

LOKALNY PROGRAM
REWITALIZACJI DLA GMINY
ŁOMIANKI
NA LATA 2017-2023

Spis treści

WPROWADZENIE	3
1. CHARAKTERYSTYKA GMINY ŁOMIANKI	7
2. OPIS POWIĄZAŃ PROGRAMU Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI GMINY	9
3. DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH I WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I REWITALIZACJI	10
3.1 METODOLOGIA	10
3.2 SFERA SPOŁECZNA	17
3.2.1 PROBLEMY DEMOGRAFICZNE	17
3.2.2 UBÓSTWO	23
3.2.3 BEZROBOCIE	27
3.2.4 BEZPIECZEŃSTWO	29
3.2.5 KAPITAŁ SPOŁECZNY	33
3.2.6 POZIOM EDUKACJI	36
3.3 SFERA GOSPODARCZA	39
3.4 SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	41
3.5 SFERA TECHNICZNA	44
3.6 SFERA ŚRODOWISKOWA	50
3.7 PODSUMOWANIE DIAGNOZY	52
3.8 DELIMITACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I REWITALIZACJI	53
3.8.1 OBSZAR REWITALIZACJI W KONTEKŚCIE OBSZARU CENTRALNEGO MIASTA	60
4. CHARAKTERYSTYKA PODOBSZARÓW REWITALIZACJI	62
4.1 BURAKÓW	63
4.2 DĄBROWA LEŚNA (PIASKOWA)	64
4.3 DĄBROWA LEŚNA (PIONIERÓW)	65
4.4 ŁOMIANKI MAJOWE	66
4.5 ŁOMIANKI POWSTAŃCÓW	67

4.6	ŁOMIANKI STARE	68
4.7	ŁOMIANKI PAWŁOWO (POZA MIASTEM)	69
5.	<u>ZAŁOŻENIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI</u>	70
5.1	WIZJA STANU PODOBSZARÓW PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI (PLANOWANY EFEKT)	70
5.2	CELE REWITALIZACJI ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ ODPOWIADAJĄCE ZIDENTYFIKOWANYM POTRZEBOM	70
5.3	LISTA PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH WRAZ Z OPISAMI	71
6.	<u>REALIZACJA LPR</u>	84
6.1	MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	84
6.2	SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE	85
6.3	STRUKTURA ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ PROGRAMU	86
6.4	SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY PROGRAMU REWITALIZACJI.....	87
7.	<u>KOMPLEMENTARNOŚĆ LPR.....</u>	89
7.1	KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA I PROBLEMOWA	89
7.2	KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTITUCJONALNA	90
7.3	KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA	90
8.	<u>REALIZACJA ZASADY PARTNERSTWA I PARTYCYPACJA</u>	90
	<u>SPIS MAP:</u>	92
	<u>SPIS TABEL:</u>	93
	<u>SPIS WYKRESÓW:</u>	94
	<u>INFORMACJA O WYKONAWCY:.....</u>	95

Wprowadzenie

Rewitalizacja – to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmocnienie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnątrz (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnątrz (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).¹

Istotą rewitalizacji jest osiągnięcie **efektu synergii przestrzennej** – suma działań realizowanych w ograniczonych obszarach, w tym samym czasie i we wzajemnym powiązaniu daje znacznie lepszy efekt niż suma tych samych działań rozproszonych w przestrzeni miasta, realizowanych niezależnie od siebie i w różnym czasie.

Trudność polega na takim wyborze i uporządkowaniu działań do realizacji w określonym obszarze, które umożliwią przekroczenie pewnego progu, osiągnięcie **masy krytycznej** i pozwolą na odwrócenie negatywnych trendów. Jedną z kluczowych kwestii jest zatem właściwy dobór wielkości obszaru w stosunku do budżetu projektu. Wybór zbyt dużego obszaru może prowadzić do rozproszenia działań i zbyt słabego efektu synergii. Zbyt mały obszar z kolei, nawet jeśli zostanie w całości przekształcony, może nie posiadać wystarczającego potencjału, aby doprowadzić do trwałej zmiany negatywnych trendów.²

Rewitalizacja nie jest walką z „patologiami”, jest to **długoletnia inwestycja** w zmiany w obszarze zdegradowanym, które mają przynieść rozwój tego obszaru i całego miasta. Dlatego obszar rewitalizacji nie powinien być wyznaczany jedynie na podstawie danych ilościowych pokazujących najbardziej intensywną degradację, ale jego granice powinny zostać wyznaczone w taki sposób, aby umożliwić obszarowi rewitalizacji rozwój z wykorzystaniem lokalnych czynników rozwoju. Lokalne czynniki rozwoju powinny być zawsze indywidualnie zidentyfikowane.

Kluczowe wyzwanie stanowi **zapewnienie warunków dla właściwej rewitalizacji**, tj. zintegrowanego i kompleksowego, przygotowywanego i prowadzonego z uwzględnieniem realnej partycypacji społecznej, przeciwdziałania procesom degradacji związanym m.in. z postępującą degradacją tkanki miejskiej (w tym mieszkaniowej), erozją stosunków społecznych, niekorzystnymi procesami demograficznymi (migracje, depopulacja), przestrzennymi (suburbanizacja), infrastrukturalnymi (niesprawny transport, niska efektywność energetyczna), kulturowymi (degradacja materialna obiektów dziedzictwa kulturowego, spadek uczestnictwa w kulturze) oraz środowiskowymi (zanieczyszczenie środowiska).³

¹ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, MR/H 2014-2020/20(2)/08/2016, Minister Rozwoju, Warszawa, 2 sierpnia 2016 r. – zwane dalej Wytycznymi..

² K. Janas, W. Jarczewski, W. Wańkiewicz, *Model rewitalizacji miast*, Instytut Rozwoju Miast, Kraków 2010.

³ *Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020 - Umowa Partnerstwa*, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, 23 maja 2014 r.

Mając na względzie powyższe zapisy, zidentyfikowane problemy oraz cele wskazane w przyjętej Uchwałą Nr XIV/ 177/2016 Rady Miejskiej w Łomiankach z dnia 26 lutego 2016 roku „Strategii Rozwoju Gminy Łomianki na lata 2016-2030” (dalej „Strategia Gminy”), przystąpiono do opracowania „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łomianki na lata 2017-2023”, zwanego dalej „**Lokalnym Programem Rewitalizacji (LPR)**”, który będzie stanowił dokument wykonawczy dla ww. *Strategii*.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Łomianki na lata 2017 – 2023 – opracowano na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 ustawy o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. (Dz. U. 2016 poz. 446 z późn. zm.), w oparciu o *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*, dalej („*Wytyczne*”) opublikowane przez Ministra Rozwoju w dniu 2 sierpnia 2016 r. LPR wskazuje przede wszystkim problemy społeczne wynikające z przeprowadzonej diagnozy oraz obszar zdegradowany wymagający konkretnych działań tj. **projektów rewitalizacyjnych niezbędnych do powodzenia procesu rewitalizacji w Gminie Łomianki**.

W niniejszym LPR obszar zdegradowany został wyznaczony w oparciu o analizę kwestii społecznych dla określenia potrzeb podjęcia działań o charakterze lokalnym (dotyczącym rozwiązywania problemów społecznych oraz pobudzającym ich aktywność lokalną), co pozwoliło z kolei na przygotowanie działań rewitalizacyjnych o złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu. Taki tryb przygotowania programu (i rozpoczęcie procesu) rewitalizacji miał na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych. Ponadto, przekłada się bezpośrednio na większą świadomość mieszkańców co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym programem rewitalizacji i ich gotowość do zaangażowania się w podejmowane działania rewitalizacyjne. Uzupełnieniem analizy kwestii społecznych była analiza w zakresie pozostałych sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej. Przeprowadzona diagnoza, obejmująca szeroki proces partycypacji społecznej, wskazała zarówno zdegradowany obszar wymagający rewitalizacji, jak i zakres działań, które powinny w ramach rewitalizacji zostać zrealizowane.

LPR jest komplementarny do dokumentów strategicznych gminy, przede wszystkim – wpisuje się w ww. *Strategię Gminy*. Przygotowanie LPR jest realizowane w ramach projektu współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020 oraz z budżetu państwa (poziom dofinansowania: 90%).

Słownik

Rewitalizacja:	<i>Proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie lokalnego lub gminnego programu rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właściciele nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością.</i>
Lokalny Program Rewitalizacji (LPR):	<i>Inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.), wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji (np. lokalne programy rewitalizacji, miejskie programy rewitalizacji).</i>
Wytyczne:	<i>Wytyczne z zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 r., opublikowane przez Ministra Rozwoju.</i>
Obszar zdegradowany:	<i>Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Zostaje wyznaczony w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:</i> <i>1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw;</i> <i>2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska;</i> <i>3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych;</i> <i>4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz нефunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.</i>
Obszar rewitalizacji:	<i>Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy</i>

	<i>oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.</i>
Interesariusze:	<i>Grupa docelowa, różne podmioty (w tym osoby, społeczności, organizacje, urzędy, instytucje), które mogą wywierać wpływ na przedsiębiorstwo i /lub są pod wpływem jego działalności. W odniesieniu do procesu rewitalizacji interesariuszami są w szczególności mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczności nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego, a także podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić działalność gospodarczą, podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić działalność społeczną, jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne.</i>

Pojęcia zawarte w powyższym Słowniku szczegółowo zdefiniowane zostały w Wytocznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

1. Charakterystyka Gminy Łomianki

Gmina Łomianki położona jest w centralnej Polsce, w województwie mazowieckim, w Powiecie Warszawskim Zachodnim. Gmina Łomianki położona jest w odległości 15 km od centrum Warszawy, sąsiaduje: od zachodu z Gminą Czosnów, od południa z Gminą Izabelin i Kampinoskim Parkiem Narodowym, od południowego-wschodu z Dzielnicą Bielany m.st. Warszawy, od północnego-wschodu z Dzielnicą Białoleśka m.st. Warszawy (granica na Wiśle), od północy z gminą Jabłonna (granica na Wiśle). Obszar gminy wynosi 38,06 km².

Gmina Łomianki jest gminą miejsko-wiejską, obejmuje swoim zasięgiem miasto Łomianki (prawa miejskie uzyskane w 1989 roku) oraz siedem miejscowości. Granicami miasta objęte są osiedla: Buraków-Wrzosów, Dąbrowa Leśna, Dąbrowa Rajska, Dąbrowa Zachodnia, Łomianki Baczyńskiego, Łomianki Centralne, Łomianki Górne, Łomianki Majowe, Łomianki Prochownia, Łomianki Stare, Łomianki Trylogia, Łomianki Powstańców, Łomianki Pawłowo i Osiedle Równoległa. Część wiejską Gminy tworzą sołectwa: Dziekanów Bajkowy, Dziekanów Leśny, Dziekanów Nowy, Dziekanów Polski, Kępa Kiepińska, Kiepin, Łomianki Chopina, Łomianki Dolne i Sadowa.

Na dzień 31.12.2016 r. na terenie Gminy Łomianki osób zameldowanych na pobyt stały było 24 328 osób (dane Urzędu Miejskiego).

Gmina Łomianki, dzięki swojemu położeniu w otulinie Kampinoskiego Parku Narodowego oraz w starorzeczcu Wisły, odznacza się niespotykanymi walorami przyrodniczymi, turystycznymi i rekreacyjnymi. Wschodnia strona Gminy, ze starorzeczem Wisły, ma unikalny krajobraz, na który składa się szereg jeziorok połączonych naturalnym ciekim wodnym, biegnącym wśród pól, łąk i lokalnych zadrzewień. Największymi z nich są jeziora: Dziekanowskie oraz Kiepińskie (rezerwat ptactwa wodnego).

Od blisko dwóch dekad postępuje zanik użytkowania rolniczego w wiejskiej części gminy. Na odłogowanych gruntach odczuwana jest silna presja urbanizacyjna. Atrakcyjność Łomianek dla rozwoju zabudowy wynika przede wszystkim z bliskości Warszawy, choć ok. 50% obszaru gminy jest narażona na zalanie w przypadku uszkodzenia lub przerwania wału przeciwpowodziowego. Łomianki leżą w obszarze węzłowym struktur przyrodniczych rangi krajowej - Doliny Wisły i Puszczy Kampinoskiej. Są to jednocześnie ważne elementy sieci obszarów Natura 2000.

Do innych uwarunkowań przestrzennych Gminy należy zaliczyć przebiegającą przez środek Gminy drogę krajową nr 7. Ze względu na ograniczoną dostępność jest barierą funkcjonalną i przestrzenną rozwoju Łomianek.

Poniżej znajdują się podstawowe dane statystyczne charakteryzujące Gminę.

Tabela 1 Wybrane dane statystyczne Gminy Łomianki

WYBRANE DANE STATYSTYCZNE	2 013	2 014	2 015	Powiat 2015
Ludność	25 013	25 237	25 543	112 957
Ludność na 1 km ²	644	650	658	212
Kobiety na 100 mężczyzn	107	107	107	107
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	60,5	62,0	63,4	62,5
Dochody ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca w zł	3 646	3 981	4 270	4 525
Wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca w zł	3 418	3 544	4 147	4 675
Turystyczne obiekty noclegowe ³	3	3	3	18
Porady udzielone w ramach podstawowej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca	3	3	3	4
Lesistość w %	14,9	14,9	14,8	25,5
Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności	130	77	103	86
Pracujący ^b na 1000 ludności	258	278	267	306
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %)	4,6	3,9	3,1	3,4
Ludność - w % ogółu ludności - korzystająca z instalacji				
wodociągowej	40,3	43,6	45,7	82,1
kanalizacyjnej	35,9	40,2	42,5	60,6
gazowej	85,6	85,3	85,4	74,5
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	3 440	3 508	3 600	2 631

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2016 – Gmina Łomianki

2. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy

Na wstępie należy stwierdzić, iż przegląd poniżej wskazanych dokumentów strategicznych wskazuje jednoznacznie nie tylko na potrzebę, ale wręcz na konieczność podjęcia programu rewitalizacji w Gminie Łomianki. Wskazania te, z jednej strony, mają charakter formalny tzn. wprost ("z nazwy") odwołują się do "rewitalizacji" jako instrumentu realizacji wskazywanych celów w poszczególnych dokumentach. Z merytorycznego punktu widzenia najistotniejszy jest jednak fakt, iż zdecydowana większość celów strategicznych, operacyjnych oraz kierunków działania, wskazywanych w poniższych 3 dokumentach strategicznych, wykazuje wprost lub pośrednio cechy koncentracji przestrzennej zjawisk, których dotyczą. Pojmując "rewitalizację" jako formę programu "przestrzennie skoncentrowanej" interwencji dla poprawy sytuacji społecznej, gospodarczej, funkcjonalno-przestrzennej, środowiska naturalnego i infrastrukturalno-technicznej, wskazujemy tu zatem na pełną możliwość niejako "przeniesienia" zdecydowanej większości działań przewidzianych w poniższych dokumentach strategicznych Gminy Łomianki do potencjalnego programu rewitalizacji.

Przyjęta w 2016 r. *Strategia Rozwoju Gminy Łomianki na lata 2016-2030* wskazuje wprost na str. 26 konieczność opracowania, a następnie skutecznego wdrożenia programu rewitalizacji gminy, w tym obszarów szczególnie zagrożonych występowaniem patologii społecznych. Realizacja tego procesu ma przede wszystkim (wg Strategii) trwale ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego grup zagrożonych patologiami i bezrobociem.

Natomiast przyjęte w 2015 *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Łomianki* wprost wyznacza liniowe centrum miejskie Łomianek wzdłuż ul. Warszawskiej jako obszar funkcjonalny do rewitalizacji. Ponadto SUIKZP wskazuje na konieczność tworzenia warunków do integracji wszystkich grup wiekowych mieszkańców w oparciu o rewitalizowane, modernizowane i nowotworzone centra usługowe z obiektami sportowymi, placówkami kultury, klubami osiedlowymi oraz innymi obiektami użyteczności publicznej i urządzonymi terenami zieleni.

Natomiast *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łomianki na lata 2014 – 2020* wskazuje na kierunki działań w sferze polityki społecznej, służących wspólnemu celowi, jakim jest pomoc osobom, które ze względu na trudną sytuację materialną nie są w stanie samodzielnie zaspokoić podstawowych potrzeb, a przez to nie mogą uczestniczyć lub mają ograniczony udział w życiu rodzinnym, zawodowym i społecznym.

3. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych i wyznaczenie obszaru zdegradowanego i rewitalizacji

3.1 Metodologia

Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych jest jednym z głównych elementów programu rewitalizacji (czyli inicjowanego, opracowanego i uchwalonego przez radę gminy wieloletniego programu działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzającego do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiącego narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji). Zgodnie z *Wytycznymi Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020*⁴ diagnoza ta obejmuje analizę następujących sfer:

- społeczną (w szczególności w zakresie bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym);
- gospodarczą (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw);
- środowiskową (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów, stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
- przestrzenno-funkcjonalną (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych);
- techniczną (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

W przypadku współwystępowania czynników kryzysowych w pierwszej z wyżej wymienionych sfer – społecznej – z czynnikami kryzysowymi w przynajmniej jednej z pozostałych, zgodnie z *Wytycznymi* mamy do czynienia ze stanem kryzysowym, a obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy, nazywamy obszarem zdegradowanym. W części lub całości obszaru zdegradowanego wyznacza się obszar rewitalizacji. Jest to obszar cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk lub ma szczególne znaczenie dla całej gminy. Na obszarze rewitalizacji realizowane są przedsięwzięcia rewitalizacyjne mające na celu ograniczenie zidentyfikowanych negatywnych zjawisk.

⁴ *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*, Ministerstwo Rozwoju, Warszawa, 3 sierpnia 2016 r.

Identyfikacja badanych zjawisk kryzysowych

Punktem wyjścia dla określenia zjawisk kryzysowych poddanych analizie były zapisy Strategii Rozwoju Gminy Łomianki na lata 2016-2030, Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łomianki na lata 2014 – 2020 oraz przeprowadzone badania ankietowe i spotkania z mieszkańcami. W oparciu o charakter tych zjawisk oraz źródeł pozyskania danych na temat ich koncentracji/występowania dokonano wyboru metody ich analizy (analiza wskaźnikowa/jakościowa).

Wybór jednostek referencyjnych

W celu identyfikacji i pomiaru ww. czynników kryzysowych w poszczególnych sferach i tym samym wytypowania obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, Gminę Łomianki podzielono na 27 jednostki, w tym 26 jednostki zamieszkałe.

Mapa 1 Wyznaczone jednostki referencyjne na potrzeby Programu Rewitalizacji

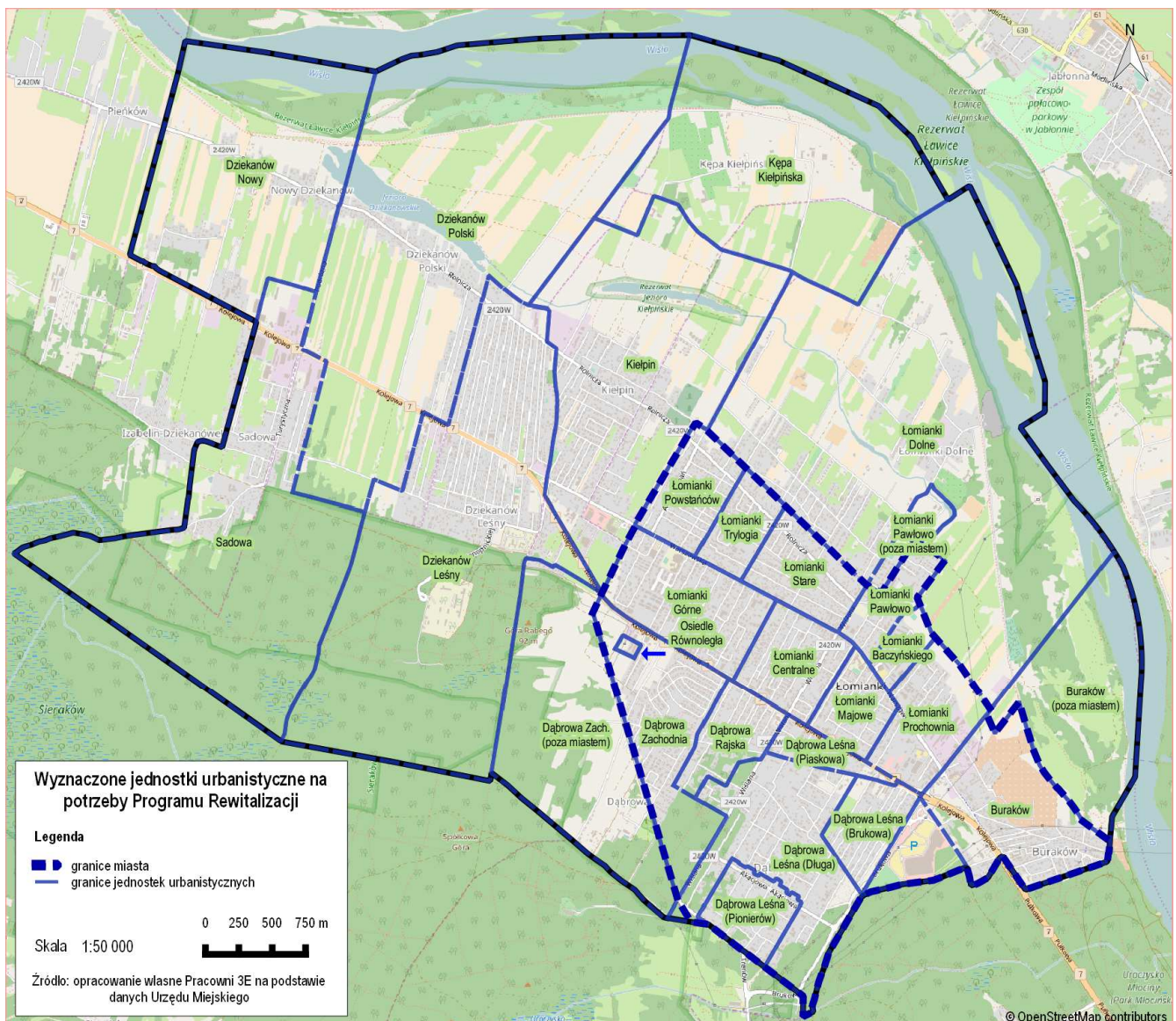

Tabela 2 Wyznaczone jednostki referencyjne na potrzeby Programu Rewitalizacji – liczba mieszkańców i powierzchnia

	nazwa jednostki referencyjnej	ludność (31.12.2015)		powierzchnia	
		wartość bezwzględna [osoby]	udział w ogóle ludności [%]	wartość bezwzględna [ha]	udział w ogóle powierzchni
MIASTO	Buraków	1405	6,0%	103,3	2,7%
	Dąbrowa Leśna (Brukowa)	450	1,9%	34,6	0,9%
	Dąbrowa Leśna (Długa)	1174	5,0%	148,8	3,8%
	Dąbrowa Leśna (Piaszkowa)	486	2,1%	18,0	0,5%
	Dąbrowa Leśna (Pionierów)	326	1,4%	33,4	0,9%
	Dąbrowa Rajska	580	2,5%	35,4	0,9%
	Dąbrowa Zachodnia	1190	5,0%	95,4	2,5%
	Łomianki Baczyńskiego	1024	4,3%	15,5	0,4%
	Łomianki Centralne	1210	5,1%	47,2	1,2%
	Łomianki Górne	1890	8,0%	77,5	2,0%
	Łomianki Majowe	973	4,1%	30,6	0,8%
	Łomianki Pawłowo	465	2,0%	27,1	0,7%
	Łomianki Powstańców	1117	4,7%	41,9	1,1%
	Łomianki Prochownia	570	2,4%	56,5	1,5%
	Łomianki Stare	1554	6,6%	44,1	1,1%
	Łomianki Trylogia	814	3,4%	27,8	0,7%
Osiedle Równoległa	230	1,0%	1,8	0,0%	
WIEŚ	Dąbrowa Zachodnia (poza miastem)	113	0,5%	187,0	4,8%
	Dziekanów Leśny (w tym Bajkowy)	2277	9,6%	418,0	10,8%
	Dziekanów Nowy	377	1,6%	254,3	6,6%
	Dziekanów Polski	1040	4,4%	542,1	14,0%
	Kępa Kiełpińska	77	0,3%	281,6	7,3%
	Kiełpin	1739	7,4%	296,4	7,6%
	Łomianki Dolne	1570	6,7%	568,9	14,7%
	Łomianki Pawłowo (poza miastem)	234	1,0%	16,0	0,4%
	Sadowa	712	3,0%	342,1	8,8%
	Buraków (poza miastem) - obszar niezamieszkały	0	0,0%	130,4	3,4%
	Łącznie	23597		3875,63	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego – stan ludności na dzień 31.12.2015 – wyłącznie osoby zameldowane na pobyt stały.

Analiza wskaźnikowa i jakościowa

Poszczególne zjawiska kryzysowe zostały zdiagnozowane szczegółowymi danymi statystycznymi lub jakościowymi (w formie tabeli) zestawiającej dane dla każdej zamieszkałej jednostki referencyjnej. Analizowane w poszczególnych jednostkach referencyjnych wskaźniki zostały odniesione do średnich wartości na obszarze całej Gminy. W wybranych opisach zostały również ujęte porównywalne dane dla innych jednostek administracyjnych, w tym powiatu warszawskiego zachodniego oraz województwa mazowieckiego. Ponadto, na końcu każdego podrozdziału opisującego daną sferę (lub poszczególne zjawiska w sferze społecznej), w której zidentyfikowano stan kryzysowy, znajduje się podsumowanie przeprowadzonej analizy wraz ze wskazaniem obszarów ich szczególnej koncentracji.

Delimitacja obszaru zdegradowanego i rewitalizacji

Następnie, spośród wszystkich zestawionych danych/wskaźników, zostały wybrane te, które są kluczowe i reprezentatywne dla badanego zjawiska kryzysowego (wskaźniki delimitacyjne), a ich wartości wyraźnie wskazują na trudną sytuację w danej dziedzinie. Poniższa tabela zestawia wszystkie wskaźniki, ze wskazaniem wskaźników, które posłużyły do wyznaczenia/delimitacji obszaru zdegradowanego i rewitalizacji (wskaźniki delimitacyjne zostały również dodatkowo wyróżnione w tabelach poszczególnych podrozdziałów opisujących poszczególne sfery oraz w rozdziale opisującej proces delimitacji obszaru zdegradowanego i rewitalizacji).

Tabela 3 Wskaźniki służące analizie zróżnicowania jednostek referencyjnych

sfera	rodzaj danych	szczegółowy zakres	uzasadnienie doboru	znaczenie wskaźnika
społeczna	dane z ewidencji ludności	łącznie liczba ludności zameldowana na stałe liczba ludności zameldowana na stałe w wieku przedprodukcyjnym (do 17 r.ż.), produkcyjnym (od 18 do 59 (kobiety) lub 64 (mężczyźni) i poprodukcyjnym (od 60 (kobiety) i 65 (mężczyźni)	-	wskaźnik bazowy (nie służy ocenie, ale zawiera informacje do porównań)
	liczba osób korzystających z pomocy społecznej	liczba osób w rodzinach korzystająca z pomocy społecznej	ubóstwo jest podstawowym problemem społecznym, a liczba świadczeniobiorców OPS podstawowym wskaźnikiem obrazującym skalę zjawiska poprzez wskazanie liczby osób korzystających ze wsparcia instytucjonalnego.	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)
		powody przyznania pomocy społecznej, suma wypłaconych zasiłków		wskaźnik obrazujący specyfikę podobszarów (tło)
	osoby bezrobotne	osoby bezrobotne	brak pracy jest często powiązany z biedą (a także ubóstwem), brak pracy zawsze prowadzi do występowania innych problemów społecznych, obok liczby świadczeniobiorców OPS jest to podstawowy wskaźnik mierzenia skali problemów społecznych	wskaźniki służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)
		osoby długotrwale bezrobotne osoby bezrobotne bez kwalifikacji		wskaźnik obrazujący specyfikę podobszarów (tło)
	młodzież	(odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w ogóle ludności danego obszaru)	Niski udział osób w wieku przedprodukcyjnym świadczy o negatywnych trendach demograficznych mających istotny wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)
	seniorzy	(odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle ludności danego obszaru)	Wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym świadczy o negatywnych trendach demograficznych mających istotny wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)
	kapitał społeczny	Liczba organizacji pozarządowych przypadająca na 1 tys. ludności	aktywność społeczna mieszkańców (i liderów) przejawia się m.in. powstawaniem organizacji zrzeszających ludzi działających w tym samym obszarze, wspólnie realizujących jakieś działania.	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)
Liczba ludności napływowej		Duży napływ ludności w krótkim czasie powoduje zachwianie dotychczasowych stosunków międzyludzkich, dodatkowo wzmocnione przez brak potrzeby integrowania się nowych mieszkańców	wskaźnik obrazujący specyfikę podobszarów (tło)	
przestępczość	liczba interwencji Straży Miejskiej i Policji	przestępczość jest jednym ze wskaźników w sferze społecznej	wskaźnik obrazujący specyfikę	

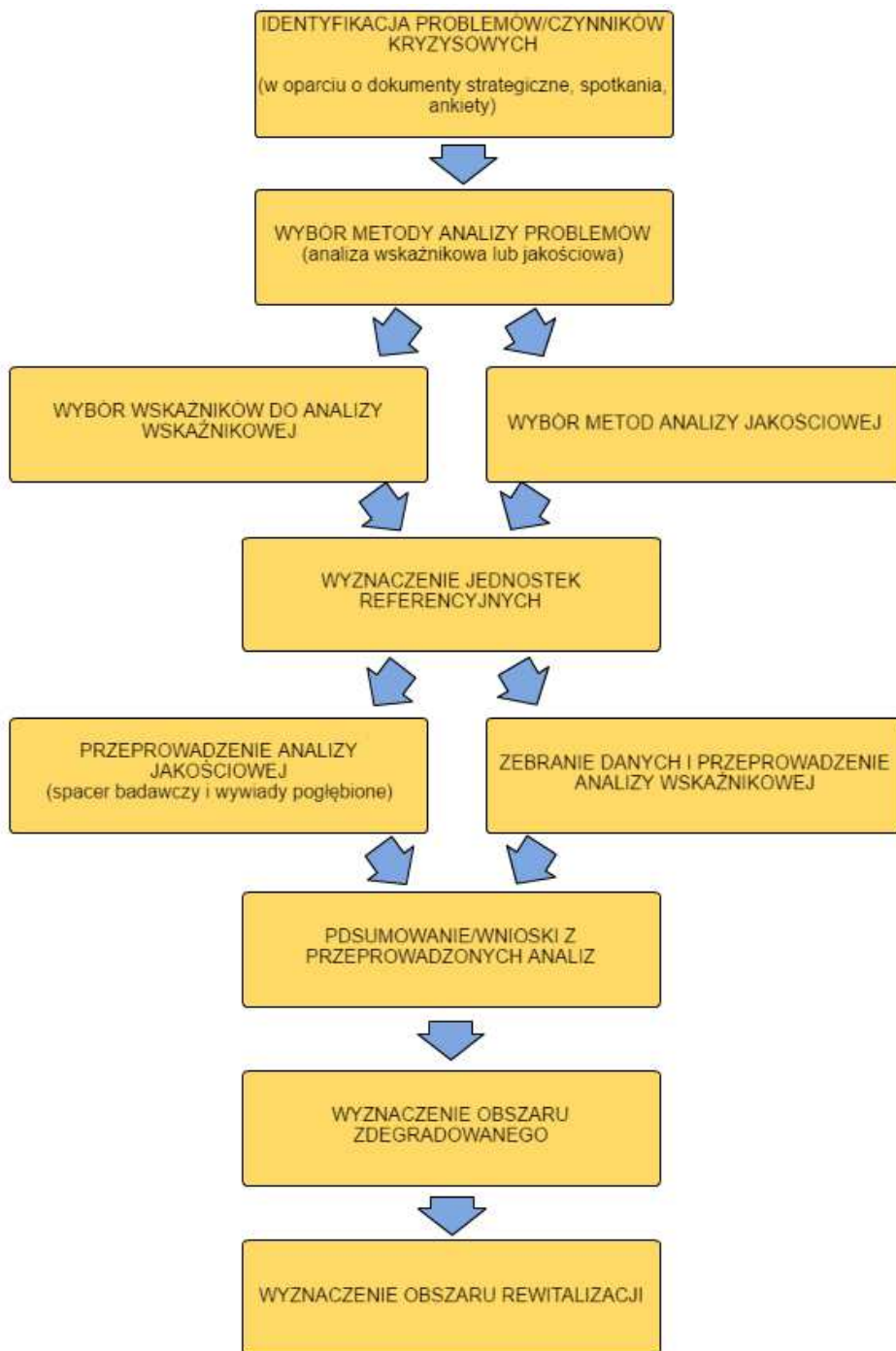

sfera	rodzaj danych	szczegółowy zakres	uzasadnienie doboru	znaczenie wskaźnika
			bezpośrednio obrazującym występowanie sytuacji kryzysowej poprzez naruszenie prawa	podobszarów (tło)
		liczba wydanych niebieskich kart	liczba niebieskich kar może obrazować skalę przemocy w rodzinie – ze względu na dotkliwość skutków i trudność we wspieraniu rodzin dotkniętych problemem przemocy jest to kwestia ważna społecznie	wskaźnik obrazujący specyfikę podobszarów (tło)
techniczna	Stan dróg/ulic	drogi gminne	Drogi w stanie złym lub gruntowe stanowią istotny problem w rozwoju społeczno-gospodarczym gminy	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)
	budynki komunalne	budynki komunalne wymagające pilnych prac remontowych	budynki komunalne na ogół są w standardzie niższym niż średni standard budynków danej gminy, co dodatkowo pogłębia trudności życiowe zamieszkujących je lokatorów	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)
przezierno-funkcjonalna	niedostosowana struktura funkcjonalno-przestrzennej	Brak centrum, miejsc rekreacji, placów publicznych itp.	Obowiązujące w Gminie SUIKZP wskazuje na m.in. na brak terenów koncentracji usług tworzących centrum miasta i lokalne centra osiedlowe oraz układu publicznych terenów zieleni połączonych z systemem terenów otwartych;	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)
środowisko wa	Hałas i emisje zanieczyszczeń, tereny zanieczyszczone	przekroczenie norm hałasu i emisji zanieczyszczeń powietrza (DK 7) oraz zanieczyszczenie gleby w bliskim sąsiedztwie z terenem zamieszkałym	Hałas, zanieczyszczenie powietrza oraz gleby mogą powodować poważne schorzenia u ludzi	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)

Schematyczne ujęcie poszczególnych etapów przeprowadzania diagnozy zostało przedstawione na poniższym schemacie.

Tabela 4 Metodologia i etapy przeprowadzania diagnozy

Źródło: opracowanie własne

3.2 Sfera społeczna

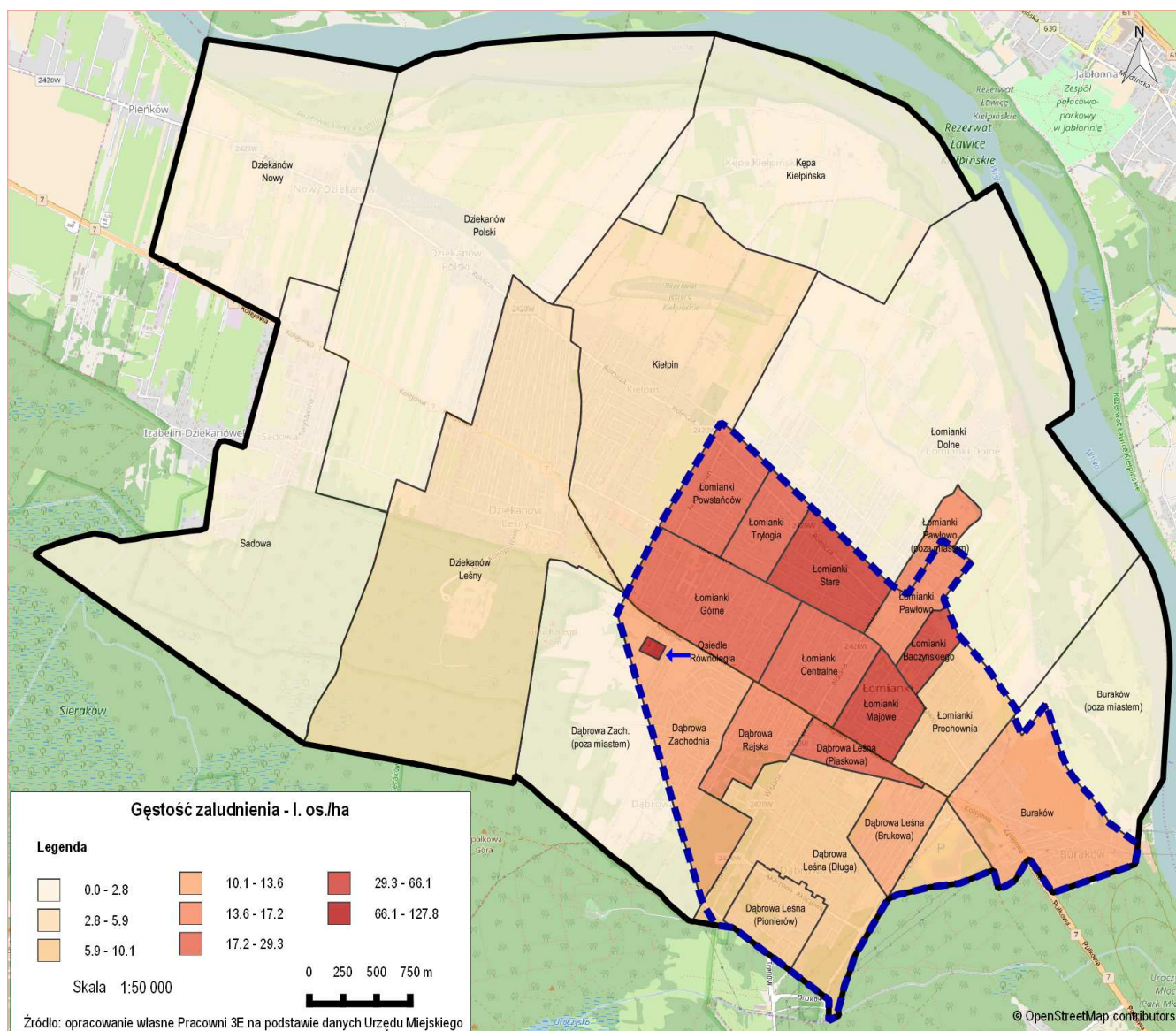
3.2.1 Problemy demograficzne

NAJWAŻNIEJSZE PROBLEMY/ZJAWISKA KRYZYSOWE	
SFERA ZJAWISKO / PROBLEM	<p style="text-align: center;">STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2016-2030 oraz STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2014 - 2020</p>
SPOŁECZNA DEMOGRAFIA	<p style="text-align: center;">BADANIA ANKIETOWE (problemy, które zostały wskazane przez min. 10% ankietowanych – w nawiasie % głosów)</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Duży odsetek ludności napływowej ■ Duży odsetek ludności zamieszkującej bez zameldowania <ul style="list-style-type: none"> ■ duża liczba niezameldowanych mieszkańców (31,11%) ■ nadmierny napływ ludności (22,22%) ■ emigracja młodych (14,44%) ■ pogarszająca się struktura demograficzna - starzenia się społeczeństwa (10%)

W Gminie największa koncentracja mieszkańców występuje na obszarze miejskim, w szczególności na osiedlu Równoległa, w Łomiankach Starych, Łomiankach Baczyńskiego oraz Łomiankach Majowych. Intensywność kolorów na poniższej mapie ilustruje na gęstość zaludnienia.

Mapa 2 Gęstość zaludnienia w poszczególnych jednostkach referencyjnych

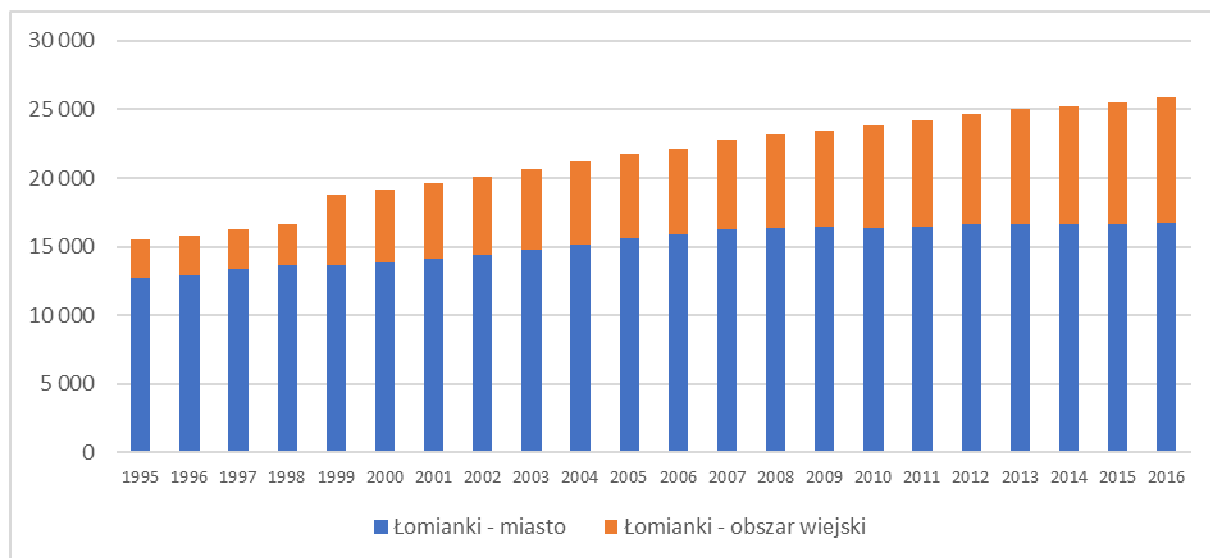
Wśród problemów demograficznych zarówno dokumenty strategiczne jak i mieszkańcy wskazują dużą liczbę nowych mieszkańców, w tym kwestię ich niezameldowania

Na koniec roku 2015 Gmina Łomianki liczyła nieco ponad 23,5 tys.⁵ mieszkańców. Obserwowana w perspektywie minionych 20 lat liczebność populacji zmieniła się znacznie (odnotowano przyrost o blisko 65%). Szczególnie duży wzrost odnotowano na obszarze wiejskim.

⁵ Dla celów delimitacji przyjęto ludność wg stanu na koniec 2015 (w oparciu o dane Urzędu Miejskiego) i bez osób z pobytem czasowym, co daje łącznie liczbę 23 597 osób. Różnica z danymi GUS wynika z liczby osób zameldowanych na pobyt czasowy oraz odmiennej metodologii zbierania danych.

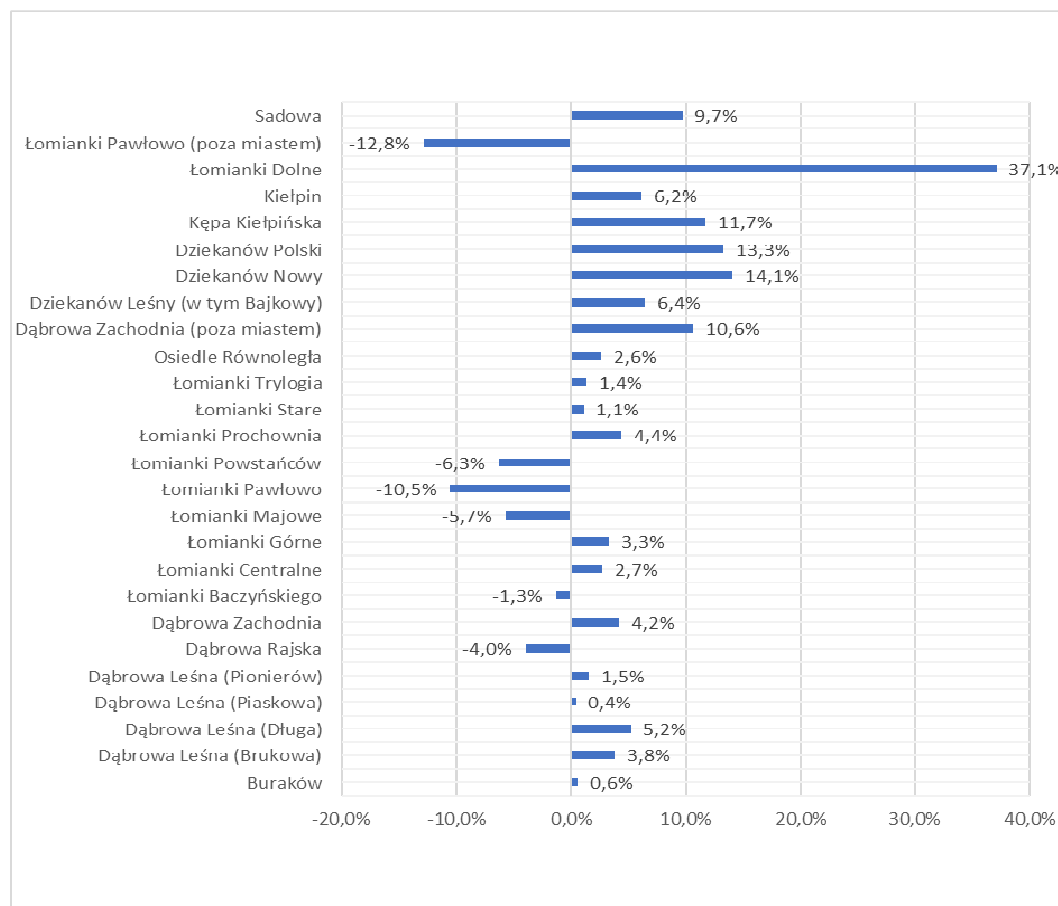

Wykres 1 Dynamika zmian demograficznych ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 2 Dynamika zmian demograficznych ludności w latach 2011-2015 w podziale na jednostki referencyjne

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Najbardziej dynamiczny wzrost liczby mieszkańców odnotowano w Łomiankach Dolnych – w ciągu pięciu lat liczba mieszkańców zwiększyła się o ponad 1/3. Ponadto wzrost liczby mieszkańców o więcej niż 10% odnotowano w jednostkach Dąbrowa Zachodnia, Dziekanów Nowy, Dziekanów Polski, Kępa Kiełpińska i Sadowa (wzrost o niecałe 10%).

Dwie najliczniejsze obecnie jednostki (Łomianki Górne - 1890 i Dziekanów Leśny (w tym Bajkowy) – 2277) odnotowują wzrost liczby mieszkańców, taki sam kierunek zmian występuje w jednostkach najmniej licznych (Kępa Kiełpińska 77. mieszkańców – wzrost o 7,3% oraz Dąbrowa Zachodnia (poza miastem) 113. mieszkańców – wzrost o 4,8%).

Odrębnym wskazywanym przez respondentów problemem są kwestie demograficzne, w tym starzenie się społeczeństwa oraz odpływ młodych mieszkańców. W ciągu obserwowanych ostatnich 10 lat relacja osób w wieku poprodukcyjnym do mieszkańców ogółem zwiększyła się o ponad 5 punktów procentowych, obecnie prawie 18% mieszkańców Gminy to seniorzy. Zjawisko starzenia się społeczeństwa na poziomie Gminy jest na nieco niższym poziomie niż w powiecie czy województwie – gdzie średnio co piąty mieszkaniec jest w wieku poprodukcyjnym, jednak obserwowana jest większa dynamika tego zjawiska. W województwie zaobserwowano wzrost liczby seniorów o 3,2 p.p. w powiecie – o 3,7 p.p. w Gminie o 5,1 p.p., a to oznacza, że odsetek seniorów w Gminie zwiększył się bardziej niż w porównywanych jednostkach w regionie.

Tabela 5 Ludność według ekonomicznych grup wieku

Nazwa	w wieku przedprodukcyjnym			w wieku produkcyjnym			w wieku poprodukcyjnym		
	2005	2010	2015	2005	2010	2015	2005	2010	2015
MAZOWIECKIE	19,7	18,7	18,6	63,5	63,5	61,4	16,8	17,7	20,0
Powiat warszawski zachodni	20,2	20,2	20,0	65,0	64,0	61,5	14,8	15,8	18,5
Gmina Łomianki	20,6	21,2	20,9	66,6	64,2	61,2	12,8	14,6	17,9
Łomianki - miasto	20,6	19,9	19,0	65,9	64,0	60,8	13,5	16,1	20,2
Łomianki - obszar wiejski	20,5	24,1	24,4	68,4	64,7	62,0	11,2	11,2	13,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w Gminie utrzymuje się na podobnym poziomie – około 20% w porównaniu lat 2005 – 2015. Jest to wartość podobna do wartości dla powiatu i nieznacznie wyższa niż wartość dla województwa.

W podziale na przyjęte jednostki referencyjne liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym najmniej korzystnie wypada w części miejskiej Gminy (pomijając Kępę Kiełpińską, w której łączna liczba mieszkańców wyniosła na koniec 2015 r. 77 osób). Szczególnie niekorzystna przewaga osób w wieku senioralnym występująca w Łomiankach Baczyńskiego i Łomiankach Trylogia. Podobnie kształtuje się wskaźnik dot. udziału osób w wieku przedprodukcyjnym.

Tabela 6 Ludność w wieku poprodukcyjnym i przedprodukcyjnym w podziale na jednostki referencyjne

	nazwa jednostki referencyjnej	DEMOGRAFIA	
		WSKAŹNIK DELIMATYCYJNY liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	WSKAŹNIK DELIMATYCYJNY liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym na 100 mieszkańców
MIASTO	Buraków	37,4	18,4
	Dąbrowa Leśna (Brukowa)	25,1	21,3
	Dąbrowa Leśna (Długa)	32,1	20,1
	Dąbrowa Leśna (Piaskowa)	29,7	19,1
	Dąbrowa Leśna (Pionierów)	38,1	16,6
	Dąbrowa Rajska	33,6	20,5
	Dąbrowa Zachodnia	27,9	21,8
	Łomianki Baczyńskiego	50,8	17,1
	Łomianki Centralne	27,7	23,8
	Łomianki Górne	27,0	25,1
	Łomianki Majowe	36,2	19,5
	Łomianki Pawłowo	28,2	27,7
	Łomianki Powstańców	34,0	19,9
	Łomianki Prochownia	31,9	21,6
	Łomianki Stare	33,4	19,1
	Łomianki Trylogia	47,0	19,3
Osiedle Równoległa	13,4	30,0	
WIEŚ	Dąbrowa Zachodnia (poza miastem)	28,2	19,5
	Dziekanów Leśny (w tym Bajkowy)	27,2	22,9
	Dziekanów Nowy	23,9	25,7
	Dziekanów Polski	24,9	26,3
	Kępa Kiełpińska	38,1	24,7
	Kiełpin	24,9	25,6
	Łomianki Dolne	12,6	36,2
	Łomianki Pawłowo (poza miastem)	21,5	25,2
	Sadowa	20,1	22,1
	Buraków (poza miastem) - obszar niezamieszkały	-	-
	Łącznie	29,6	22,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Zasadniczo struktura wiekowa danej populacji nie jest problemem samym w sobie. Problemem staje się niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób starszych, zapewnienie dostępu do usług, stworzenie oferty spędzania czasu wolnego i możliwości pozostawiania aktywnym przez maksymalnie długi czas. Brak oferty aktywności przekłada się na gorszą jakość życia seniorów, w tym także pogarszające się zdrowie. W odniesieniu do młodzieży problemy są analogiczne przy założeniu, że zakres oferowanych aktywności będzie odpowiedni do wieku, rozwijania zainteresowań, kształtowania perspektywy aktywności zawodowej młodych ludzi. Brak adekwatnej oferty aktywności dla młodych ludzi przekłada się na niepożądane społecznie zachowania i emigrację zarobkową. W przypadku obu omawianych grup wiekowych ważną kwestią jest aktywność obywatelska i społeczna, bowiem w odróżnieniu od pozostałych grup wiekowych (dzieci oraz osób aktywnych zawodowo), seniorzy i młodzież mają więcej czasu i potencjału do zaangażowania się w sprawy obywatelskie i społeczne. W perspektywie potrzeby zapewnienia dostępu do usług i infrastruktury dla seniorów (żeby poprawić jakość życia) i młodzieży (żeby zagospodarować czas i zbudować więź z „małą ojczyzną”) przyjęto dwa kryteria problemowe: wyższy niż średnia dla Gminy udział seniorów w populacji ogółem, oraz niższy niż średnia dla Gminy odsetek młodzieży w poszczególnych jednostkach referencyjnych.

WNIOSKI

Populacja mieszkańców Gminy powoli starzeje się – w ciągu obserwowanych ostatnich 10 lat relacja osób w wieku poprodukcyjnym do mieszkańców ogółem zwiększyła się o ponad 5 punktów procentowych, obecnie prawie 18% mieszkańców Gminy to seniorzy. Biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców w wieku poprodukcyjnym przypadająca na liczbę osób w wieku produkcyjnym najtrudniejsza sytuacja jest w następujących jednostkach:

- Łomianki Baczyńskiego,
- Łomianki Trylogia.

Natomiast udział osób w wieku przedprodukcyjnym najmniej korzystnie kształtuje się w:

- Dąbrowa Leśna (Pionierów),
- Łomianki Baczyńskiego,
- Buraków.

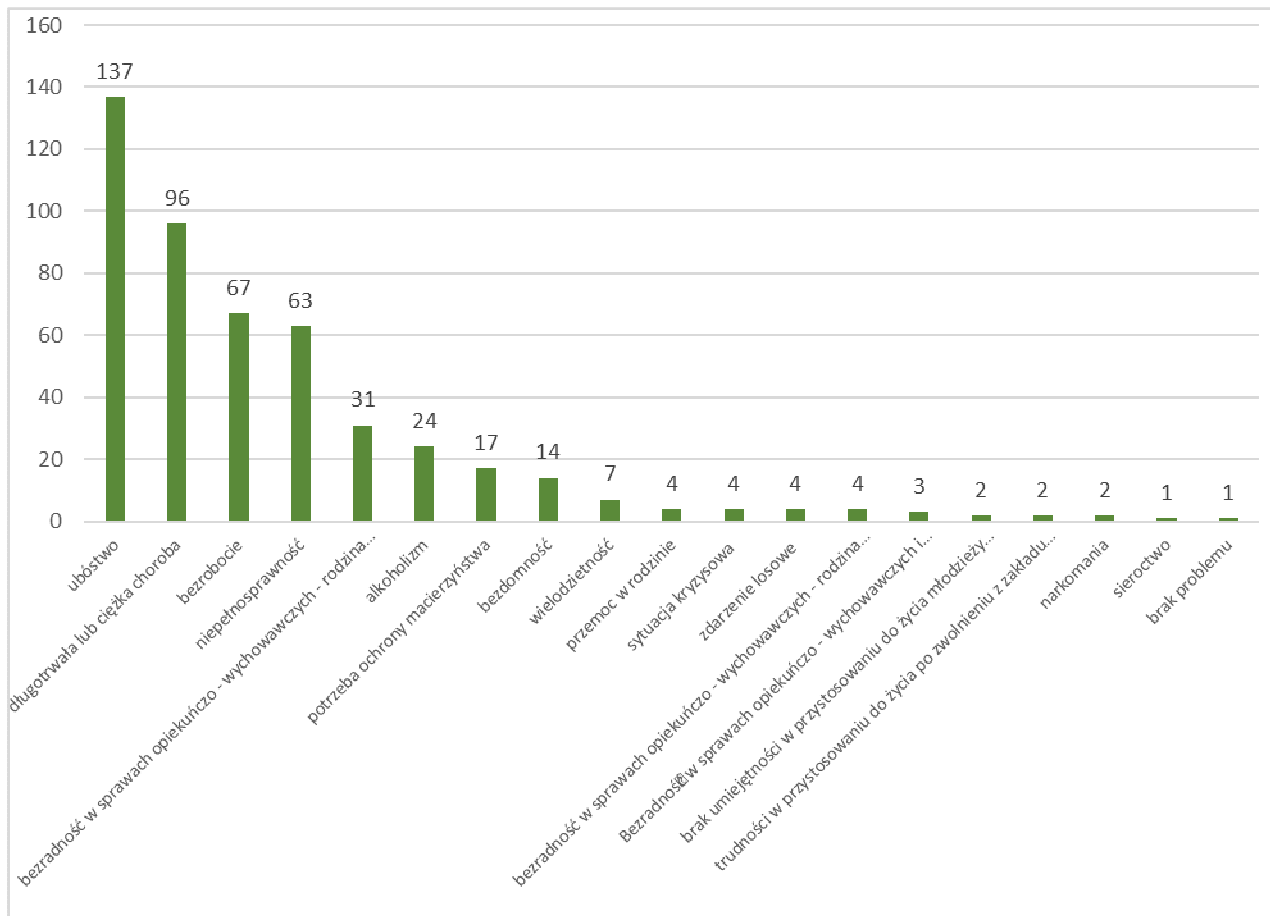

3.2.2 Ubóstwo

NAJWAŻNIEJSZE PROBLEMY/ZJAWISKA KRYZYSOWE		
SFERA	ZJAWISKO / PROBLEM	<p style="text-align: center;">STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2016-2030 oraz STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2014 - 2020</p>
SPOŁECZNA	UBÓSTWO	<p>■ narastanie zjawiska wyuczonej bezradności</p> <p>■ duża liczba rodzin wielodzietnych</p> <p>■ występowanie patologii społecznych</p> <p>■ długotrwałe uzależnienie rodzin od pomocy społecznej</p> <p>■ bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu swoich problemów</p>
		<p style="text-align: center;">BADANIA ANKIETOWE (problemy, które zostały wskazane przez min. 10% ankietowanych - w nawiasie % głosów)</p> <p>■ duże różnice w dochodach mieszkańców (31,11%)</p>

W roku 2015 głównym powodem przyznania pomocy z Ośrodka Pomocy Społecznej było, analogicznie jak w latach ubiegłych, w pierwszej kolejności ubóstwo (które stanowi zarazem podstawową przesłankę przyznania świadczenia z pomocy społecznej). Specyfika problemów społecznych doświadczanych przez świadczeniobiorców jest lepiej widoczna w kolejnych przesłankach, którymi są długotrwała lub ciężka choroba (96) oraz bezrobocie (67) i niepełnosprawność (63).

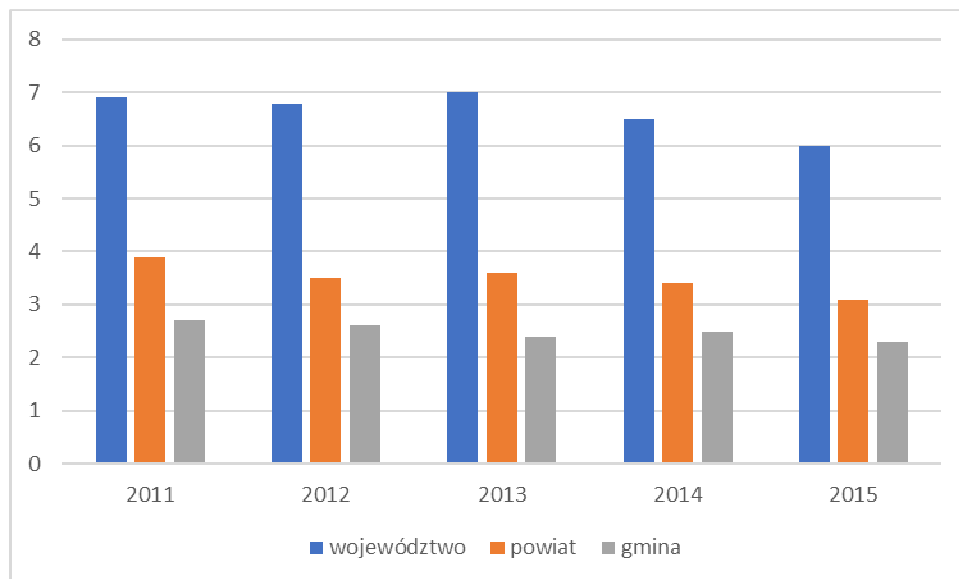

Wykres 3 Powody przyznania pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Zgodnie z danymi z Ośrodka Pomocy Społecznej w roku 2015 środowiskową pomocą społeczną były objęte 645 osoby (łącznie ze wszystkimi osobami w rodzinach, w których przynajmniej jedna osoba korzysta z pomocy społecznej). Stanowi to 2,7% mieszkańców Gminy (według skorygowanych danych OPS i skorygowanych danych dot. liczby mieszkańców), co w porównaniu z latami ubiegłymi jest nieznacznie niższym wskaźnikiem. Jednak w porównaniu z powiatem lub województwem Łomianki utrzymują się nieznacznie poniżej poziomu w powiecie i wyraźnie poniżej wartości w województwie.

Wykres 4 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Należy jednak zwrócić uwagę na obszary w Gminie, w których wskaźnik ten jest niepokojąco wysoki i przekracza nawet średnią w województwie mazowieckim.

W poniższej tabeli zostały przedstawione dane w podziale na jednostki referencyjne.

Tabela 7 Wskaźnik – udział osób korzystających z OPS (liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców) w ogólnej ludności

	nazwa jednostki referencyjnej	UBÓSTWO		
		liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców OPS	WSKAŹNIK DELIMATYCYJNY liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców OPS przypadająca na 1 tys. ludności (2015)	strumień świadczeń
MIASTO	Buraków	54	38,43	233 001
	Dąbrowa Leśna (Brukowa)	11	24,44	15 447
	Dąbrowa Leśna (Długa)	4	3,41	39 746
	Dąbrowa Leśna (Piaszkowa)	14	28,81	37 797
	Dąbrowa Leśna (Pionierów)	17	52,15	40 028
	Dąbrowa Rajska	4	6,90	44 813
	Dąbrowa Zachodnia	24	20,17	37 202
	Łomianki Baczyńskiego	17	16,60	30 713
	Łomianki Centralne	44	36,36	117 256
	Łomianki Górne	32	16,93	128 378
	Łomianki Majowe	33	33,92	96 232
	Łomianki Pawłowo	3	6,45	1 200
	Łomianki Powstańców	64	57,30	89 280
	Łomianki Prochownia	12	21,05	101 529
	Łomianki Stare	83	53,41	339 803
	Łomianki Trylogia	10	12,29	55 764
	Osiedle Równoległa	3	13,04	14 102
WIEŚ	Dąbrowa Zachodnia (poza miastem)	1	8,85	4 403
	Dziekanów Leśny (w tym Bajkowy)	73	32,06	223 531
	Dziekanów Nowy	10	26,53	9 881
	Dziekanów Polski	22	21,15	50 105
	Kępa Kiełpińska	2	25,97	9 624
	Kiełpin	27	15,53	92 302
	Łomianki Dolne	49	31,21	139 240
	Łomianki Pawłowo (poza miastem)	19	81,20	34 551
	Sadowa	13	18,26	67 777
	Buraków (poza miastem) - obszar niezamieszkały	-	-	-
	Łącznie	645	27,33	2 053 704

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego i OPS

Szczególnie niepokojąca jest sytuacja w Łomiankach Pawłowo (poza miastem), Łomiankach Powstańców, Łomiankach Starych oraz w Dąbrowie Leśnej (Pionierów). W pierwszej i ostatniej podanej jednostce przyczyną występowania podwyższonego wskaźnika osób korzystających z OPS jest lokalizacja w tych miejscach domów komunalnych, w których przeważają osoby z problemami kwalifikującymi je do korzystania z pomocy społecznej. Natomiast w dwóch pozostałych jednostkach wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej wynika z długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz stosunkowo dużej liczby osób niepełnosprawnych.

WNIOSKI

Najwyższy udział świadczeniobiorców OPS w rodzinach na tysiąc mieszkańców – na poziomie 81,2 - odnotowano w jednostkach Łomianki Pawłowo (poza miastem). Wskaźnik niepokojąco wysoki odnotowano również w jednostkach: Łomianki Powstańców, Łomianki Stare oraz w Dąbrowie Leśnej (Pionierów).

Warto zauważyć, że nominalnie najwięcej świadczeniobiorców zamieszkuje w jednostkach: Łomianki Stare (83), Dziekanów Leśny (w tym Bajkowy - 73), Łomianki Powstańców (64) oraz Buraków (54). Wysoki udział świadczeniobiorców OPS w Łomiankach Pawłowo (poza miastem) oraz Dąbrowie Leśnej (Pionierów) wynika z lokalizacji domów komunalnych w tych jednostkach (odpowiednio ul. Fabryczna 2 i 2a oraz Pionierów 38).

3.2.3 Bezrobocie

NAJWAŻNIEJSZE PROBLEMY/ZJAWISKA KRYZYSOWE		
SFERA	ZJAWISKO / PROBLEM	STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2016-2030 oraz STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2014 - 2020
		BADANIA ANKIETOWE (problemy, które zostały wskazane przez min. 10% ankietowanych - w nawiasie % głosów)
SPOŁECZNA	BEZROBOCIE	<ul style="list-style-type: none"> ■ mała ilość miejsc zatrudnienia ■ wysokie bezrobocie długotrwałe ■ zjawisko „dziedziczenia bezrobocia” ■ osoby długotrwałe bezrobotne, charakteryzują się niskim poziomem wykształcenia, nie podnoszą swoich umiejętności

Zgodnie z danymi GUS Gmina Łomianki może się obecnie pochwalić względnie niską stopą bezrobocia.

Tabela 8 Wybrane dane o rynku pracy (2015)

	Powiat	Gmina
Pracujący	34531	6816
Bezrobotni zarejestrowani	2363	486
w tym kobiety w %	47,5	46,1
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w %	3,4	3,1
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym w %	3,4	2,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jednakże dane przestrzenne wskazują na nieco zwiększoną stopę bezrobocia w kilku jednostkach referencyjnych Gminy.

Tabela 9 Wskaźniki dot. bezrobocia

	nazwa jednostki referencyjnej	bezrobotni zarejestrowani	WSKAŹNIK DELIMATYCZNY bezrobotni na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym	długotrwale bezrobotni	bezrobotni bez kwalifikacji
MIASTO	Buraków	21	25,15	10	9
	Dąbrowa Leśna (Brukowa)	11	38,87	5	3
	Dąbrowa Leśna (Długa)	14	19,72	8	4
	Dąbrowa Leśna (Piaskowa)	12	39,60	7	4
	Dąbrowa Leśna (Pionierów)	14	71,07	10	6
	Dąbrowa Rajska	10	28,99	9	1
	Dąbrowa Zachodnia	22	30,22	14	4
	Łomianki Baczyńskiego	23	40,85	6	6
	Łomianki Centralne	34	47,09	13	2
	Łomianki Górne	29	26,03	24	6
	Łomianki Majowe	18	31,30	14	3
	Łomianki Pawłowo	9	34,35	6	2
	Łomianki Powstańców	43	64,37	17	22
	Łomianki Prochownia	10	29,50	8	2
	Łomianki Stare	29	30,79	18	10
	Łomianki Trylogia	16	35,79	10	1
	Osiedle Równoległa	2	14,08	2	0
WIEŚ	Dąbrowa Zachodnia (poza miastem)	3	42,25	2	1
	Dziekanów Leśny (w tym Bajkowy)	50	36,23	26	13
	Dziekanów Nowy	6	26,55	2	2
	Dziekanów Polski	18	29,32	8	8
	Kępa Kiełpińska	4	95,24	3	1
	Kiełpin	31	29,92	14	1
	Łomianki Dolne	17	19,10	11	5
	Łomianki Pawłowo (poza miastem)	11	76,39	3	9
	Sadowa	24	51,95	13	11
	Buraków (poza miastem) - obszar niezamieszkały	-	-	-	-
	Łącznie	481	34,26	263	136

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego i PUP

WNIOSKI

W Łomiankach stopa bezrobocia nie jest na b. wysokim poziomie. Jednakże część jednostek charakteryzuje się średnią znacznie powyżej wartości dla całej Gminy. Biorąc pod uwagę wielkość (powierzchnię poszczególnych jednostek) oraz wartości bezwzględne najbardziej niepokojąca sytuacja jest w jednostkach: Dąbrowa Leśna (Pionierów) oraz Łomianki Pawłowo (poza miastem).

3.2.4 Bezpieczeństwo

NAJWAŻNIEJSZE PROBLEMY/ZJAWISKA KRYZYSOWE	
SFERA ZJAWISKO / PROBLEM	<p>STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2016-2030 oraz STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2014 - 2020</p> <p>BADANIA ANKIETOWE (problemy, które zostały wskazane przez min. 10% ankietowanych - w nawiasie % głosów)</p>
SPOŁECZNA BEZPIECZENSTWO/PRZEST EP CZOŚĆ	<ul style="list-style-type: none"> ■ wzrost przemocy w rodzinie ■ patologie społeczne (alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinie) (18,89%) ■ chuligaństwo i wandalizm (17,78%) ■ przestępczość (11,11%)

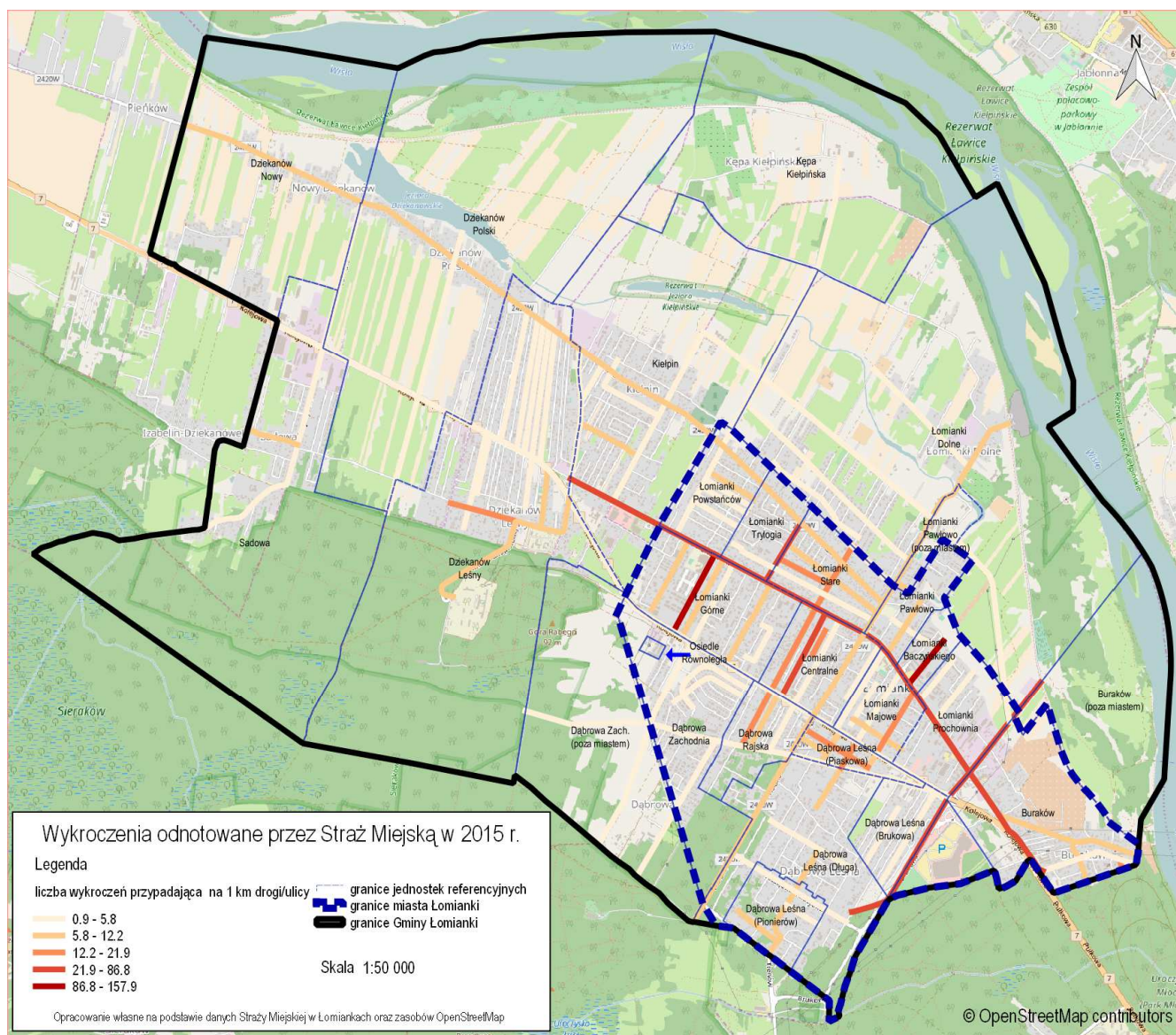
Bezpieczeństwo publiczne w Gminie zapewnia Komisariat Policji, Straż Miejska, Ochotnicza Straż Pożarna (Łomianki i Dziekanów Polski) i kilka prywatnych firm ochroniarskich. Komisariat Policji oraz biura Straży Miejskiej znajdują się w nowo oddanym budynku w centrum Łomianek przy ul. Warszawskiej 87. Ochotnicza Straż Pożarna ma swoją siedzibę w Łomiankach przy ul. Wiejskiej 12 oraz w Dziekanowie Polskim przy ul. Rolniczej 427.

Zgodnie z danymi Straży Miejskiej i Policji (dane Policji dot. wyłącznie terenu miasta) przestępstwa i wykroczenia kumulują się w obszarze głównych ulic/ciagów komunikacyjnych w mieście. Natomiast w badaniach ankietowych kwestia przestępczości nie stanowiła głównego problemu i jest wiązana z kwestiami przemocy w rodzinie czy uzależnieniami. Na poniższych mapach zobrazowano dane dot. wykroczeń (odnotowanych przez Straż Miejską) oraz przestępstw (odnotowanych przez Policję na terenie miasta).

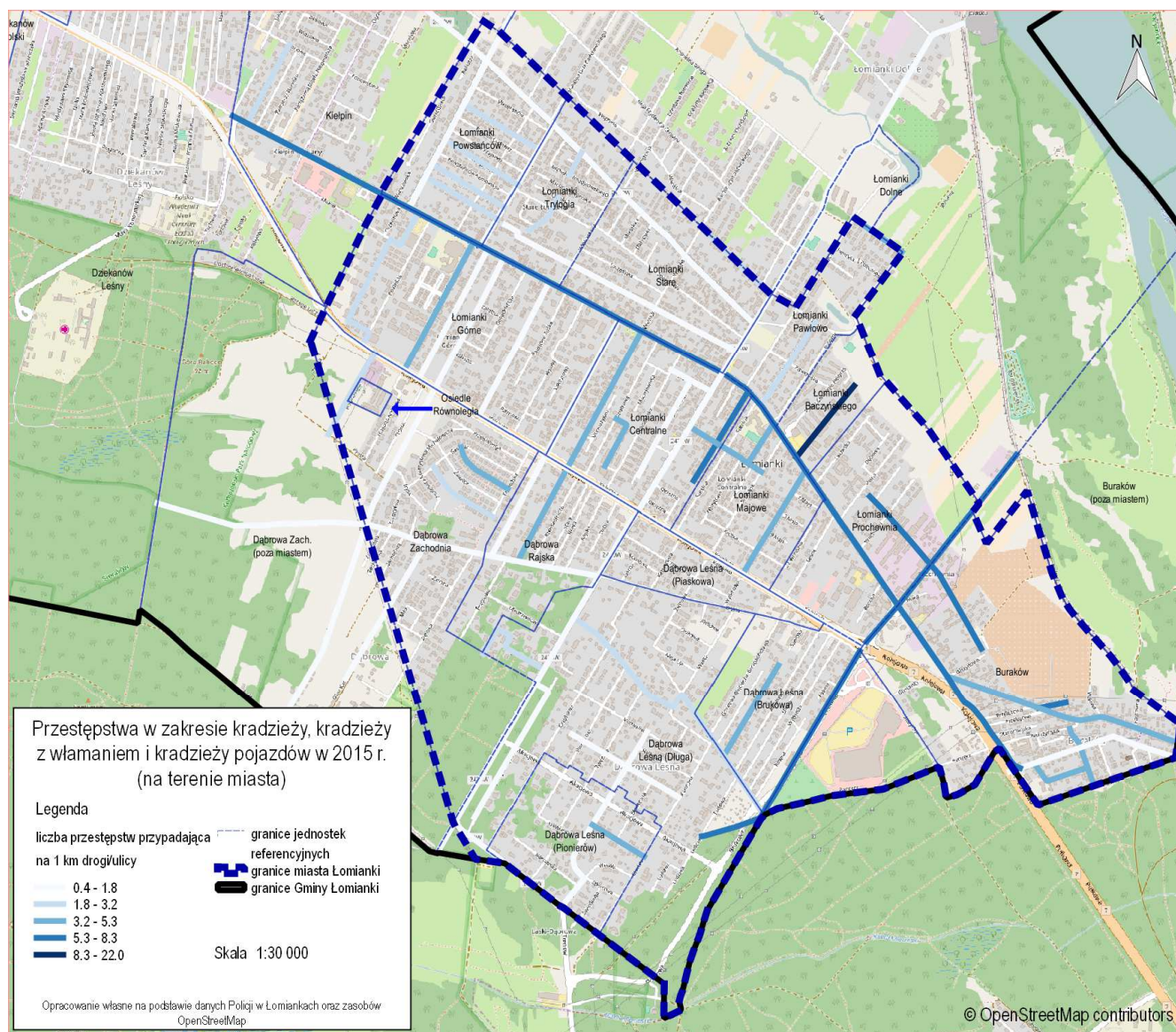

Mapa 2 Wykroczenia odnotowane przez Straż Miejską w 2015 r.

Mapa 3 Przestępstwa odnotowane przez Policję na terenie miasta w 2015 r.

Przy określeniu terytorialnego rozkładu zjawiska przestępczości trzeba jednak wziąć pod uwagę, że statystyki policyjne oraz straży miejskiej przypisują przestępstwa do miejsca ich popełnienia/wykrycia, a nie do miejsca zamieszkania sprawcy. Z tego powodu, wybrano do badania również rodzaj zjawiska, który ma szczególne znaczenie w zakresie kwestii społecznych, a jednocześnie jest związane z miejscem zamieszkiwania osoby pokrzywdzonej i sprawcy. W związku z tym analizie podano zjawisko przemocy w rodzinie w oparciu o liczbę prowadzonych „Niebieskich Kart” – jest to procedura⁶, która obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem

⁶ Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.) nakłada obowiązek prowadzenia procedury „Niebieskie Karty” na przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia. Procedura wszczynana jest w sytuacji, gdy dany podmiot w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych powziął podejrzenie stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

zaistnienia przemocy w rodzinie. W ramach badania objęto okres 2012-2015. Łącznie w tym okresie rozpoczęto tę procedurę 76 razy. W skali całej Gminy nie są to duże ilości. Należy jednak wziąć pod uwagę, że przemoc w rodzinie często nie jest odnotowywana dlatego też jej skala jest trudna do oszacowania.

Tabela 10 – Wskaźnik dot. niebieskich kart

	nazwa jednostki referencyjnej	liczba wydanych „Niebieskich Kart” w latach 2012-2015
MIASTO	Buraków	1
	Dąbrowa Leśna (Brukowa)	2
	Dąbrowa Leśna (Długa)	1
	Dąbrowa Leśna (Piaskowa)	3
	Dąbrowa Leśna (Pionierów)	2
	Dąbrowa Rajska	1
	Dąbrowa Zachodnia	1
	Łomianki Baczyńskiego	4
	Łomianki Centralne	4
	Łomianki Górne	3
	Łomianki Majowe	8
	Łomianki Pawłowo	2
	Łomianki Powstańców	7
	Łomianki Prochownia	4
	Łomianki Stare	5
	Łomianki Trylogia	1
	Osiedle Równoległa	1
WIEŚ	Dąbrowa Zachodnia (poza miastem)	2
	Dziekanów Leśny (w tym Bajkowy)	10
	Dziekanów Nowy	2
	Dziekanów Polski	1
	Kępa Kiełpińska	0
	Kiełpin	6
	Łomianki Dolne	4
	Łomianki Pawłowo (poza miastem)	0
	Sadowa	1
	Buraków (poza miastem) - obszar niezamieszkały	
	Łącznie	76

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

WNIOSKI

W opinii mieszkańców kwestia przestępczości nie stanowi zasadniczego problemu w Łomiankach. Zgodnie z danymi Straży Miejskiej i Policji przestępstwa i wykroczenia kumulują się w obszarze głównych ulic/ciągów komunikacyjnych w mieście. Są to głównie następujące ulice: Warszawska, Baczyńskiego, Brukowa, Staszica i Włociańska.

3.2.5 Kapitał społeczny

NAJWAŻNIEJSZE PROBLEMY/ZJAWISKA KRYZYSOWE			
SFERA	ZJAWISKO / PROBLEM	STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2016-2030 oraz STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2014 - 2020	BADANIA ANKIETOWE (problemy, które zostały wskazane przez min. 10% ankietowanych - w nawiasie % głosów)
SPOŁECZNA	KAPITAŁ SPOŁECZNY I UCZESTNICTWO W ŻYCIU PUBLICZNYM	<ul style="list-style-type: none"> mała identyfikacji napływowych mieszkańców z gminą 	<ul style="list-style-type: none"> niska aktywność społeczna - małe uczestnictwo w życiu społeczności lokalnej (31,11%) słabe związki emocjonalne z miejscem zamieszkania (28,89%) małe uczestnictwo w życiu publicznym i współpracy z władzami w sprawach dotyczących miasta i gminy (27,78%) brak wspólnych inicjatyw lokalnych mieszkańców (21,11%) słabe więzi mieszkańców (20%) brak aktywnych organizacji pozarządowych integrujących mieszkańców (11,11%)

Na poziom kapitału społecznego wpływają wszystkie wskazane w powyższej tabeli zmienne. W Strategii wprost wskazano, że mała identyfikacja z gminą odnosi się do napływowej ludności (która – w niektórych jednostkach referencyjnych stanowi nawet 1/3 ogółu mieszkańców). Z uzyskanych informacji wynika, że napływowi mieszkańcy to na ogół osoby/rodziny zamożne, które nie są zainteresowane integracją i aktywnością społeczną, a przeprowadzając się na przedmieścia stołecznej metropolii szukają raczej spokoju, intymności i niezbyt intensywnych kontaktów społecznych, szczególnie z przedstawicielami mniej zamożnych grup społecznych. W tej perspektywie nie zaskakują słabe związki emocjonalne z gminą wskazywane przez co trzeciego respondenta uczestniczącego o przeprowadzonym badaniu i słabe więzi mieszkańców, na które wskazuje średnio co piąty badany.

Z badania ankietowego widać także znaczenie innych czynników osłabiających kapitał społeczny, z których najpoważniejszym jest małe uczestnictwo w życiu publicznym i współpracy z władzami w sprawach dotyczących miasta i gminy. Na trudności w relacjach obywatel-instytucje samorządowe

wskazują nie tylko respondenci (1/3) ale także przedstawiciele instytucji. Wydaje się więc, że jest problem we wspólnym działaniu na rzecz dobra społecznego identyfikowany przez różnych interesariuszy, jednak brakuje rozwiązania, brakuje takich przedsięwzięć, które przełożyłyby się na poprawę jakości tej współpracy, a tym samym na wzrost poziomu kapitału społecznego.

Można przypuszczać, że skutkiem takiej niekorzystnej dla aktywności społecznej atmosfery oraz ogólnie niskiego poziomu zaufania społecznego wynikającego z migracji, jest niski poziom aktywności organizacji pozarządowych. Wskaźnik zarejestrowanych NGO na tysiąc ludności średnio dla gminy wynosi 6,1; przy czym jest to średnia dla przedziału od 64,9 w Kępie Kiełpińskiej i 44,2 w Dąbrowie Zachodniej (poza miastem), przez 11,7 w Łomiankach Baczyńskiego; 10,9 w Dąbrowie Zachodniej i 10,2 w Dąbrowie Leśnej. Najniższy wskaźnik organizacji pozarządowych w przeliczeniu na tysiąc mieszkańców odnotowano w Dziekanowie Polskim (1,0), Łomiankach Trylogii (1,2), Łomiankach Dolnych (1,3) i Sadowej (1,4). Szczegółowe dane dla poszczególnych jednostek referencyjnych przedstawia poniższa tabela.

Mapa 4 Organizacje pozarządowe zarejestrowane w Gminie

	nazwa jednostki referencyjnej	KAPITAŁ SPOŁECZNY	
		liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych przypadająca na 1 tys. ludności (2015)
MIASTO	Buraków	9	6,4
	Dąbrowa Leśna (Brukowa)	3	6,7
	Dąbrowa Leśna (Długa)	12	10,2
	Dąbrowa Leśna (Piaskowa)	3	6,2
	Dąbrowa Leśna (Pionierów)	3	9,2
	Dąbrowa Rajska	3	5,2
	Dąbrowa Zachodnia	13	10,9
	Łomianki Baczyńskiego	12	11,7
	Łomianki Centralne	5	4,1
	Łomianki Górne	14	7,4
	Łomianki Majowe	9	9,2
	Łomianki Pawłowo	4	8,6
	Łomianki Powstańców	5	4,5
	Łomianki Prochownia	5	8,8
	Łomianki Stare	9	5,8
	Łomianki Trylogia	1	1,2
	Osiedle Równoległa	1	4,3
WIEŚ	Dąbrowa Zachodnia (poza miastem)	5	44,2
	Dziekanów Leśny (w tym Bajkowy)	4	1,8
	Dziekanów Nowy	3	8,0
	Dziekanów Polski	1	1,0
	Kępa Kiełpińska	5	64,9
	Kiełpin	11	6,3
	Łomianki Dolne	2	1,3
	Łomianki Pawłowo (poza miastem)	1	4,3
	Sadowa	1	1,4
	Buraków (poza miastem) - obszar niezamieszkały		
	Łącznie	144	6,1

Źródło: opracowanie władne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Niski wskaźnik organizacji pozarządowych w poszczególnych jednostkach referencyjnych odzwierciedla niski poziom kapitału społecznego. Należy więc stwierdzić, że niski poziom kapitału społecznego zidentyfikowano w tych jednostkach, w których jest on niższy niż średnia dla Gminy, czyli: Dąbrowa Rajska, Łomianki Centralne, Łomianki Powstańców, Łomianki Stare, Łomianki Trylogia, Osiedle

Równoległa, Dziekanów Leśny (w tym Bajkowy), Dziekanów Polski, Łomianki Dolne, Łomianki Pawłowo (poza miastem), Sadowa.

WNIOSKI

Zarówno dokumenty strategiczne gminy jak i przeprowadzone badanie ankietowe wskazują na niski poziom kapitału społecznego. Wśród wielu przyczyn tego stanu na pierwszym miejscu należy wymienić duży odsetek ludności napływowej – głównie rodzin zamożnych niezainteresowanych integracją i aktywnością społeczną. W oparciu o liczbę organizacji pozarządowych w poszczególnych jednostkach zdiagnozowano niski poziom kapitału społecznego w Gminie. Niski poziom kapitału społecznego zidentyfikowano w tych jednostkach, w których jest on niższy niż średnia dla Gminy, czyli: Dąbrowa Rajska, Łomianki Centralne, Łomianki Powstańców, Łomianki Stare, Łomianki Trylogia, Osiedle Równoległa, Dziekanów Leśny (w tym Bajkowy), Dziekanów Polski, Łomianki Dolne, Łomianki Pawłowo (poza miastem), Sadowa.

3.2.6 Poziom edukacji

NAJWAŻNIEJSZE PROBLEMY/ZJAWISKA KRYZYSOWE	
SFERA	<p>STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2016-2030 oraz STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2014 - 2020</p>
SPOŁECZNA	<p>BADANIA ANKIETOWE (problemy, które zostały wskazane przez min. 10% ankietowanych - w nawiasie % głosów)</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ niski poziom edukacji (15,56%) ■ utrudniony dostęp do edukacji, kursów i szkoleń (13,33%)

Na terenie Łomianek działają 3 publiczne przedszkola, z których 2 zlokalizowane są w mieście, a 1 na obszarze wiejskim. Łączna liczba oferowanych miejsc wyniosła 229 w roku 2014, w tym 78 miejsc w placówce na obszarze wiejskim. Według danych ze *Strategii Rozwoju gminy Łomianki na lata 2016-2030*, obok zasobów gminnych działało ponadto 12 przedszkoli niepublicznych posiadających łącznie 673 miejsc oraz 4 niepubliczne punkty przedszkolne dysponujące 80 miejscami. Ponadto trwa budowa gminnego przedszkola w Dziekanowie Leśnym. Zgodnie z danymi w poniższej tabeli sytuacja pod względem dostępności edukacji przedszkolnej w gminie Łomianki stopniowo ulegała poprawie w okresie 2003-2014. Wskaźnik określający liczbę dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat utrzymywał się na poziomie nieco wyższym od średniej dla woj. mazowieckiego oraz dla Polski. Tempo pozytywnych zmian było zbliżone do wartości średnich dla całego powiatu warszawskiego zachodniego, gdzie w roku 2014 wartość ww. wskaźnika wyniosła 892 osób, podczas gdy w gminie Łomianki było to 978 osób. Podobnie pozytywnej tendencji podlegał wskaźnik liczby dzieci

w wieku 3-5 lat przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego. W roku 2014 przyjął on wartość 0,96, co stanowiło wartość nieznacznie wyższą (tj. oznaczającą relatywnie gorszą sytuację) niż średnio dla powiatu warszawskiego zachodniego (0,89), ale wyraźnie niższą niż średnia dla woj. mazowieckiego (1,11) oraz dla Polski (1,17). W roku 2015 w Gminie działało 7 szkół podstawowych, obejmujących 91 oddziałów, w których uczyło się łącznie 1747 uczniów. W gestii samorządu gminnego pozostawały 4 szkoły podstawowe, do których uczęszczało 1635 uczniów. W 2015 r. ruszyła budowa jeszcze jednej szkoły publicznej, zlokalizowanej w Dąbrowie Leśnej, łącznie z obiektami towarzyszącymi - halą sportową, aulą koncertową, boiskiem i placem zabaw. Ponadto gmina rozpoczęła rozbudowę szkoły podstawowej w Dziekanowie Polskim, wraz z halą sportową i boiskiem.

Tabela 11 Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w latach 2003-2014

Rok	dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat				dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego			
	Polska	Woj. mazowieckie	powiat warszawski zachodni	Łomianki	Polska	mazowieckie	powiat warszawski zachodni	Łomianki
2003	362	394	438	553	1,68	1,70	1,67	1,48
2004	382	421	450	594	1,64	1,65	1,61	1,49
2005	409	448	537	665	1,59	1,59	1,44	1,41
2006	446	494	618	720	1,52	1,50	1,22	1,25
2007	473	531	730	692	1,50	1,44	1,05	1,19
2008	527	578	743	704	1,44	1,40	1,09	1,11
2009	597	655	818	845	1,36	1,33	0,95	1,02
2010	626	683	694	707	1,35	1,30	1,11	1,12
2011	692	761	769	749	1,34	1,26	1,09	1,17
2012	697	756	756	785	1,31	1,24	1,10	1,18
2013	741	802	793	766	1,24	1,17	1,04	1,15
2014	794	845	892	878	1,17	1,11	0,89	0,96

Źródło: dane Urzędu Miejskiego

Na poziomie edukacji ponadpodstawowej w 2015 r. w Łomiankach działały 3 gimnazja, dysponujące łącznie 27 oddziałami, w których uczyło się 630 uczniów. Gmina prowadziła 2 gimnazja publiczne, zapewniające miejsca dla 623 uczniów. Ponadto na terenie Gminy Łomianki zlokalizowane 1 liceum ogólnokształcące, którego organem prowadzącym jest powiat warszawski zachodni.

Wyniki egzaminów zewnętrznych w szkołach

Szkoły podstawowe. Mimo rysujących się symptomów pewnej poprawy wyników egzaminów zewnętrznych na zakończenie cyklu nauczania na poziomie szkoły podstawowej w latach 2012-2016 relatywnie najslabsze wyniki - niemal w całym ww. okresie niższe od średniej dla całej gminy - notowano w Szkole podstawowej nr 1 z terenu miasta Łomianki oraz okresowo w szkole podstawowej z Sadowej.

Tabela 12 Wyniki sprawdzianu kwiecień 2016

Nazwa Szkoły	Część Pierwsza			Część Druga	
	Język Polski	Matematyka	Ogółem	Język Angielski	Ogółem
Szkoła Podstawowa Nr 1 Łomianki	80,50%	59,10%	70,00%	83,90%	83,90%
Szkoła Podstawowa Dziekanów Polski	82,00%	68,70%	75,70%	86,00%	86,00%
Szkoła Podstawowa Sadowa	77,50%	62,50%	70,00%	86,50%	86,50%
Zespół Szkół w Dziekanowie Leśnym Szkoła Podstawowa	80,90%	58,20%	69,80%	81,90%	81,90%
Gmina Łomianki	80,80%	61,60%	71,50%	84,40%	84,40%
Powiat Warszawski Zachodni	75,40%	58,80%	67,30%	79,10%	79,10%
Województwo Mazowieckie	73,30%	58,40%	66,10%	75,00%	75,00%

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Gimnazja. Mimo rysujących się symptomów pewnej poprawy wyników egzaminów zewnętrznych na zakończenie cyklu nauczania w latach 2012-2016 relatywnie najłabsze wyniki niższe od średniej dla gminy, jak i powiatu - w całym ww. okresie - notowano w Gimnazjum nr 1. mieszczącym się na terenie miasta Łomianki (przykładowa tabela dla roku 2016 poniżej).

Tabela 13 Wyniki egzaminu gimnazjalnego kwiecień 2016

Nazwa szkoły	Część humanistyczna		Część matematyczno-przyrodnicza		Część humanistyczna					
	Język polski	Historia i wos	Matematyka	Przedmioty przyrodnicze	GA-P	GA-R	GN-P	GN-R	GF-P	GR-P
Zespół Szkół w Dziekanowie Leśnym Gimnazjum Nr 2	84,60%	71,20%	69,00%	68,70%	88,70%	75,60%	100,00%	90,00%		38,00%
Gimnazjum Nr 1 Łomianki	73,90%	57,70%	47,00%	52,90%	72,10%	50,90%	73,50%	98,00%	20,00%	-
Gmina Łomianki	77,20%	61,70%	53,50%	57,50%	76,90%	58,20%	77,30%	94,00%	20,00%	38,00%
Powiat warszawski zachodni	75,40%	61,20%	53,60%	55,80%	73,40%	53,40%	56,90%	88,80%	20,00%	38,00%
Województwo mazowieckie	72,6%	58,70%	52,10%	54,00%	67,80%	49,40%	56,50%	58,30%	78,00%	58,70%

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego

WNIOSKI

Część ankietowanych mieszkańców wskazuje na niski poziom edukacji oraz utrudniony dostęp do edukacji, kursów i szkoleń. Z treści formułowania ostatniego problemu wynika raczej, że może on dotyczyć osób dorosłych, a ew. oferta mogłaby być skierowana do osób bezrobotnych, których koncentracja została opisana we wcześniejszym rozdziale. Natomiast z przeprowadzonej analizy poziomu edukacji w szkołach podstawowych i gimnazjach wynika, że najgorsze wyniki z egzaminów zewnętrznych uzyskują uczniowie szkoły podstawowej w Sadowej oraz Gimnazjum nr 1. Należy jednak podkreślić, że nie są to wyniki odbiegające od średnich w powiecie czy województwie. Nierzadko również średnie wyniki uczniów z tych szkół przekraczają wartości dla większych jednostek administracyjnych.

3.3 Sfera gospodarcza

NAJWAŻNIEJSZE PROBLEMY/ZJAWISKA KRYZYSOWE		
SFERA	ZJAWISKO / PROBLEM	<p>STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2016-2030 oraz STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2014 - 2020</p>
GOSPDARCZA	<ul style="list-style-type: none"> ■ Brak „marki” gminy - identyfikatora Łomianek na zewnątrz ■ Złe warunki pracy administracji samorządowej gminy, przekładające się na niedostateczny standard obsługi przedsiębiorców ■ lokalizowanie działalności gospodarczej w kwartałach zabudowy mieszkaniowej 	<p>BADANIA ANKIETOWE (problemy, które zostały wskazane przez min. 10% ankietowanych - w nawiasie % głosów)</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ słabość lokalnych rynków wobec dominacji aglomeracji Warszawy (30%) ■ brak miejsc pracy w gminie (10%)

Gmina Łomianki charakteryzuje się wysokim poziomem nasycenia przedsiębiorczością, który może być wyrażony liczbą podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON (liczba zarejestrowanych działalności wynosi 3 600). Wśród tych przedsiębiorstw dominują takie podmioty, które nie tworzą dużej liczby miejsc pracy, ale są oparte na samozatrudnieniu.

Tabela 14 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON

	2013	2014	2015	Powiat 2015
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	3440	3508	3600	2631

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W kontekście rewitalizacji trudno stwierdzić, zarówno biorąc pod uwagę kategorię problemów jak również liczbę mieszkańców je wskazujących, na występowania w sferze gospodarczej czynników kryzysowych mogących mieć bezpośredni wpływ na powodzenie procesu rewitalizacji w Gminie.

WNIOSKI

W sferze gospodarczej nie zidentyfikowano czynników kryzysowych mogących mieć istotny wpływ na powodzenie procesu rewitalizacji w Gminie.

3.4 Sfera przestrzenno-funkcjonalna

SFERA	ZJAWISKO / PROBLEM	STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2016-2030 oraz STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2014 - 2020	BADANIA ANKIETOWE (problemy, które zostały wskazane przez min. 10% ankietowanych - w nawiasie % głosów)
PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA		<ul style="list-style-type: none"> ■ Brak centrum miasta i ośrodków wiejskich ■ Rozproszenie budynków administracyjnych ■ Zacieranie się różnic w krajobrazie obszarów wiejskich i miejskich ■ Niskie walory krajobrazu zurbanizowanego ■ Dualizm przestrzenny spowodowany położeniem po obu stronach drogi krajowej S7; ■ Brak mpzp, urbanizacja terenów wiejskich przy pomocy decyzji o warunkach zabudowy, ■ rozpraszanie zabudowy ■ słaba jakość przestrzeni publicznych ■ porolnicza parcelacja terenu, brak tradycji w prowadzeniu scaleń i powtórnych podziałów 	<ul style="list-style-type: none"> ■ przeciążenie dróg ponadlokalnych (70%) ■ rozdzielenie przestrzenne gminy (położenie po obu stronach drogi krajowej nr 7) (56,67%) ■ niedobór lub niska jakość terenów publicznych (np. terenów zieleni, placów, placów zabaw, ciągów pieszych) (53,33%) ■ niewystarczająca sieć ścieżek rowerowych (47,78%) ■ niedostosowanie układu zabudowy i infrastruktury do zmieniającej się funkcji obszaru (38,89%) ■ rozproszenie i zdekapitalizowanie budynków administracji publicznej (brak ratusza) (38,89%) ■ brak wyodrębnionego centrum miasta i centrów lokalnych (37,78%) ■ brak świetlic młodzieżowych i dziecięcych (36,67%) ■ słaba zewnętrzna dostępność komunikacyjna gminy (33,33%) ■ usługi infrastruktury publicznej nie nadążają za dynamicznym rozwojem urbanizacji (32,22%) ■ niedostateczna liczba ogólnie dostępnych miejsc parkingowych (28,89%) ■ zdewastowane i opuszczone tereny (27,78%) ■ słaba wewnętrzna dostępność komunikacyjna gminy 27.78%) ■ słaba komunikacja publiczna (brak połączeń, mała częstotliwość) (24,44%) ■ lokalizowanie działalności gospodarczej na terenach zabudowy mieszkaniowej (22,22%) ■ słabe walory krajobrazu kulturowego (20%) ■ niewystarczający poziom obsługi mieszkańców przez administrację publiczną (20%) ■ rozproszona zabudowa generująca wysokie koszty realizacji infrastruktury (18,89%) ■ niewystarczająca aktywność i oferta ośrodków kulturalno-rekreacyjnych i sportowych (17,78%) ■ niska jakość podstawowych usług (10%)

Obowiązujące w Gminie SUIKZP wskazuje na następujące niedoskonałości/braki w strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz braki istotnych elementów niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania miasta, w szczególności:

- brak terenów koncentracji usług tworzących centrum miasta i lokalne centra osiedlowe;
- brak układu publicznych terenów zieleni połączonych z systemem terenów otwartych;
- brak wyróżniających się w krajobrazie obiektów użyteczności publicznej tworzących tożsamość miasta i będących elementami orientacji przestrzennej;
- brak układu atrakcyjnych przestrzeni publicznych: placów, pasaży, bulwarów, wydzielonych ciągów pieszych zapewniających bezpieczeństwo i atrakcyjnych dla wypoczynku codziennego, sprzyjających integracji mieszkańców;
- brak systemu dróg rowerowych zapewniających alternatywny w stosunku do ruchu samochodowego dojazd do poszczególnych osiedli gminy, Warszawy i pozostałych gmin sąsiedzkich.

W tym kontekście w obowiązującym SUIKZP wyznacza się liniowe centrum miejskie Łomianek wzdłuż ul. Warszawskiej jako obszar funkcjonalny do rewitalizacji, gdzie przewiduje się:

1. kreowanie lokalnych przestrzeni ogólnodostępnych wysokiej jakości, służących integracji mieszkańców,
2. uregulowanie linii zabudowy i wykształcenie pierzei, wyznaczenie stałej wysokości zabudowy po obu stronach ulicy; opracowanie wzornika kształtowania zabudowy i ogrodzeń w celu m. in. podniesienia ładu przestrzennego centrum Łomianek,
3. ograniczenia w grodzień terenu od strony przestrzeni publicznych,
4. modernizację parkingów, uzupełnienie i ujednoczenie małej architektury oraz innych elementów wyposażenia placów i ulic publicznych takich jak: lampy, ławki, kosze na odpadki, nawierzchnie, znaki informacyjne, słupki i barierki, słupy i tablice ogłoszeniowe, stojaki na rowery, pojemniki na rośliny itp.,
5. rekonstrukcję zieleni towarzyszącej,
6. ograniczenia (do zakazu włącznie) w stosowaniu reklam,
7. modernizację infrastruktury naziemnej w kierunku infrastruktury podziemnej.

W liniowym centrum miejskim w SUIKZP wprowadza się podział na trzy strefy:

1. odcinek od ul. Brukowej do ul. Majowej/ Lwowskiej (Brama Wschodnia) gdzie poza kształtowaniem reprezentacyjnego charakteru wnętrza urbanistycznego, preferuje się zabudowę usługową lub budynki wielofunkcyjne z usługami w parterze, w tym lokalne centrum usługowe na terenach po zakładach drzewnych;
2. centrum (na odcinku od Majowej/ Lwowskiej do ul. Wiosennej), z budową placu miejskiego z ratuszem lub układem placów miejskich, z preferencjami dla ruchu pieszego, gdzie poza kształtowaniem reprezentacyjnego charakteru wnętrza urbanistycznego, preferuje się lokalizację budynków użyteczności publicznej, innych usług centrotwórczych oraz budynków wielofunkcyjnych z usługami w parterze; dopuszcza się ciągłą pierzeję z wjazdami bramowymi oraz stosowanie lokalnych dominant przestrzennych dla budynków administracji, kościołów ew. innych obiektów użyteczności publicznej w celu ukształtowania identyfikatorów przestrzeni Centrum Łomianek;
3. odcinek od ul. Wiosennej do ul. Graniczka i ul. Kolejowej (Brama Zachodnia), gdzie przewiduje się podwyższony standard wyposażenia wnętrza urbanistycznego ulicy z preferencjami dla zabudowy mieszkaniowo-usługowej.

Tabela 15 Ocena jakościowa dot. sfery funkcjonalno-przestrzennej

	nazwa jednostki referencyjnej	SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA
		WSKAŹNIK DELIMITACYJNY niedostosowana struktura funkcjonalno-przestrzenna
MIASTO	Buraków	
	Dąbrowa Leśna (Brukowa)	
	Dąbrowa Leśna (Długa)	
	Dąbrowa Leśna (Piaskowa)	
	Dąbrowa Leśna (Pionierów)	
	Dąbrowa Rajska	
	Dąbrowa Zachodnia	
	Łomianki Baczyńskiego	TAK
	Łomianki Centralne	TAK
	Łomianki Górne	TAK
	Łomianki Majowe	TAK
	Łomianki Pawłowo	TAK
	Łomianki Powstańców	TAK
	Łomianki Prochownia	TAK
	Łomianki Stare	TAK
	Łomianki Trylogia	TAK
	Osiedle Równoległa	
WIEŚ	Dąbrowa Zachodnia (poza miastem)	
	Dziekanów Leśny (w tym Bajkowy)	
	Dziekanów Nowy	
	Dziekanów Polski	
	Kępa Kiełpińska	
	Kiełpin	
	Łomianki Dolne	
	Łomianki Pawłowo (poza miastem)	
	Sadowa	
	Buraków (poza miastem) - obszar niezamieszkały	
Łącznie		

Źródło: opracowanie własne

WNIOSKI

Obowiązujące dokumenty strategiczne Gminy, w tym SUIKZP wskazują na poważne braki w sferze funkcjonalno-przestrzennej, które koncentrują się w centralnej części Gminy wzdłuż ulicy Warszawskiej. Są to deficyty istotnych elementów niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania miasta i gminy, w tym brak terenów koncentracji usług tworzących centrum miasta i lokalne centra osiedlowe. Ulica Warszawska, mimo posiadana istotnych potencjałów mogących zapewnić rozwiązanie ww. problemów, obecnie nie stanowi właściwie funkcjonalnej części miasta.

3.5 Sfera techniczna

SFERA	ZJAWISKO / PROBLEM	STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2016-2030 oraz STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2014 - 2020	BADANIA ANKIETOWE (problemy, które zostały wskazane przez min. 10% ankietowanych - w nawiasie % głosów)
TECHNICZNA		<ul style="list-style-type: none"> ■ Nieuregulowany stan własności znacznej części dróg gminnych ■ Niewystarczająco rozwinięty system drogowy, duży odsetek dróg zbyt wąskich co generują dodatkowe koszty przy budowie infrastruktury ■ Brak ścieżek rowerowych ■ Słabe uzbrojenie wiejskiej części gminy ■ Brak kanalizacji deszczowej ■ Brak wyprzedzającego zabudowę uzbrojenia terenu 	<ul style="list-style-type: none"> ■ niewystarczająca rozwinięta infrastruktura techniczna lub jej zły stan - drogi, otoczenie drogowe ((67,78%) ■ brak kanalizacji deszczowej (64,44%) ■ niewystarczająca rozwinięta infrastruktura techniczna lub jej zły stan - wodociągi (41,11%) ■ niewystarczająca rozwinięta infrastruktura techniczna lub jej zły stan - kanalizacja (44,44%) ■ niewystarczająca rozwinięta infrastruktura techniczna lub jej zły stan - sieć gazowa (15,56%) ■ niewystarczająca rozwinięta infrastruktura techniczna lub jej zły stan - internet, w tym szerokopasmowy (53,33%) ■ niewystarczająca rozwinięta infrastruktura techniczna lub jej zły stan - żłobki (48,89%) ■ niewystarczająca rozwinięta infrastruktura techniczna lub jej zły stan - przedszkola (42,22%) ■ niewystarczająca rozwinięta infrastruktura techniczna lub jej zły stan - szkoły (40%) ■ niewystarczająca rozwinięta infrastruktura techniczna lub jej zły stan - przychodnie lekarskie (40%) ■ niewystarczająca rozwinięta infrastruktura techniczna lub jej zły stan - domy pomocy społecznej (21,11%) ■ niewystarczająca rozwinięta infrastruktura techniczna lub jej zły stan - obiekty kulturalne (24,44%) ■ ułomny system drogowy (wadliwe parametry dróg, placów, ulic) (52,22%) ■ zły stan chodników i oświetlenia ulicznego (50%) ■ niewystarczające zasoby mieszkaniowe lub niski ich standard (15,56%) ■ brak mieszkań komunalnych (20%) ■ brak mieszkań socjalnych (20%) ■ brak rozwiązań technicznych umożliwiających technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska (22,22%)

Biorąc pod uwagę zapisy dokumentów strategicznych, jak również przeprowadzone badania ankietowe podstawowym problemem technicznym w gminie jest stan dróg/ulic.

Przebieg drogi krajowej nr 7 (mającej znaczenie międzynarodowe - E77) nieomal środkiem gminy, determinuje rozwój lokalnego układu drogowego i ze względu na ograniczoną dostępność, droga stanowi barierę przestrzenną pomiędzy oboma częściami miasta i terenów wiejskich.

Droga nr 7 w granicach Gminy ma dwie jezdnie dwukierunkowe z pasem rozdzielczym w środku. Po obu stronach drogi znajdują się ulice do obsługi ruchu lokalnego.

Do ponadgminnej sieci drogowej Łomianek, należą:

- droga krajowa nr 7 (o której była mowa wyżej), w granicach administracyjnych miasta ul. Kolejowa,
- drogi powiatowe: ul. Rolnicza, fragment ul. Wiślanej, ul. Kampinowska.

Pozostałe drogi to publiczne drogi gminne lokalne i dojazdowe oraz drogi wewnętrzne głównie prywatne, niekiedy gminne.

Na terenie gminy jest około 83 km publicznych dróg gminnych, z czego prawie 70% stanowią drogi o nawierzchni utwardzonej (masa bitumiczna lub kostka betonowa). Pozostałe 30% dróg gminnych to drogi gruntowe.

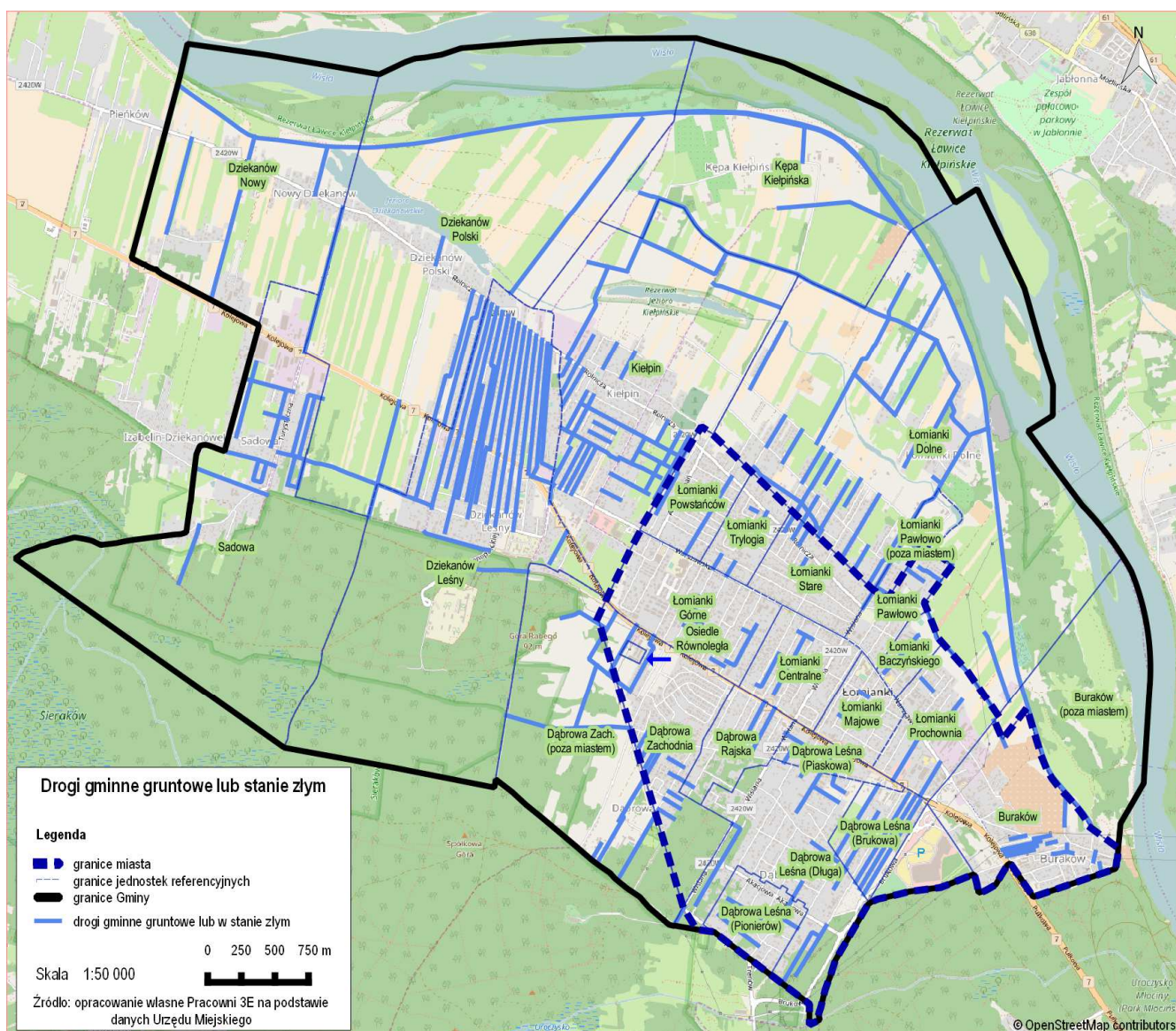
Drogi asfaltowe posiadają w większości przypadków spękania, które podlegają dalszej degradacji, poprzez penetrację wody opadowej w głąb konstrukcji nawierzchni, a w konsekwencji możliwe są dalsze zniszczenia nawierzchni. Warstwa ścieralna większości dróg asfaltowych utraciła szczelność, co znacząco skraca okres eksploatacji nawierzchni.

Parametry techniczne dróg publicznych odbiegają od wymaganych przepisami. Szerokość większości gminnych dróg dojazdowych jest mniejsza niż 10 m. Szczególna sytuacja panuje w Dziekanowie Leśnym i Dziekanowie Bajkowym, gdzie powstała gęsta sieć długich ulic o szerokości często nie przekraczającej 5 m.

Na poniższej mapie zostały zaznaczone drogi gruntowe oraz drogi w stanie złym.

Mapa 5 Drogi gruntowe lub w stanie złym na terenie Gminy

W kontekście wcześniej opisywanych problemów społecznych należy również zwrócić uwagę na degradację techniczną budynków mieszkalnych wynikającą z ubóstwa czy bezrobocia. Zjawiska te uniemożliwiają mieszkańcom dbanie o części wspólne budynków. Zaniedbane i zniszczone budynki negatywnie wpływają na jakość i warunki życia mieszkańców oraz estetykę obszaru, czym obniżają jego atrakcyjność inwestycyjną. Ważna jest również efektywność energetyczna budynków, która jest niższa w przypadku budynków wybudowanych przed kilkudziesięciami laty. Szczególnie niezadowolający jest stan techniczny zasobu mieszkaniowego Gminy. Do gminnych zasobów mieszkaniowych należy 9 budynków komunalnych, posiadających łącznie 92 lokale mieszkaniowe. Dodatkowo budynki i mieszkania komunalne są w złym stanie technicznym i posiadają niski standard wyposażenia. Prawie wszystkie budynki wymagają remontu. W dobrym stanie jest budynek komunalny przy ul. Fabrycznej 2A w Łomiankach, który został wybudowany w 2009 roku.

Tabela 16 Wykaz lokali komunalnych stanowiących własność Gminy

L.P.	ADRES NIERUCHOMOŚCI	POWIERZCHNIA UŻYTKOWA LOKALI	ILOŚĆ LOKALI
1.	Kościuszki 10	70,01 m ²	2
2.	Fabryczna 2 A	993,30 m ²	33
3.	Warszawska 73 (budynek szkoły)	30,00 m ²	1
4.	Pionierów 36	208,70 m ²	4
5.	M. Konopnickiej 48 a	334,74 m ²	7
6.	Miła 1	96,10 m ²	3
7.	Akinsa 6 (budynek szkoły)	81,50 m ²	2

Źródło: Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Łomianki na lata 2014-2020

Tabela 17 Wykaz lokali socjalnych stanowiących własność Gminy

L.P.	ADRES NIERUCHOMOŚCI	POWIERZCHNIA UŻYTKOWA LOKALI	ILOŚĆ LOKALI
1.	Fabryczna 2	592,25 m ²	23
2.	Pionierów 38	301,80 m ²	18

Źródło: Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Łomianki na lata 2014-2020

Budynek komunalny przy ul. Fabrycznej 2

Budynek komunalny przy ul. Pionierów 38

Mapa 6 Usytuowanie budynków obejmujących lokale komunalne i społeczne wymagające działań remontowych

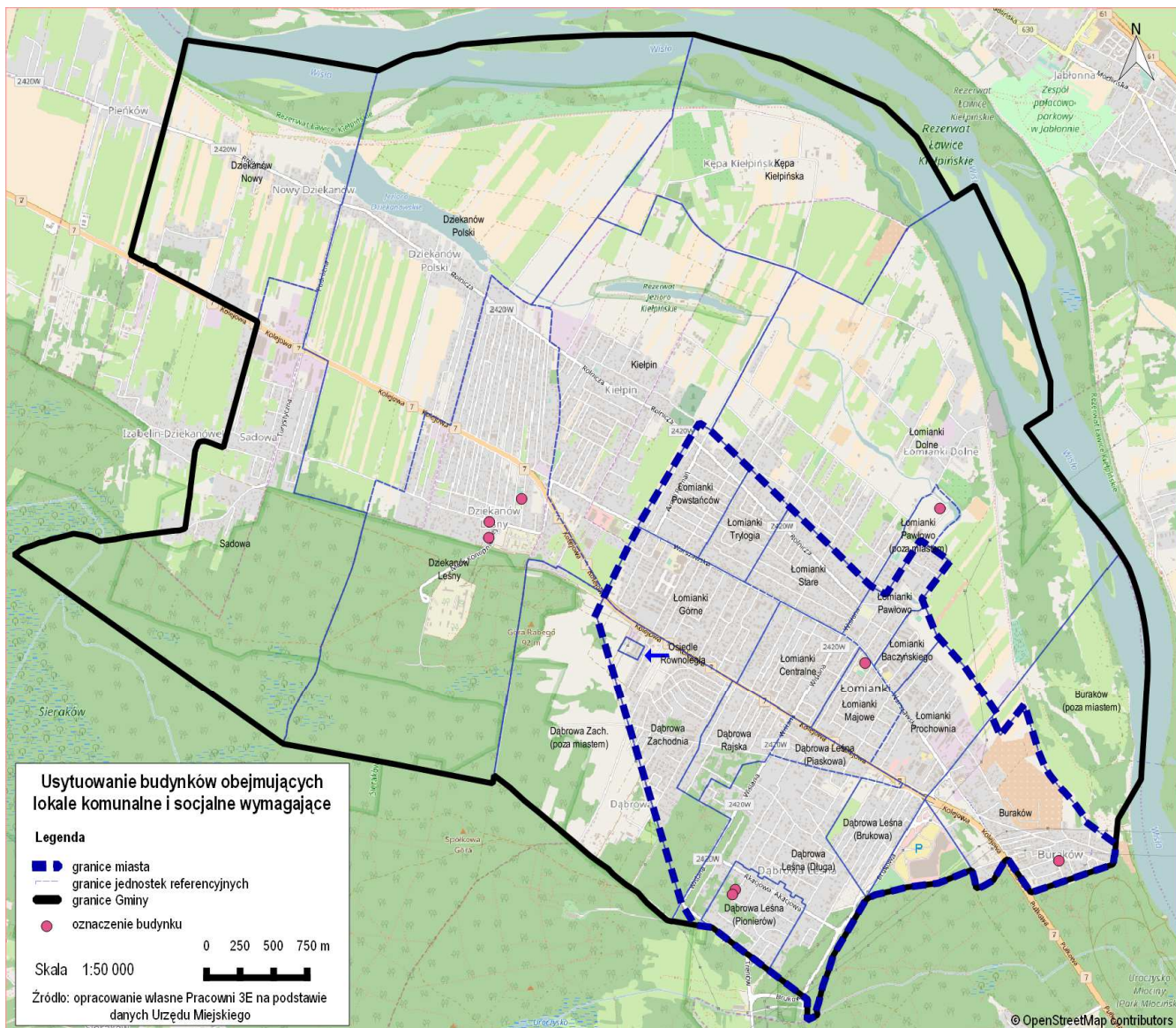

Tabela 18 Ocena jakościowa dot. sfery technicznej

	nazwa jednostki referencyjnej	SFERA TECHNICZNA BUDYNKI i DROGI	
		WSKAŹNIK DELIMATYCZNY lokalizacja budynków komunalnych wymagających podjęcia prac remontowych	WSKAŹNIK DELIMATYCZNY zły stan większości lub głównych dróg gminnych
MIASTO	Buraków	TAK	
	Dąbrowa Leśna (Brukowa)		TAK
	Dąbrowa Leśna (Długa)		
	Dąbrowa Leśna (Piaskowa)		TAK
	Dąbrowa Leśna (Pionierów)	TAK	TAK
	Dąbrowa Rajska		
	Dąbrowa Zachodnia		
	Łomianki Baczyńskiego		
	Łomianki Centralne		
	Łomianki Górne		
	Łomianki Majowe	TAK	
	Łomianki Pawłowo		
	Łomianki Powstańców		
	Łomianki Prochownia		
	Łomianki Stare		
	Łomianki Trylogia		
	Osiedle Równoległa		
WIEŚ	Dąbrowa Zachodnia (poza miastem)		
	Dziekanów Leśny (w tym Bajkowy)	TAK	TAK
	Dziekanów Nowy		TAK
	Dziekanów Polski		TAK
	Kępa Kiełpińska		TAK
	Kiełpin		TAK
	Łomianki Dolne		TAK
	Łomianki Pawłowo (poza miastem)	TAK	TAK
	Sadowa		TAK
	Buraków (poza miastem) - obszar niezamieszkały		
Łącznie			

Źródło: opracowanie własne

WNIOSKI

Największym problemem w zakresie sfery technicznej jest stan dróg/ulic oraz budynków komunalnych. Drogi w stanie złym dominują głównie w obszarze wiejskim, natomiast najpilniejszych prac remontowych wymagają budynki komunalne zlokalizowane w Burakowie, Dziekanowie Leśnym, Łomiankach Majowych, Łomiankach Pawłowo (poza miastem) i Dąbrowie Leśnej (Pionierów).

3.6 Sfera środowiskowa

SFERA ZJAWISKO / PROBLEM	STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2016-2030 oraz STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY ŁOMIANKI NA LATA 2014 - 2020	BADANIA ANKIETOWE (problemy, które zostały wskazane przez min. 10% ankietowanych - w nawiasie % głosów)
ŚRODOWISKOWA	<ul style="list-style-type: none"> ■ Presja urbanistyczna na najcenniejsze krajobrazowo i przyrodniczo tereny (lasy, sąsiedztwo KPN i brzegi starorzecza) ■ Presja na zabudowę terenów o niekorzystnych warunkach geotechnicznych 	<ul style="list-style-type: none"> ■ nadmierny ruch drogowy w tym ciężarowy (71,11%) ■ zagrożenie powodziowe gminy (61,11%) ■ uciążliwe oddziaływanie drogi krajowej nr 7 (hałas, zanieczyszczenie) (57,78%) ■ (słaba egzekucja przepisów chroniących środowisko, częste naruszanie tych przepisów (np.. spalanie odpadów, zasypywanie starorzeczy i terenów podmokłych) (53,33%) ■ niedostateczna świadomość i kultura ekologiczna społeczności (52,22%) ■ dzikie wysypiska (48,59%) ■ obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia lub stanu środowiska (azbest) (23,33%) ■ nadmierne zanieczyszczenie środowiska (22,22%)

Biorąc pod uwagę powyższe na obszarze Gminy identyfikuje się jeden główny problem związany z przebiegiem drogi krajowej nr 7, która generuje zanieczyszczenie powietrza oraz wzmożony hałas, jak również ryzyko poważnej awarii związanej z transportem towarów niebezpiecznych oraz problemy lokalne wymagające podjęcia właściwych działań.

W samych Łomiankach brak jest istotnych emitorów punktowych, stąd należy przypuszczać, że jedynym istotnym źródłem degradacji atmosfery jest właśnie droga krajowa nr 7 - główna ruchu przyspieszonego. Zgodnie z SUKiZP w bezpośrednim otoczeniu jezdni stężenia zanieczyszczeń charakterystycznych (tlenki azotu, tlenki ołowiu, ozon) przekraczają normy.

Droga krajowa nr 7 jest również głównym na terenie gminy liniowym emitorem hałasu. Ostatnie pomiary natężenia hałasu komunikacyjnego na terenie gminy Łomianki przeprowadzane były w roku 2010 i wskazały przekroczenia poziomów dopuszczalnych zarówno w porze dziennej jak i nocnej.

W mniejszym stopniu uciążliwości akustyczne stwarza ulica Warszawska, która jest główną arterią w ruchu lokalnym na terenie miasta Łomianki. Pozostałe - drogi gminne i powiatowe powodują znacznie mniejsze - lokalne uciążliwości hałasowe o charakterze czasowym w ciągu doby.

Wyżej wymienione problemy związane z drogą krajową nr 7 dotyczą głównie Burakowa, Dąbrowy Leśnej (Piaskowa i Brukowa), Dąbrowy Rajskiej, Dąbrowy Zachodniej, Osiedla Równoległa, Łomianek Górnych, Łomianek Centralnych, Łomianek Majowe, Łomianek Prochowni oraz Kiełpina, Dziekanowa Leśnego, Dziekanowa Polskiego, Sadowej i Dziekanowa Nowego.

Ponadto na terenie gminy istnieją tereny wymagające rozpoznania pod kątem rekultywacji bądź przywrócenia do stanu pierwotnego rzeźby terenu i gleby. Są to min. pozostałości po nieczynnym składowisku odpadów przy ul. Brukowej (na północny wschód od C.H. Auchan), tor motocrossowy w międzywalu Wisły, pole z nawiezionymi odpadami na gleby organiczne w Sadowej (w sąsiedztwie terenów KPN), zasypane starorzecza Wisły w Dolinie Łomiankowskiej w granicach Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (m.in. przy ul. Wiślanej) oraz zanieczyszczenie gleby arsenem i chromem w rejonie ul. Fabrycznej (Łomianki Pawłowo poza miastem) wynikające z pozostałości po nieistniejącej już garbami. Największe zagrożenie dla ludności stanowi właśnie ten ostatni rejon przy ul. Fabrycznej, gdyż bezpośrednio sąsiaduje z obszarem zamieszkałym (m.in. domy komunalne przy ul. Fabrycznej 2 i 2a – Łomianki Pawłowo poza miastem).

Tabela 19 wskaźniki dot. sfery środowiskowej

	Nazwa jednostki rereferencyjnej	WSKAŹNIK DELIMITACYJNY przekroczenie norm hałasu i emisji zanieczyszczeń powietrza (DK 7) oraz zanieczyszczenie gleby w bliskim sąsiedztwie z terenem zamieszkałym
MIASTO	Buraków	TAK
	Dąbrowa Leśna (Brukowa)	TAK
	Dąbrowa Leśna (Długa)	
	Dąbrowa Leśna (Piaskowa)	TAK
	Dąbrowa Leśna (Pionierów)	
	Dąbrowa Rajska	TAK
	Dąbrowa Zachodnia	TAK
	Łomianki Baczyńskiego	
	Łomianki Centralne	TAK
	Łomianki Górne	TAK
	Łomianki Majowe	TAK
	Łomianki Pawłowo	
	Łomianki Powstańców	
	Łomianki Prochownia	TAK
	Łomianki Stare	
	Łomianki Trylogia	
Osiedle Równoległa	TAK	
WIEŚ	Dąbrowa Zachodnia (poza miastem)	TAK
	Dzieskanów Leśny (w tym Bajkowy)	TAK
	Dzieskanów Nowy	TAK
	Dzieskanów Polski	TAK
	Kępa Kiełpińska	
	Kiełpin	TAK
	Łomianki Dolne	
	Łomianki Pawłowo (poza miastem)	TAK
	Sadowa	TAK
	Buraków (poza miastem) - obszar niezamieszkały	

Źródło: opracowanie własne

WNIOSKI

Podstawowym czynnikiem kryzysowym w sferze środowiskowej jest emisja zanieczyszczeń oraz hałasu przez intensywny ruch drogowy na drodze krajowej nr 7. Dodatkowo w jednostce Łomianki Pawłowo (poza miastem) występuje obszar skażenia gleby arsenem i chromem.

3.7 Podsumowanie diagnozy

Z przeprowadzonej diagnozy wynikają następujące wnioski:

1. Populacja mieszkańców Gminy powoli starzeje się – w ciągu obserwowanych ostatnich 10. lat relacja osób w wieku poprodukcyjnym do mieszkańców ogółem zwiększyła się o ponad 5 punktów procentowych, obecnie prawie 18% mieszkańców Gminy to seniorzy. Biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców w wieku poprodukcyjnym przypadającą na liczbę osób w wieku produkcyjnym najtrudniejsza sytuacja jest w następujących jednostkach:

- Łomianki Baczyńskiego,
- Łomianki Trylogia.

Natomiast udział osób w wieku przedprodukcyjnym najmniej korzystnie kształtuje się w:

- Dąbrowa Leśna (Pionierów),
- Łomianki Baczyńskiego,
- Buraków.

2. Najwyższy udział świadczeniobiorców OPS w rodzinach na tysiąc mieszkańców – na poziomie 81.20 - odnotowano w jednostkach Łomianki Pawłowo (poza miastem). Wskaźnik niepokojąco wysoki odnotowano również w jednostkach: Łomianki Powstańców, Łomianki Stare oraz w Dąbrowie Leśnej (Pionierów).

Warto zauważyć, że nominalnie najwięcej świadczeniobiorców zamieszkuje w jednostkach: Łomianki Stare (83), Dziekanów Leśny (w tym Bajkowy - 73), Łomianki Powstańców (64) oraz Buraków (54).

Wysoki udział świadczeniobiorców OPS w Łomiankach Pawłowo (poza miastem) oraz Dąbrowie Leśnej (Pionierów) wynika z lokalizacji domów komunalnych w tych jednostkach (odpowiednio ul. Fabryczna 2 i 2a oraz Pionierów 38).

3. W Łomiankach stopa bezrobocia nie jest na b. wysokim poziomie. Jednakże część jednostek charakteryzuje się średnią powyżej wartości dla całej Gminy w zakresie udziału osób długotrwale bezrobotnych w ogóle ludności w wieku produkcyjnym.

Biorąc pod uwagę wielkość (powierzchnię poszczególnych jednostek) oraz wartości bezwzględne najbardziej niepokojąca sytuacja jest w jednostkach: Łomianki Powstańców, Dąbrowa Leśna oraz Łomianki Pawłowo (poza miastem).

4. W opinii mieszkańców kwestia przestępczości nie stanowi zasadniczego problemu w Łomiankach. Zgodnie z danymi Straży Miejskiej i Policji przestępstwa i wykroczenia kumulują się w obszarze głównych ulic/ciągów komunikacyjnych w mieście. Są to głównie następujące ulice: Warszawska, Brukowa, Staszica i Włociańska.
5. Zarówno dokumenty strategiczne jak i badania ankietowe wskazują na niski poziom kapitału społecznego w Gminie. Porównując jednostki, w których odnotowano znaczny wzrost ludności z innym wskaźnikiem dot. poziomu kapitału społecznego (liczba organizacji pozarządowych przypadająca na 1 tys. ludności) należy stwierdzić, że poziom kapitału społecznego dot. części wiejskiej Gminy.

Należy jednak stwierdzić, że w części wiejskiej Gminy zamieszkuje głównie ludzie zamożni, w związku z tym trudno zdiagnozować na tym obszarze poziom kapitału społecznego jako problem rewitalizacyjny. Z tego też powodu ww. danych nie wykorzystano jako wskaźnika delimitacyjnego.

6. Część ankietowanych mieszkańców wskazuje na niski poziom edukacji oraz utrudniony dostęp do edukacji, kursów i szkoleń. Z treści formułowania ostatecznego problemu wynika raczej, że może on dotyczyć osób dorosłych, a ew. oferta mogłaby być skierowana do osób bezrobotnych, których koncentracja została opisana we wcześniejszym rozdziale. Natomiast z przeprowadzonej analizy poziomu edukacji w szkołach podstawowych i gimnazjach wynika, że najgorsze wyniki z egzaminów zewnętrznych uzyskują uczniowie szkoły podstawowej w Sadowej oraz Gimnazjum nr 1. Należy jednak podkreślić, że nie są to wyniki odbiegające od średnich w powiecie czy województwie. Nierzadko również średnie wyniki uczniów z tych szkół przekraczają wartości dla większych jednostek administracyjnych.
7. W sferze gospodarczej nie zidentyfikowano czynników kryzysowych mogących mieć istotny wpływ na powodzenie procesu rewitalizacji w Gminie.
8. Obowiązujące dokumenty strategiczne Gminy, w tym SUIKZP wskazują na poważne braki w sferze funkcjonalno-przestrzennej, które koncentrują się w centralnej części Gminy wzdłuż ulicy Warszawskiej. Są to deficyty istotnych elementów niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania miasta i gminy, w tym brak terenów koncentracji usług tworzących centrum miasta i lokalne centra osiedlowe. Ulica Warszawska, mimo posiadania istotnych potencjałów mogących zapewnić rozwiązanie ww. problemów, obecnie nie stanowi właściwie funkcjonalnej części miasta.
9. Największym problemem w zakresie sfery technicznej jest stan dróg/ulic oraz budynków komunalnych. Drogi w stanie złym dominują głównie w obszarze wiejskim, natomiast najpilniejszych prac remontowych wymagają budynki komunalne zlokalizowane w Burakowie, Dziekanowie Leśnym, Łomiankach Majowe, Łomiankach Pawłowo (poza miastem) i Dąbrowie Leśnej (Pionierów).
10. Podstawowym czynnikiem kryzysowym w sferze środowiskowej jest emisja zanieczyszczeń oraz hałasu przez intensywny ruch drogowy na drodze krajowej nr 7. Dodatkowo w jednostce Łomianki Pawłowo (poza miastem) występuje obszar skażenia gleby arsenem i chromem.

3.8 Delimitacja obszaru zdegradowanego i rewitalizacji

Pierwszym etapem wyznaczenia obszaru zdegradowanego była identyfikacja i pomiar negatywnych zjawisk na obszarze Gminy w oparciu o analizę wskaźnikową i jakościową. Do wyznaczenia obszaru zdegradowanego (w którym zawiera się całość lub część obszaru rewitalizacji) posłużyły wyniki pomiaru

negatywnych zjawisk w sferze społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej. Wykorzystano łącznie 9 wskaźników: 5 społecznych, 1 przestrzenno-funkcjonalny (analiza jakościowa), 2 techniczne (analiza jakościowa) oraz 1 środowiskowy (analiza jakościowa). Pomiar zjawisk nastąpił na poziomie wyznaczonych jednostek referencyjnych.

Warunkiem koniecznym do zaliczenia danego obszaru do obszaru zdegradowanego jest koncentracja negatywnych zjawisk społecznych (tzn. do obszaru zdegradowanego nie można zaliczyć obszaru, na którym nie zidentyfikowano stanu kryzysowego w sferze społecznej). Przyjęto, że o koncentracji negatywnych zjawisk społecznych zadecyduje występowanie niskiego poziomu w minimum 3 z 5 wskaźników społecznych. Spośród 26 zamieszkałych jednostek referencyjnych taki stan zidentyfikowano w 13 jednostkach. Następnie przeanalizowano w tych jednostkach występowanie negatywnych zjawisk w pozostałych sferach (przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej). We wszystkich 13 jednostkach, gdzie stwierdzono koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, stwierdzono również w min. jednej sferze stan kryzysowy.

Tym samym obszar zdegradowany obejmuje następujące 13 jednostek:

1. Buraków
2. Dąbrowa Leśna (Piaskowa)
3. Dąbrowa Leśna (Pionierów)
4. Dąbrowa Rajska
5. Łomianki Baczyńskiego
6. Łomianki Centralne
7. Łomianki Majowe
8. Łomianki Powstańców
9. Łomianki Stare
10. Łomianki Trylogia
11. Dziekanów Leśny (w tym Bajkowy)
12. Łomianki Pawłowo (poza miastem)
13. Sadowa

Reasumując obszar zdegradowany stanowią jednostki zamieszkałe (łączna powierzchnia to 30.3% powierzchni Gminy – 1173,3 ha, łączna liczba ludności to 12 712 osób, co stanowi 53,9% mieszkańców Gminy).

W związku z powyższym nastąpiła konieczność wyboru jedynie części obszaru zdegradowanego do przeprowadzenia rewitalizacji.

Przy finalnym wyborze obszaru rewitalizacji kierowano się zasadą szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, technicznych, przestrzenno-funkcjonalnych, środowiskowych oraz istotnego znaczenia dla rozwoju lokalnego. Ostatecznie spośród wyżej wymienionych jednostek dokonano wyboru następującego obszaru rewitalizacji:

- Buraków
- Dąbrowa Leśna (Piaskowa)
- Dąbrowa Leśna (Pionierów)
- Łomianki Majowe

- Łomianki Powstańców
- Łomianki Stare
- Łomianki Pawłowo (poza miastem)

Poniższa tabela stanowi podsumowanie analizy wskaźnikowej oraz poszczególnych etapów dot. wyboru obszaru zdegradowanego i rewitalizacji.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023

	nazwa jednostki referencyjnej	ludność (31.12.2015)		powierzchnia		SFERA SPOŁECZNA					SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	SFERA TECHNICZNA BUDYNKI i DROGI		SŚRODOWISKO
		wartość bezwzględna [osoby]	udział w ogóle ludności [%]	wartość bezwzględna [ha]	udział w ogóle powierzchni	bezrobotni na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym	liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców w OPS przypadająca na 1 tys. ludności (2015)	liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych przypadająca na 1 tys. ludności (2015)	liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym na 100 mieszkańców	niedoskonałości struktury funkcjonalno-przestrzennej	lokalizacja budynków komunalnych wymagających podjęcia prac remontowych	zły stan większości lub głównych dróg gminnych	przekroczenie norm hałasu i emisji zanieczyszczeń powietrza (DK 7) oraz zanieczyszczenie gleby w bliskim sąsiedztwie z terenem zamieszkałym
MIASTO	Buraków	1405	6,0%	103,3	2,7%	25,15	38,43	6,4	37,4	18,4		TAK		TAK
	Dąbrowa Leśna (Brukowa)	450	1,9%	34,6	0,9%	0,00	24,44	6,7	25,1	21,3			TAK	TAK
	Dąbrowa Leśna (Długa)	1174	5,0%	148,8	3,8%	0,00	3,41	10,2	32,1	20,1				
	Dąbrowa Leśna (Piaskowa)	486	2,1%	18,0	0,5%	0,00	28,81	6,2	29,7	19,1			TAK	TAK
	Dąbrowa Leśna (Pionierów)	326	1,4%	33,4	0,9%	0,00	52,15	9,2	38,1	16,6		TAK	TAK	
	Dąbrowa Rajska	580	2,5%	35,4	0,9%	28,99	6,90	5,2	33,6	20,5				TAK
	Dąbrowa Zachodnia	1190	5,0%	95,4	2,5%	30,22	20,17	10,9	27,9	21,8				TAK
	Łomianki Baczyńskiego	1024	4,3%	15,5	0,4%	40,85	16,60	11,7	50,8	17,1	TAK			
	Łomianki Centralne	1210	5,1%	47,2	1,2%	47,09	36,36	4,1	27,7	23,8	TAK			TAK
	Łomianki Górne	1890	8,0%	77,5	2,0%	26,03	16,93	7,4	27,0	25,1	TAK			TAK
	Łomianki Majowe	973	4,1%	30,6	0,8%	31,30	33,92	9,2	36,2	19,5	TAK	TAK		TAK
	Łomianki Pawłowo	465	2,0%	27,1	0,7%	34,35	6,45	8,6	28,2	27,7	TAK			
	Łomianki Powstańców	1117	4,7%	41,9	1,1%	64,37	57,30	4,5	34,0	19,9	TAK			
	Łomianki Prochownia	570	2,4%	56,5	1,5%	29,50	21,05	8,8	31,9	21,6	TAK			TAK
	Łomianki Stare	1554	6,6%	44,1	1,1%	30,79	53,41	5,8	33,4	19,1	TAK			
	Łomianki Trylogia	814	3,4%	27,8	0,7%	35,79	12,29	1,2	47,0	19,3	TAK			

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023

	Osiedle Równoległa	230	1,0%	1,8	0,0%	14,08	13,04	4,3	13,4	30,0				TAK
WIEŚ	Dąbrowa Zachodnia (poza miastem)	113	0,5%	187,0	4,8%	42,25	8,85	44,2	28,2	19,5				TAK
	Dziekanów Leśny (w tym Bajkowy)	2277	9,6%	418,0	10,8%	36,23	32,06	1,8	27,2	22,9		TAK	TAK	TAK
	Dziekanów Nowy	377	1,6%	254,3	6,6%	26,55	26,53	8,0	23,9	25,7			TAK	TAK
	Dziekanów Polski	1040	4,4%	542,1	14,0%	29,32	21,15	1,0	24,9	26,3			TAK	TAK
	Kępa Kiełpińska	77	0,3%	281,6	7,3%	95,24	25,97	64,9	38,1	24,7			TAK	
	Kielpin	1739	7,4%	296,4	7,6%	29,92	15,53	6,3	24,9	25,6			TAK	TAK
	Łomianki Dolne	1570	6,7%	568,9	14,7%	19,10	31,21	1,3	12,6	36,2			TAK	
	Łomianki Pawłowo (poza miastem)	234	1,0%	16,0	0,4%	76,39	81,20	4,3	21,5	25,2		TAK	TAK	TAK
	Sadowa	712	3,0%	342,1	8,8%	51,95	18,26	1,4	20,1	22,1			TAK	TAK
	Buraków (poza miastem) - obszar niezamieszkały	0	0,0%	130,4	3,4%	-	-		-	-				
	Łącznie	23597		3875,63		30,63	27,33	6,1	29,6	22,9				

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023

Obszar rewitalizacji stanowi podobszary zamieszkałe, wskazane na poniższej mapie (łącznie powierzchnia to 7,4% powierzchni gminy – 287,3 ha, łączna liczba ludności to 6 095, co stanowi 25,8% mieszkańców Gminy).

Tabela Powierzchnia i liczba ludności obszaru rewitalizacji

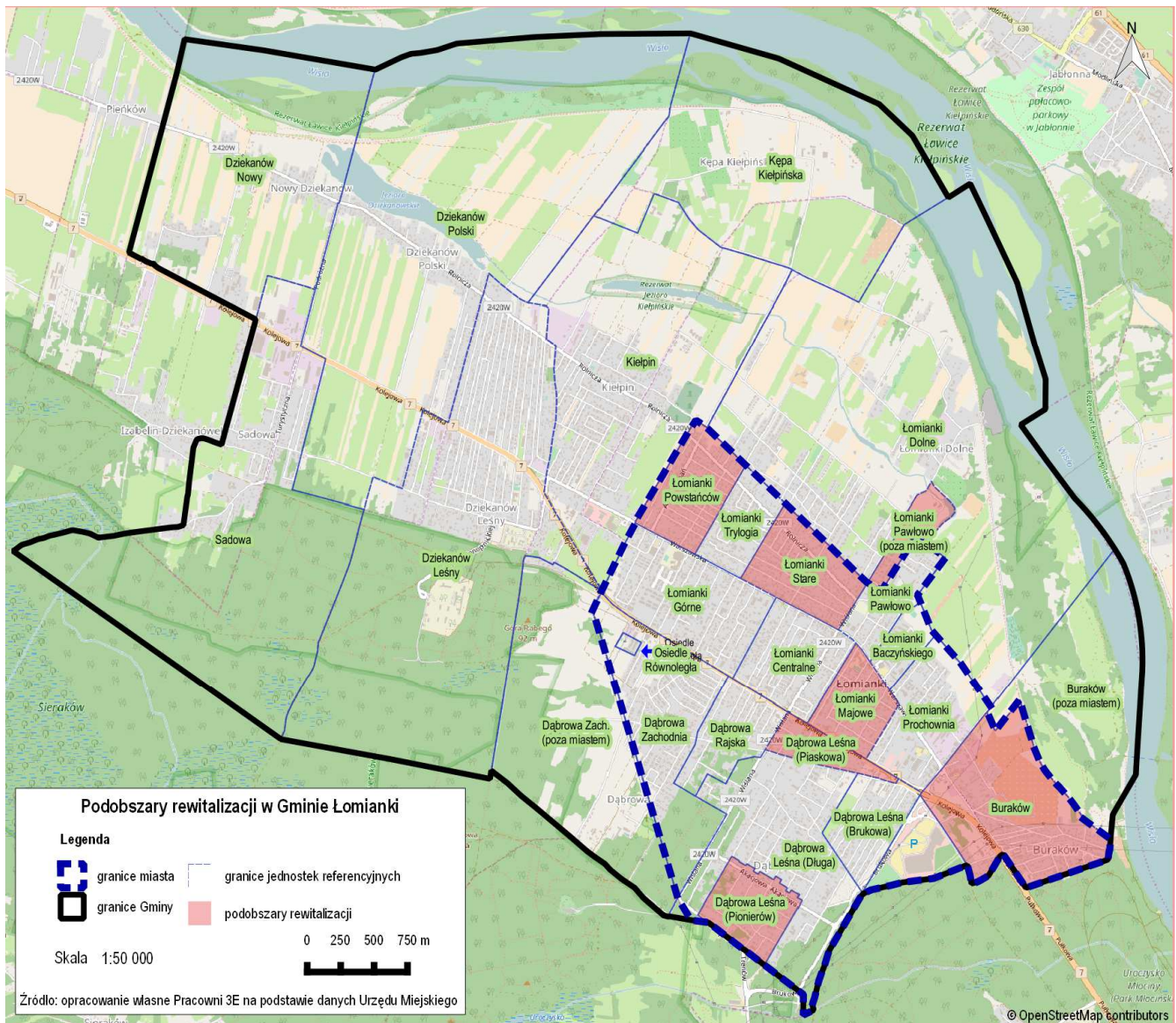
Obszar	Powierzchnia	Mieszkańcy
Łomianki – ogółem	3875,63 ha	23 597 osób
Obszar rewitalizacji (łącznie wszystkie podobszary)	287,3 ha (7,4 % powierzchni gminy)	6 095 osób (25,8% ludności gminy)
Obszar zdegradowany	1173,3 ha (30,3% powierzchni gminy)	12 712 osób (53,9% ludności gminy)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego, stan na 31.12.2015 r.

Mapa 7 Podobszary rewitalizacji – Gmina Łomianki

3.8.1 Obszar rewitalizacji w kontekście obszaru centralnego miasta

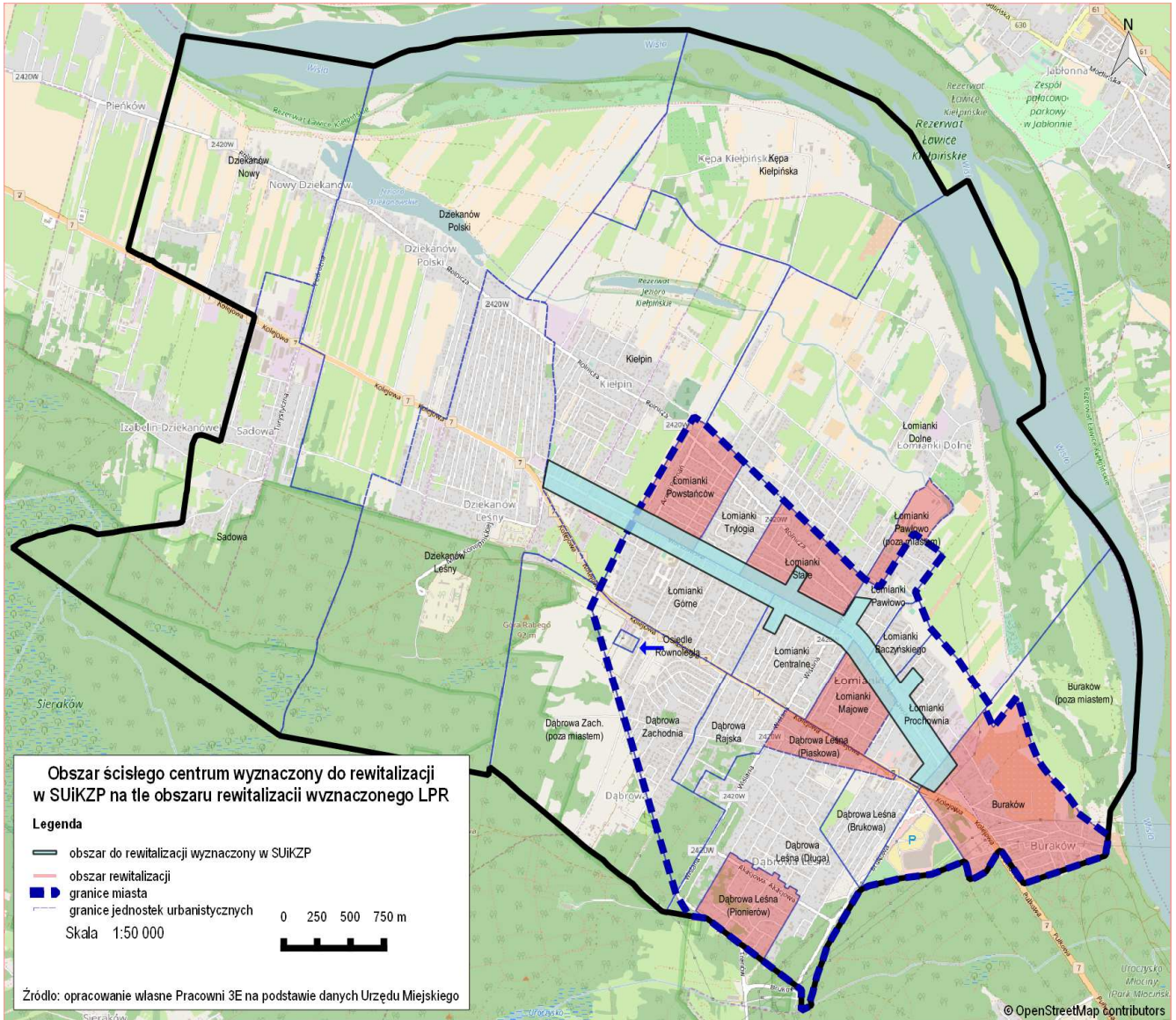
Obowiązujące w Gminie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wyznaczyło liniowe centrum miejskie Łomianek wzdłuż ul. Warszawskiej jako obszar funkcjonalny do rewitalizacji (poniżej mapa). Należy wziąć jednak pod uwagę, że obszar ten wyznaczony został w oparciu o trochę inne kryteria i wymagania. Obecnie obowiązujące Wytyczne Ministra Rozwoju wyraźnie wskazują, że wyznaczenie takiego obszaru powinno być poprzedzone szczegółową diagnozą. Diagnoza ta została opracowana dopiero w ramach niniejszego Programu.

Jednakże wyznaczony w Studium obszar częściowo pokrywa się z obszarem jednostek: Buraków, Łomianki Powstańców, Łomianki Majowe i Łomianki Stare. Ich granice administracyjne zostały wyznaczone w oparciu o oś ulicy Warszawskiej. Nie oznacza to oczywiście, że projekty realizowane po drugiej strony ulicy lub w bliskim sąsiedztwie tych jednostek nie przyczyniają się powodzenia procesu rewitalizacji w Gminie. Wręcz przeciwnie, wszelkie projekty na ul. Warszawskiej, jak i jej bliskim sąsiedztwie (czyli w obszarze wyznaczonym w Studium) będą wspierać rozwiązanie problemów zdiagnozowanych w niniejszym Programie, szczególnie obejmujących sferę przestrzenno-funkcjonalną.

Mapa 8 Obszar ścisłego centrum wyznaczony do rewitalizacji w SUIKZP na tle obszaru rewitalizacji wyznaczonego LPR

4. Charakterystyka podobszarów rewitalizacji

Obszar rewitalizacji – ze względu na odrębność poszczególnych jego części pod względem przestrzennym czy problemowym został podzielony na 7 podobszarów rewitalizacji, zgodnie z wcześniej wyznaczonymi jednostkami referencyjnymi.

Łącznie, wszystkie podobszary rewitalizacji, są zamieszkiwane przez nieco ponad 6 tys. osób, co stanowi prawie 26% ludności miasta zameldowanej na stałe. Podobszary zajmują łącznie 287,3 ha co stanowi ok. 7,4% powierzchni gminy.

Poniżej zostały podsumowane i opisane szczegółowe dane obejmujące poszczególne podobszary. Wskaźniki delimitacyjne zostały oznaczone na niebiesko. Wartości przekraczające średnią wartość (lub obrazujące występowanie danego zjawiska) zostały oznaczone kolorem żółtym.

4.2 DĄBROWA LEŚNA (PIASKOWA)

Podobszar jest ograniczony od zachodu ul. Wiślaną, od północy ul. Kolejową, od południa ul. Dolną. Na obszarze dominuje zabudowa jednorodzinna.

W podobszarze tym mieszka blisko 500 osób.

Z przeprowadzonych badań wynika, że najpoważniejszym problemem społecznym w jednostce jest wysoki poziom ubóstwa. Najpoważniejszym powodem występowania przez mieszkańców o pomoc społeczną jest niepełnosprawność.

Innym problemem w jednostce jest bliskość przebiegu drogi krajowej nr 7, która generuje wzmożony hałas, zanieczyszczenie powietrza oraz barierę przestrzenną dla mieszkańców w dotarciu do części centralnego miasta.

Tabela 21 Podsumowania analizy wskaźnikowej i jakościowej

nazwa jednostki referencyjnej	wartość bezwzględna [osoby]	udział w ogóle ludności [%]	udział w ogóle powierzchni	zmiana ludności 2011-2015 [%]	ludność w wieku reprodukcyjnym	ludność w wieku produkcyjnym	ludność w wieku poprodukcyjnym	WD ludność w wieku poprod. na 100 osób w wieku prod.	WD ludność w wieku przedrod. na 100 mieszk.	bezrobotni zarejestrowani	długotrwale bezrobotni	bezrobotni bez kwalifikacji	WD bezrobotni na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym	liczba osób w rodzinach OPS	strumień świadczeń OPS	WD liczba osób w rodzinach OPS na 1 tys. ludności (2015)	liczba NGO	WD liczba zarejestrowanych NGO na 1 tys. ludności (2015)	liczba wydanych „Niebieskich Kart” w latach 2012-15	WD braki w strukturze funkcjonalno-przestrzennej	WD budynki komunalne wymagające remontu	WD zły stan większości lub głównych dróg gminnych	WD przekroczenie norm hałasu i emisji zanieczyszczeń powietrza oraz gleby
Dąbrowa Leśna (Piaskowa)	486	2,1%	0,5%	0,4%	93	303	90	29,7	19,1	12	7	4	39,60	14	37 797	28,81	3	6,2	3			TAK	TAK

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

4.3 DĄBROWA LEŚNA (PIONIERÓW)

Podobszar jest ograniczony od zachodu ul. Grzybową, od północy ul. Akacyjowa (zabudowania po obu stronach ulicy), od południa ul. Kampinoską (granica Gminy) od wschodu ul. Graniczną. Na obszarze dominuje zabudowa jednorodzinna.

Jest to jedna z najmniejszych jednostek wyznaczonych do rewitalizacji zamieszkiwana przez ponad 300 mieszkańców.

Z przeprowadzonych badań wynika, że najpoważniejszym problemem społecznym w jednostce jest wysoki poziom ubóstwa oraz bezrobocie. Problem ten dotyczy głównie mieszkańców żyjących w dwóch domach komunalnych przy ul. Pionierów. Dodatkowym powodem występowania przez mieszkańców o pomoc społeczną jest niepełnosprawność.

Tabela 22 Podsumowania analizy wskaźnikowej i jakościowej

nazwa jednostki referencyjnej	wartość bezwzględna [osoby]	udział w ogóle ludności [%]	udział w ogóle powierzchni	zmiana ludności 2011-2015 [%]	ludność w wieku przedprodukcyjnym	ludność w wieku produkcyjnym	ludność w wieku poprodukcyjnym	WD ludność w wieku poprod. na 100 osób w wieku prod.	WD ludność w wieku przedprod. na 100 mieszk.	bezrobotni zarejestrowani	długotrwale bezrobotni	bezrobotni bez kwalifikacji	WD bezrobotni na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym	liczba osób w rodzinach OPS	strumień świadczeń OPS	WD liczba osób w rodzinach OPS na 1 tys. ludności (2015)	liczba NGO	WD liczba zarejestrowanych NGO na 1 tys. ludności (2015)	liczba wydanych „Niebieskich Kart” w latach 2012-15	WD braki w strukturze funkcjonalno-przestrzennej	WD budynki komunalne wymagające remontu	WD zły stan większości lub głównych dróg gminnych	WD przekroczenie norm hałasu i emisji zanieczyszczeń powietrza oraz gleby
Dąbrowa Leśna (Pionierów)	326	1,4%	0,9%	1,5%	54	197	75	38,1	16,6	14	10	6	71,07	17	40 028	52,15	3	9,2	2		TAK	TAK	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

4.4 ŁOMIANKI MAJOWE

Podobszar osiedla jest ograniczony od zachodu granicą osiedla Łomianki Centralne wzdłuż linii równoległej do ulicy Szkolnej biegnącej między ulicami: Szkolna i Malarska, od północy granicą osiedli Łomianki Pawłowo, Łomianki Baczyńskiego i Łomianki Prochownia wzdłuż ulicy Warszawskiej, od wschodu granicą osiedla Łomianki Prochownia wzdłuż linii równoległej do ulic: Leśna i 22 Września, od południa granicą osiedla Dąbrowa Leśna wzdłuż ulicy Kolejowej.

Na obszarze są zlokalizowane: Szkoła Podstawowa nr 1 im. M. Kownackiej oraz filia Urzędu Miejskiego.

Na obszarze dominuje zabudowa jednorodzinna.

Jest to podobszar zamieszkiwany przez blisko 1 tys. mieszkańców.

Na obszarze tym występują problemy zarówno natury demograficznej jak i społecznej. Głównym powodem występowania przez mieszkańców o pomoc społeczną jest niepełnosprawność.

Tabela 23 Podsumowania analizy wskaźnikowej i jakościowej

nazwa jednostki referencyjnej	wartość bezwzględna [osoby]	udział w ogóle ludności [%]	udział w ogóle powierzchni	zmiana ludności 2011-2015 [%]	ludność w wieku przedprodukcyjnym	ludność w wieku produkcyjnym	ludność w wieku poprodukcyjnym	WD ludność w wieku poprod. na 100 osób w wieku prod.	WD ludność w wieku przedprod. na 100 mieszk.	bezrobotni zarejestrowani	długotwale bezrobotni	bezrobotni bez kwalifikacji	WD bezrobotni na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym	liczba osób w rodzinach OPS	strumień świadczeń OPS	WD liczba osób w rodzinach OPS na 1 tys. ludności (2015)	liczba NGO	WD liczba zarejestrowanych NGO na 1 tys. ludności (2015)	liczba wydanych „Niebieskich Kart” w latach 2012-15	WD braki w strukturze funkcjonalno-przestrzennej	WD budynki komunalne wymagające remontu	WD zły stan większości lub głównych dróg gminnych	WD przekroczenie norm hałasu i emisji zanieczyszczeń powietrza oraz gleby
Łomianki Majowe	973	4,1%	0,8%	-5,7%	190	575	208	36,2	19,5	18	14	3	31,30	33	96 232	33,92	9	9,2	8	TAK	TAK	TAK	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

4.5 ŁOMIANKI POWSTAŃCÓW

Podobszar jest ograniczony od zachodu granicą sołectwa Kiełpin od ulicy Warszawskiej do Cienistej, od północy granicą jednostki Łomianki Dolne, od wschodu granicą osiedla Łomianki Trylogia wzdłuż osi ulicy Jedności Robotniczej, od południa granicą osiedla Łomianki Górne wzdłuż osi ulicy Warszawskiej. Na obszarze występuje zarówno zabudowa jednorodzinna jak i wielorodzinna.

Zgodnie z przeprowadzonymi badaniami jest to osiedle, w którym koncentruje się problem ubóstwa, bezrobocia oraz wyraźnie większy odsetek seniorów.

Głównymi powodami występowania przez mieszkańców o pomoc społeczną jest ubóstwo oraz długotrwała i ciężka choroba.

Tabela 24 Podsumowania analizy wskaźnikowej i jakościowej

nazwa jednostki referencyjnej	wartość bezwzględna [osoby]	udział w ogóle ludności [%]	udział w ogóle powierzchni	zmiana ludności 2011-2015 [%]	ludność w wieku reprodukcyjnym	ludność w wieku produkcyjnym	ludność w wieku poprodukcyjnym	WD ludność w wieku poprod. na 100 osób w wieku prod.	WD ludność w wieku przedprod. na 100 miesz.	bezrobotni zarejestrowani	długotrwałe bezrobotni	bezrobotni bez kwalifikacji	WD bezrobotni na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym	liczba osób w rodzinach OPS	strumień świadczeń OPS	WD liczba osób w rodzinach OPS na 1 tys. ludności (2015)	liczba NGO	WD liczba zarejestrowanych NGO na 1 tys. ludności (2015)	liczba wydanych „Niebieskich Kart” w latach 2012-15	WD braki w strukturze funkcjonalno-przeistycznej	WD budynki komunalne wymagające remontu	WD zły stan większości lub głównych dróg gminnych	WD przekroczenie norm hałasu i emisji zanieczyszczeń powietrza oraz gleby
Łomianki Powstańców	1117	4,7%	1,1%	-6,3%	222	668	227	34,0	19,9	43	17	22	64,37	64	89 280	57,30	5	4,5	7	TAK			

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

4.6 ŁOMIANKI STARE

Podobszar jest ograniczony od zachodu granicą osiedla Łomianki Trylogia wzdłuż ulicy Włościańskiej, od północy granicą jednostki Łomianki Dolne, od wschodu granicą osiedla Łomianki Pawłowo wzdłuż osi ulicy Wiślanej, od południa granicą osiedli Łomianki Górne i Łomianki Centralne wzdłuż ulicy Warszawskiej.

Na podobszarze znajduje się Ochotnicza Straż Pożarna, Dom Kultury, Biblioteka Publiczna, Urząd Pocztowy.

Na obszarze występuje zarówno zabudowa jednorodzinna jak i wielorodzinna.

Jest to największy pod względem ludności podobszar do rewitalizacji. Zamieszkuje w nim ponad 1,5 tys. ludności. Głównym problemem społecznym jest to stosunkowo wysoki odsetek osób korzystających ze świadczeń socjalnych.

Głównymi powodami występowania przez mieszkańców o pomoc społeczną jest ubóstwo oraz długotrwała i ciężka choroba.

Tabela 25 Podsumowania analizy wskaźnikowej i jakościowej

nazwa jednostki referencyjnej	wartość bezwzględna [osoby]	udział w ogóle ludności [%]	udział w ogóle powierzchni	zmiana ludności 2011-2015 [%]	ludność w wieku reprodukcyjnym	ludność w wieku produkcyjnym	ludność w wieku poprodukcyjnym	WD ludność w wieku poprod. na 100 osób w wieku prod.	WD ludność w wieku przedprod. na 100 mieszk.	bezrobotni zarejestrowani	długotrwałe bezrobotni	bezrobotni bez kwalifikacji	WD bezrobotni na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym	liczba osób w rodzinach OPS	strumień świadczeń OPS	WD liczba osób w rodzinach OPS na 1 tys. ludności (2015)	liczba NGO	WD liczba zarejestrowanych NGO na 1 tys. ludności (2015)	liczba wydanych „Niebieskich Kart” w latach 2012-15	WD braki w strukturze funkcjonalno-przestrzennej	WD budynki komunalne wymagające remontu	WD zły stan większości lub głównych dróg gminnych	WD przekroczenie norm hałasu i emisji zanieczyszczeń powietrza oraz gleby
Łomianki Stare	1554	6,6%	1,1%	1,1%	297	942	315	33,4	19,1	29	18	10	30,79	83	339 803	53,41	9	5,8	5	TAK			

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

4.7 ŁOMIANKI PAWŁOWO (POZA MIASTEM)

Podobszar jest ograniczony od zachodu ul. Wiślaną, od północy i wschodu ul. Fabryczną (wraz z przylegającym do tej ulicy terenem byłem garbarni oraz jeziorem), od południa granicą miasta. Na obszarze dominuje zabudowa wielorodzinna, w tym dwa domy komunalne przy ul. Fabrycznej.

Jest to najmniejsza jednostka wyznaczona do rewitalizacji zamieszkiwana przez ponad 200 mieszkańców.

Z przeprowadzonych badań wynika, że najpoważniejszym problemem społecznym w jednostce jest wysoki poziom ubóstwa oraz bezrobocie. Problem ten dotyczy głównie mieszkańców żyjących w dwóch domach komunalnych przy ul. Fabrycznej.

Problemem środowiskowym w tym obszarze jest wysokie zanieczyszczenie gleby terenu po byłej garbarni – obszaru wstępnie wyznaczonego pod park miejski.

Tabela 26 Podsumowania analizy wskaźnikowej i jakościowej

nazwa jednostki referencyjnej	wartość bezwzględna [osoby]	udział w ogóle ludności [%]	udział w ogóle powierzchni	zmiana ludności 2011-2015 [%]	ludność w wieku przeprodukcyjnym	ludność w wieku produkcyjnym	ludność w wieku poprodukcyjnym	WD ludność w wieku poprod. na 100 osób w wieku prod.	WD ludność w wieku przedprod. na 100 mieszk.	bezrobotni zarejestrowani	dlugotrwale bezrobotni	bezrobotni bez kwalifikacji	WD bezrobotni na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym	liczba osób w rodzinach OPS	strumień świadczeń OPS	WD liczba osób w rodzinach OPS na 1 tys. ludności (2015)	liczba NGO	WD liczba zarejestrowanych NGO na 1 tys. ludności (2015)	liczba wydanych „Niebieskich Kart” w latach 2012-15	WD braki w strukturze funkcjonalno-przestrzennej	WD budynki komunalne wymagające remontu	WD zły stan większości lub głównych dróg gminnych	WD przekroczenie norm hałasu i emisji zanieczyszczeń powietrza oraz gleby
Łomianki Pawłowo (poza miastem)	234	1,0%	0,4%	-12,8%	59	144	31	21,5	25,2	11	3	9	76,39	19	34 551	81,20	1	4,3	0	TAK	TAK	TAK	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

5. Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji

5.1 Wizja stanu podobszarów po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt)

Realizacja zaplanowanych działań w Programie Rewitalizacji, ukierunkowanych na rozwiązanie sytuacji kryzysowej poszczególnych podobszarów rewitalizacji, przyczyni się do zrównoważonego rozwoju całej Gminy. Po zakończeniu procesu rewitalizacji wszystkie części Łomianek będą stanowić atrakcyjne miejsce do zamieszkania, Gminą ludzi zintegrowanych, wspólnie działających na rzecz wspólnego dobra i aktywnych.

5.2 Cele rewitalizacji oraz kierunki działań odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom

Wizja obszaru rewitalizacji realizowana będzie poprzez cele, w ramach których określono kierunki działań oraz odpowiadające im projekty rewitalizacyjne. Cele *LPR* zostały sformułowane na podstawie potrzeb zawartych w przeprowadzonej diagnozie i w odniesieniu do celów rozwoju Gminy Łomianki zawartych w *Strategii*.

Wyniki diagnozy wskazują na konieczność podjęcia przede wszystkim działań „miękkich”, które muszą zostać właściwie zaplanowane i nakierowane na osoby najbardziej potrzebujące wsparcia. Tym działaniom powinny towarzyszyć również zadania inwestycyjne, związane z poprawą przestrzeni publicznej czy rozbudową/modernizacją różnego rodzaju infrastruktury. Tak określone kierunki działań zostały zawarte w poniżej określonych celach rewitalizacji.

1. **CEL 1.** Poprawa stanu obiektów, przestrzeni i infrastruktury na podobszarach rewitalizacji

- 1.1. Rewitalizacja zdegradowanych obiektów użyteczności publicznej.
- 1.2. Poprawa standardów zamieszkania.
- 1.3. Poprawa estetyki i zagospodarowania przestrzeni publicznych i półpublicznych.
- 1.4. Poprawa stanu dróg i ulic.
- 1.5. Rozwój alternatywnych środków komunikacji

2. **CEL 2.** Rozwój wysokiej jakości usług społecznych i rekreacyjnych na podobszarach rewitalizacji

- 2.1. Aktywizacja zawodowa osób w ubóstwie lub zagrożonych ubóstwem.
- 2.2. Wsparcie części mieszkańców korzystających ze świadczeń socjalnych z powodu ubóstwa i/lub niezaradności życiowej oraz ich integracja ze społecznością lokalną.
- 2.3. Stworzenie atrakcyjnej oferty form spędzania wolnego czasu dla młodzieży oraz seniorów w zakresie rekreacji.

2.4. Stworzenie miejsc dziennego pobytu oraz animowanie działań społecznych odpowiadających potrzebom każdej grupy wiekowej.

5.3 Lista projektów rewitalizacyjnych wraz z opisami

Podstawowym kryterium doboru projektów była zgodność z wnioskami płynącymi z diagnozy Gminy Łomianki, rozumianymi jako problemy społeczne, funkcjonalno-przestrzenne i techniczne. Wybrane projekty będą wyłącznie zlokalizowane na terenie obszaru rewitalizacji, ponadto główne projekty zostaną wspierane poprzez działania w ramach projektów o charakterze nieinwestycyjnym, które także będą oddziaływać na obszar rewitalizacji.

W poniższej tabeli przedstawiono wykaz projektów rewitalizacyjnych oraz planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wraz z opisami zawierającymi: nazwę i wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość projektu, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji, o ile dane te są możliwe do wskazania.

Dobór projektów oraz terminy ich realizacji zostały określone kierując się odwróceniem negatywnych trendów oraz zminimalizowanie występowania negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji.

Projekty planowane w ramach LPR będą realizowane zgodnie z zasadami uniwersalnego projektowania tzn., że projektowane produkty, usługi i środowisko będą użyteczne dla wszystkich mieszkańców w możliwie największym stopniu. Poniższe projekty będą także realizowane w oparciu o wytyczne w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji oraz równości szans kobiet i mężczyzn jako kluczowe elementy polityki horyzontalnej.

Realizacja zaplanowanych projektów jest niezbędna do powodzenia procesu rewitalizacji w Gminie Łomianki.

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Wnioskodawca
1	Modernizacja budynku komunalnego przy ul. Fabrycznej 2			Gmina Łomianki
Powiązanie z celami LPR	Cel nr	1	Lokalizacja przedsięwzięcia	Łomianki Pawłowo (poza miastem)
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)	Przykładowe finansowania	źródło	Przewidywany termin realizacji
	1 500 000,00	RPO WM/budżet miasta		2018-2020
Opis projektu	<p>Celem projektu jest poprawa warunków bytowych mieszkańców poprzez odnowę tkanki mieszkaniowej w zakresie części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych jako element szerszego działania rewitalizacyjnego. Dodatkowym efektem przedsięwzięcia będzie obniżenie kosztów utrzymania dla lokatorów, którzy często są wykluczeni z powodu swojej sytuacji materialnej.</p> <p>Projekt dotyczy budynku mieszkalnego wielorodzinnego o dwóch kondygnacjach naziemnych wykonany w technologii tradycyjnej, murowanej. Wewnątrz budynku znajdują się lokale mieszkalne o charakterze socjalnym. Wejścia do lokali prowadzą z korytarzy. W budynku usytuowana jest jedna klatka schodowa, do której wejście znajduje się od strony frontowej budynku. Pokrycie dachu z papy termozgrzewalnej. Ocena stanu technicznego elementów przewidzianych do remontu, w czasie wizji lokalnych stwierdzono:</p> <ul style="list-style-type: none"> - elewacja– stan dostateczny, - odparzenia tynków, tynki wewnętrzne, przebarwienia, - ubytki obróbek blacharskich, - drzwi zewnętrzne i wewnętrzne - stan dostateczny. <p>Projekt obejmuje następujący zakres robót budowlanych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dach: remont instalacji odgromowej zgodnie z opracowaniem branży elektrycznej, remont kominów, montaż wywiewek kanalizacyjnych, zabezpieczenie obróbką z papy. - Roboty elewacyjne: wymiana stolarki drzwiowej, wymiana podokienników, wymiana krętek wentylacyjnych, przebrojenie rys elewacyjnych, remont instalacji odgromowej zgodnie z opracowaniem branży elektrycznej, wzmocnienie gzymsów poprzez wykonanie warstwy zbrojącej na spodach, wykonanie nowego ocieplenia ścian zewnętrznych, wykonanie docieplenia cokołu wraz z wykonaniem izolacji pionowej ścian. - Remont daszku nad wejściem: wykonanie nowych obróbek blacharskich, wykonanie warstwy pokrycia. - Roboty wewnętrzne: wymiana drzwi do wszystkich pomieszczeń, remont ścian i sufitów korytarzy oraz klatki schodowej, remont balustrad schodowych, wymiana posadzek korytarza, remont pomieszczenia pralni, wykonanie platformy dla osób niepełnosprawnych na parterze z zasilaniem elektrycznym. - Modernizacja instalacji centralnego ogrzewania zakładająca ewentualne wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. 			

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023

Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba zmodernizowanych budynków	szt.	0	1
Wskaźnik rezultatu	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Zmniejszenie zużycia energii [%]	%	0	20

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Wnioskodawca
2	Modernizacja domu komunalnego przy ul. Pionierów 38			Gmina Łomianki
Powiązanie z celami LPR	Cel nr	1	Lokalizacja przedsięwzięcia	Dąbrowa Leśna (Pionierów)
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)	Przykładowe finansowania	źródło	Przewidywany termin realizacji
	2 000 000,00	RPO WM/budżet miasta		2018-2020
Opis projektu	<p>Celem projektu jest poprawa warunków bytowych mieszkańców poprzez odnowę tkanki mieszkaniowej w zakresie części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych jako element szerszego działania rewitalizacyjnego. Dodatkowym efektem przedsięwzięcia będzie obniżenie kosztów utrzymania dla lokatorów, którzy często są wykluczeni z powodu swojej sytuacji materialnej.</p> <p>Budynek objęty pracami modernizacyjnymi w ramach projektu jest obiektem wolnostojącym wybudowanym prawdopodobnie w latach międzywojennych ubiegłego wieku. Budynek ten objęty jest ochroną konserwatorską nr 1227 z dnia 02/05/1993. Stan techniczno – użytkowy budynku jest wysoce niezadowolający, na co w dużej mierze wpływa wiek budynku oraz technologia jego wykonania. Jest to obiekt drewniany, prawie 100 letni wybudowany na terenie o znacznym zadrzewieniu. Liczne sosny i dęby sprawiają duże zacienienie i utrzymywanie się wilgoci.</p> <p>Wpisanie budynku do rejestru zabytków sprawia, że problem podejmowania remontu jest dla gminy bardzo kłopotliwy w świetle zachowania rygorów i wymogów konserwatorskich.</p> <p>Innym nie mniej ważnym elementem mającym wpływ na tzw. Żywotność budynków i jego stan techniczny jest obecny sposób jego użytkowania – jest to budynek na cele gminnego budynku socjalnego.</p> <p>Zakres prac w ramach projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - modernizacja piwnic, w tym zabezpieczenie belek stropowych, naprawa posadzek betonowych, naprawa słabych tynków ścian i sufitów, wykonanie izolacji pionowej ścian fundamentowych, wymiana drzwi, wymiana okien, - oczyszczenie tarasu, - remont schodów zewnętrznych, - remont wejścia do kotłowni - wykonanie renowacji ścian drewnianych, - wykonanie opaski budynku, - wymiana stolarki okiennej, - wymiana/ renowacja stolarki drzwiowej (układ odtworzeniowy) - zgodnie z zestawieniem stolarki, - remont pokrycia daszków i dachu - remont klatki schodowej. - remont ścian. - remont ścian kominów. 			
Wskaźnik	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość	Wartość

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023

produktu			bazowa	docelowa
	Liczba zmodernizowanych budynków	szt.	0	1
Wskaźnik rezultatu	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Zmniejszenie zużycia energii [%]	%	0	20

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Wnioskodawca
3	Budowa parku miejskiego przy jeziorze Fabrycznym w Łomiankach			Gmina Łomianki
Powiązanie z celami LPR	Cel nr	1	Lokalizacja przedsięwzięcia	Łomianki Pawłowo (poza miastem)
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)	Przykładowe finansowania	źródło	Przewidywany termin realizacji
	10 300 000,00	POliŚ/budżet miasta		2017-2019
Opis projektu	<p>Podstawowym celem projektu jest przywrócenie wartości przyrodniczych obszaru wokół jeziora Fabrycznego poprzez utworzenie nowej zielonej przestrzeni publicznej służącej celom środowiskowym i społecznym. Cel główny projektu przyczyni się bezpośrednio do eliminacji podstawowego problemu środowiskowego gminy - niewystarczającego odsetka uporządkowanych i podlegających ochronie terenów zielonych na obszarze gminy. Gmina Łomianki jako typowy miejski obszar funkcjonalny aglomeracji warszawskiej charakteryzuje się wysokim odsetkiem terenów zabudowanych lub niezagospodarowanych. Realizacja projektu jest również odpowiedzią na degradację środowiska naturalnego cieków i zbiorników wodnych gminy, w szczególności zdewastowanego jeziora Fabrycznego wraz z terenem przylegającym, powodującą negatywne oddziaływanie w znacznie większej skali. Do tego zalicza się brak odpowiednio przystosowanej i atrakcyjnej przestrzeni publicznej w postaci parku miejskiego, zapewniającej rosnącej liczbie mieszkańców kontakt z naturą.</p> <p>Celami szczegółowymi projektu są:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawa jakości środowiska naturalnego zanieczyszczonego obszaru jeziora Fabrycznego, - stworzenie nowych terenów zieleni miejskiej oraz poprawa bioróżnorodności terenu, - wzrost atrakcyjności obszaru jeziora Fabrycznego, - promocja działań regeneracyjnych dotyczących zielonej tkanki miejskiej wśród mieszkańców. <p>Realizacja inwestycji będzie pozytywnie oddziaływała na rozwój gospodarczy obszaru oraz poprawi jakość życia mieszkańców gminy poprzez przedsięwzięcie przyjazne środowisku i sprzyjające spójności terytorialnej i społecznej.</p> <p>Projekt polega na budowie parku miejskiego przy jez. Fabrycznym w Łomiankach na terenach uprzednio poddanych rekultywacji wraz z renowacją cieków wodnych wymagającego zagospodarowania pod kątem hydrologicznym i hydrotechnicznym. Obszar objęty projektem wynosi 6,57 ha. Tereny te obecnie określone są jako nieużytki w części zadrzewione, które tworzą niezagospodarowaną, nieuporządkowaną przestrzeń o znacznym stopniu degradacji. W bezpośrednim sąsiedztwie znajdują się budynki mieszkalne zamieszkałe przez osoby znajdujące się w trudnej lub bardzo trudnej sytuacji materialnej - osoby bezrobotne, korzystające ze świadczeń socjalnych, pomocy społecznej i otrzymujące wsparcie z OPS-u. Projekt został podzielony na dwa etapy. Pierwszy rozpoczął się od prac rekultywacyjnych na terenach wokół jez. (ponadnorm. stężenia metali ciężkich - chromu, arsenu – pozostałość po zamkniętej garbarni, oraz baru, miedzi, niklu, ołowiu i cynku – efekt prowadzonych napraw prywatnych samochodów).</p> <p>II etap obejmuje budowę parku wraz z renowacją układu wodnego. Przedmiot inwestycji</p>			

	<p>wykonywany będzie w ramach jednego zadania w kolejności zależnej od pór roku oraz planu prac wykonawcy robót, m. in. roboty przygotowawcze, bagrowanie dna jeziora, wykonanie skarp jeziora, prace ziemne, prace instalacyjne, budowa infrastruktury, montaż wyposażenia, oświetlenia i efektów specjalnych, wykonanie nasadzeń.</p> <p>Realizacja projektu odpowiada na zagrożenia związane ze zmianami klimatu poprzez przywrócenie naturalnej szaty roślinnej czy zagospodarowanie zielenią zbiornika wodnego wspierając funkcje retencji wody, która odgrywa ważną rolę w zmniejszaniu skutków ulewnych deszczy czy przeciwdziałaniu suszy. Dlatego też uznaje się, iż realizacja projektu wpłynie pozytywnie na zmniejszenie spływu powierzchniowego wody. Budowa parku wpłynie znacząco również na emisję hałasu w gminie. Przestrzeń zielona stanowi bowiem naturalny bufor ochronny przed tym rodzajem zanieczyszczenia, w szczególności hałasem drogowym. Gmina jest stosunkowo małą pod względem powierzchni, przez którą przebiega droga krajowa nr 7. Hałas jest tutaj wszechobecny. Park miejski pozwoli odseparować ptn część gminy od źródła hałasu, a także będzie stanowił punkt odpoczynku dla mieszkańców.</p>			
Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba nowowybudowanych parków miejskich	Szt.	0	1
Wskaźnik rezultatu	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Wnioskodawca	
4	Wymiana taboru autobusowego KMŁ			Gmina Łomianki	
Powiązanie z celami LPR	Cel nr	1	Lokalizacja przedsięwzięcia	Wszystkie podobszary rewitalizacji	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)	Przykładowe finansowania	źródło	Przewidywany termin realizacji	
	9 000 000,00	RPO WM/budżet miasta		2017-2023	
Opis projektu	<p>Głównym celem przedsięwzięcia jest stworzenie alternatywnego i atrakcyjnego środka transportu, który mógłby zachęcić część mieszkańców do zmiany środka transportu z indywidualnego (samochód) na zbiorowy (autobus). Spowoduje to zmniejszenie ruchu na mocno obciążonych obecnie drogach w gminie, a dodatkowo zmniejszy zanieczyszczenie powietrza.</p> <p>Obecnie głównym problemem zdiagnozowanym na terenie gminy w kontekście realizacji projektu jest wysoki poziom zanieczyszczeń powietrza na obszarze gminy na skutek emisji z transportu samochodowego indywidualnego w systemie komunikacyjnym oraz obciążenie układu drogowego w gminie indywidualnym transportem samochodowym.</p> <p>Dzięki komfortowemu i wyposażonemu w ekologiczny napęd autobusowi część osób przesiądzie się do zbiorowego środka komunikacji co odciąży lokalny układ drogowy oraz poprawi jakość powietrza, jak również zmniejszy emisję gazów cieplarnianych.</p> <p>Cele szczegółowe projektu: 1.) Poprawa jakości środowiska naturalnego, poprawa klimatu akustycznego. 2.) Zmniejszenie liczby samochodów osobowych w systemie transportowym. 4.) Zapewnienie sprawności przemieszczania się. 5.) Zmniejszenie kosztów finansowych organizacji podróży (samochód na autobus i rower). 6.) Popularyzacja i wzrost dostępności transportu zbiorowego (autobusowego i rowerowego) 7.) Rozwój infrastruktury umożliwiającej aktywne spędzanie wolnego czasu oraz rozwój turystyki na obszarze gminy 8) Zwiększenie dostępności podobszarów rewitalizacji oddalonych od centrum miasta.</p> <p>W ramach projektu planowany jest:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zakup niskoemisyjnego taboru autobusowego spełniającego normę EURO VI z preferencją dla taboru zasilanego paliwem alternatywnym w stosunku do silników spalinowych (elektryczny, gazowy, hybrydowy, biopaliwo, wodór, itp.), - budowa, przebudowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury transportu publicznego w tym np. uzupełnienie istniejącego układu wydzielonych pasów dla autobusów, wyposażenie dróg w zjazdy, zatoki autobusowe, przystanki i inne urządzenia drogowe dla komunikacji miejskiej, - budowa zintegrowanego systemu monitorowania i zarządzania ruchem, - budowa, przebudowa lub wytyczenie wydzielonych dróg dla rowerów. 				
Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa	
	Liczba zakupionych nowych autobusów	szt.		4	

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Wnioskodawca
5	Budowa ścieżek rowerowych w Gminie Łomianki			Gmina Łomianki
Powiązanie z celami LPR	Cel nr	1	Lokalizacja przedsięwzięcia	Wszystkie podobszary rewitalizacji
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)	Przykładowe finansowania	źródło	Przewidywany termin realizacji
	14 000 000,00	RPO WM/budżet miasta		2018 - 2023
Opis projektu	<p>Na podstawie zdiagnozowanych uwarunkowań funkcjonowania różnych form transportu na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (WOF), a w szczególności na terenie Gminy Łomianki oraz w wyniku analizy potrzeb z zakresu poprawy jakości powiązań komunikacyjnych za pomocą infrastruktury służącej transportowi rowerowemu wytypowano i zdefiniowano niniejszy Projekt. Wskazano na konieczność dokonania inwestycji w zakresie budowy i uzupełnienia sieci istniejących, ale nie tworzącej jednolitego i spójnego systemu połączeń tras rowerowych na terenie gminy.</p> <p>Wśród cech stanu istniejącego na terenie gminy definiuje się lub identyfikuje problem kluczowy tj.: wysoki poziom zanieczyszczeń powietrza na obszarze gminy na skutek emisji z transportu samochodowego indywidualnego w systemie komunikacyjnym, obciążenie układu drogowego w gminie, zwiększające się zapotrzebowanie na transport przesiadkowy z indywidualnego na zbiorowy na skutek zwiększającej się liczby mieszkańców, korzystnego bilansu czasu trwania podróży wewnątrz gminy i poza nią (w porównaniu do czasu trwania podróży za pomocą transportu indywidualnego samochodowego niedostateczną liczbę miejsc parkingowych dla rowerów na terenie gmin partnerskich i w konsekwencji zjawisko pozostawiania sprzętu rowerowego w miejscach do tego nie przeznaczonych oraz niską jakość lub brak infrastruktury poprawiającej komfort poruszania się z wykorzystaniem transportu opartego o rower (brak miejsc odpoczynku, ogólnodostępnych punktów napraw samoobsługowych, punktów bezpiecznego pozostawiania rowerów).</p> <p>Zakres tematyczny projektu obejmując realizację przedsięwzięć inwestycyjnych na terenie administracyjnym gminy Łomianki budowy obiektów budowlanych tj. dróg dla rowerów wraz z infrastrukturą towarzyszącą i realizacją innych działań mających na celu popularyzację i rozwój transportu nieemisyjnego opartego o środek transportu - rower.</p> <p>Celem głównym projektu będzie odciążenie układu drogowego gminy Łomianki i zmniejszenie emisji zanieczyszczeń oraz gazów cieplarnianych poprzez poprawę warunków dla rozwoju nie emisyjnej formy transportu indywidualnego opartego o transport rowerowy.</p> <p>CELE SZCZEGÓŁOWE PROJEKTU: 1.) Poprawa jakości środowiska naturalnego, poprawa klimatu akustycznego. 2.) Zmniejszenie liczby samochodów osobowych w systemie transportowym. 3.) Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego - 4.) Zapewnienie sprawności przemieszczania się. 5.) Zmniejszenie kosztów finansowych organizacji podróży (samochód na rower). 6.) Popularyzacja i wzrost dostępności transportu zbiorowego (autobusowego i szynowego 7.) Rozwój infrastruktury umożliwiającej aktywne spędzanie wolnego czasu oraz rozwój turystyki na obszarze gminy.</p> <p>Projekt obejmuje budowę lub przebudowę wydzielonych dróg dla rowerów, dróg dla</p>			

	rowerów, dróg dla rowerów opartych o wydzielone pasy jezdni oraz dróg dla rowerów stanowiących ciągi pieszo-rowerowe, budowę lub przebudowę lub modernizację infrastruktury towarzyszącej w postaci chodników, wiat rowerowych i miejsc postoju rowerów, punktów wypoczynku dla użytkowników transportu rowerowego, punktów świetlnych oświetlenia ulicznego w ciągach planowanych dróg rowerowych, innych elementów wpływających na funkcjonalność i jakość ruchu rowerowego, w tym stref uspokojonego ruchu „tempo 30”, różnic poziomów, separatorów, podpórek pod stopy, samoobsługowych punktów serwisowych obsługi technicznej sprzętu rowerowego, innej infrastruktury i urządzeń technicznych niezbędnych do realizacji dróg dla rowerów, w tym elementów odwodnienia oraz montaż oznakowania obiektów infrastruktury dróg dla rowerów i infrastruktury towarzyszącej.			
Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba wybudowanych i/lub przebudowanych dróg rowerowych	km	0	12
Wskaźnik rezultatu	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Zwiększenie udziału transportu rowerowego w ruchu drogowym	%	37	5

⁷ Wartość szacunkowa

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Wnioskodawca	
6	Program aktywizacyjny dla młodzieży			Gmina Łomianki/NGO	
Powiązanie z celami LPR	Cel nr	2	Lokalizacja przedsięwzięcia	Wszystkie podobszary rewitalizacji	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia	Przykładowe źródło finansowania		Przewidywany termin realizacji	
	500 000,00	RPO WM/ NGO/ budżet miasta		2018-2023	
Opis projektu	Rozszerzenie oferty placówek wsparcia dziennego (prowadzonych w formie świetlic), poszerzenie form działań programów profilaktycznych, streetworking dla młodzieży oraz prowadzenie zajęć animacji młodzieżowej (podnoszenia kompetencji kluczowych oraz konstruktywnego zagospodarowania czasu wolnego) i zapewnienie opieki animatorów-streetworkerów w lokalnym środowisku.				
Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika		Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba inicjatyw skierowanych do mieszkańców		szt.	0	30
Wskaźnik rezultatu	Nazwa wskaźnika		Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	liczba osób korzystających z działań integracyjnych/rekreacyjnych/aktywizacyjnych oraz działań aktywizacji społeczne		os./dzień	0	40

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Wnioskodawca	
7	Program aktywizacyjny dla seniorów			Gmina Łomianki/NGO	
Powiązanie z celami LPR	Cel nr	2	Lokalizacja przedsięwzięcia	Wszystkie podobszary rewitalizacji	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)	Przykładowe finansowania	źródło	Przewidywany termin realizacji	
	300 000,00	RPO WM/budżet miasta		2018-2023	
Opis projektu	Utworzenie Centrum działań aktywizacyjnych seniorów, w tym zatrudnienie koordynatora realizowanych działań oraz podjęcie działań ukierunkowanych na zwiększenie liczby seniorów aktywnych społecznie. Opracowanie „Programu aktywizacji i wspierania osób starszych” (jako element usług społecznych i usług opieki zdrowotnej, umożliwiających w/w osobom niezależne życie w środowisku lokalnym).				
Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika		Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba inicjatyw skierowanych do mieszkańców		szt.	0	10
Wskaźnik rezultatu	Nazwa wskaźnika		Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	liczba osób korzystających z działań aktywizacyjnych		os./dzień	0	20

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Wnioskodawca	
8	Program aktywizacji społecznej i zawodowej			Gmina Łomianki/NGO	
Powiązanie z celami LPR	Cel nr	2	Lokalizacja przedsięwzięcia	Łomianki Pawłowo (poza miastem) Dąbrowa Leśna (Pionierów)	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia (zł)	Przykładowe finansowania	źródło	Przewidywany termin realizacji	
	800 000,00	RPO WM/budżet miasta/NGO		2018-2023	
Opis projektu	<p>Podjęcie działań animacyjnych osób w ubóstwie lub zagrożonych ubóstwem. Program społeczny przyczyni się do podniesienia kompetencji życiowych i umiejętności zawodowych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub wykluczonych zamieszkujących wszystkie zamieszkałe podobszary rewitalizacji. Planuje się działania w zakresie aktywnej integracji oraz aktywizujące lokalną społeczność – działania o charakterze wspomagającym i towarzyszącym. Projekt pozwoli na zdobycie nowych kwalifikacji zawodowych lub przekwalifikowanie zawodowe, poprzez zdiagnozowanie indywidualnych potrzeb i potencjałów uczestników (opracowanie ścieżki reintegracji). Prowadzone działania społeczne zorientowane będą na zaspakajanie niezbędnych potrzeb życiowych rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Efektami projektu będzie ograniczenie skali ubóstwa wykluczenia społecznego i zjawisk patologicznych, zmniejszenie przestępczości oraz zwiększenie bezpieczeństwa- rozwój instrumentów aktywnej integracji w aktywizacji osób rodzin, grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem (poprzez działania mające na celu nabycie, przywrócenie lub wzmocnienie kompetencji społecznych, zaradności, samodzielności i aktywności społecznej). - animowanie aktywności społeczności lokalnej, organizowanie działań wspierających więzi sąsiedzkie i ukierunkowanych na zwiększenie społecznej aktywności młodzieży (np. sąsiedzka wymiana garażowa); - organizacja treningów, kursów, warsztatów podnoszących lub zmieniających kwalifikacje zawodowe; - warsztaty grupowe i indywidualne z psychologiem i doradcą zawodowym, - praca socjalna.</p>				
Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika		Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	Liczba inicjatyw skierowanych do mieszkańców		szt.	0	5
Wskaźnik rezultatu	Nazwa wskaźnika		Jednostka	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	liczba osób korzystających z działań aktywizacyjnych		os./dzień	0	10

6. Realizacja LPR

6.1 Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023 stanowi dokument otwarty. Poddawany będzie systematycznej, okresowej analizie i ocenie oraz będzie aktualizowany celem dostosowania do zmieniających się uwarunkowań, w szczególności w zakresie określenia lub doprecyzowania konkretnych projektów realizowanych w ramach rewitalizacji. Analiza, ocena i aktualizacja programu odbywać się będzie w oparciu o zasadę współpracy z zainteresowanymi partnerami.

Monitorowaniu, ocenie realizacji programu i jego aktualizacji służyć będzie system współpracy pomiędzy podmiotami programu oraz zaprojektowanie osiągnięcia wskaźników rezultatów i oddziaływania.

Plan działań dla przebiegu procesu rewitalizacji i informacje o jego realizacji zostanie określona w zależności od możliwości pozyskania środków, w tym konkursów organizowanych przez poszczególne instytucje. Przebieg i kolejność realizacji poszczególnych zadań zostanie określona w przedziałach czasowych. Analiza osiągniętych w danym okresie wskaźników będzie dokonywana podczas spotkań zespołu koordynacyjnego – nie rzadziej niż raz na kwartał według określonego harmonogramu.

Lokalny Program Rewitalizacji będzie wdrażany przy uwzględnieniu szerokiej partycypacji społecznej przez cały okres jego wdrażania. Komunikacja społeczna oznacza realizację wszystkich poniżej wskazanych przedsięwzięć:

- informowanie mieszkańców o wszelkich planowanych działaniach dotyczących rewitalizacji,
- inicjowanie i moderowanie debaty publicznej dotyczącej zagospodarowania przestrzeni publicznej lub nadzór w przypadku zlecenia tego działania,
- wspieranie aktywności organizacji pozarządowych i innych grup mieszkańców podejmujących działania dotyczące rewitalizacji,
- w miarę możliwości uwzględnianie w planach rewitalizacji propozycji i stanowisk prezentowanych przez przedstawicieli mieszkańców.

Wszelkie działania partycypacyjne powinny być ukierunkowane na określenie konkretnych działań rewitalizacyjnych maksymalnie dopasowanych do potrzeb mieszkańców oraz wypracowanie kompromisowego stanowiska, gdy zgłaszane propozycje będą mocno rozbieżne lub wykluczające się. Odpowiedzialnym za proces konsultacji jest Burmistrz Gminy Łomianki.

6.2 Szacunkowe ramy finansowe

Szacunkowe ramy finansowe *Lokalnego Programu Rewitalizacji* zostały wskazane wraz z szacunkowym określeniem źródeł finansowych ze środków publicznych i prywatnych stanowią sumę całkowitej wartości planowanych inwestycji. Środki te będą pochodzić z różnych źródeł, w tym z budżetu miasta, jak również ze środków interesariuszy procesu rewitalizacji (m. in. przedsiębiorców, organizacji pozarządowych).

Podmioty realizujące projekty rewitalizacyjne będą mogły się ubiegać o zewnętrzne dofinansowania, których źródłem będą w szczególności unijne środki EFRR i EFS. Planuje się aplikowanie o pozyskanie finansowania projektów rewitalizacyjnych w pierwszej kolejności korzystając z naborów w ramach funduszy unijnych.

Biorąc pod uwagę zapisy wynikające z wytycznych poszczególnych programów operacyjnych, planuje się pozyskanie środków zewnętrznych m.in.: z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020.

Szacunkowy łączny koszt realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji (tj. projektów tzw. „podstawowych”) wyniesie 38 400 000 zł.

Dobór projektów oraz terminy ich realizacji zostały określone kierując się odwróceniem negatywnych trendów oraz zminimalizowaniem występowania negatywnych zjawisk na obszarze rewitalizacji. Przedstawiony Harmonogram realizacji głównych projektów rewitalizacyjnych realizowanych w ramach *LPR* jest szacunkowy i może ulec zmianie ze względu na rozbudowaną formę zaproponowanych działań rewitalizacyjnych.

W grupie uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazano te, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji.

Tabela 27 Harmonogram realizacji projektów głównych

nazwa projektu	czas realizacji
Modernizacja budynku komunalnego przy ul. Fabrycznej 2	2018-2020
Modernizacja domu komunalnego przy ul. Pionierów 38	2018-2020
Budowa parku miejskiego przy jeziorze Fabrycznym w Łomiankach	2017-2019
Wymiana taboru autobusowego KMŁ	2017-2023
Budowa ścieżek rowerowych w Gminie Łomianki	2018 - 2023
Program aktywizacyjny dla młodzieży	2018-2023
Program aktywizacyjny dla seniorów	2018-2023
Program aktywizacji społecznej i zawodowej	2018-2023

Źródło: opracowanie własne

6.3 Struktura zarządzania realizacją programu

Warunkiem obowiązywania *LPR* jako aktu prawa funkcjonującego jest jego przyjęcie do realizacji na mocy Uchwały Rady Gminy. System wdrażania *LPR* będzie zgodny z wymogami określonymi dla wdrażania poszczególnych projektów określonymi w aktach prawnych związanych z wdrażaniem funduszy strukturalnych oraz w innych obowiązujących dokumentach merytorycznych i aktach prawnych. Podmioty korzystające ze środków finansowych Unii Europejskiej są zobowiązane przestrzegać przepisów, zasad i procedur wspólnotowych. Realizacja poszczególnych projektów *LPR* będzie opierać się na systemie wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej oraz na zasadach wydatkowania środków według źródeł ich pochodzenia.

Nadzór nad całością realizowanych projektów objętych *Lokalnym Programem Rewitalizacji* obejmuje Burmistrz Gminy Łomianki. Nadzór nad kwestiami finansowymi związanymi z realizacją projektów sprawuje Skarbnik Gminy.

Okresowa aktualizacja *LPR* (nie częściej niż raz w roku) prowadzona będzie we współpracy z osobami i instytucjami, w tym z organizacjami pozarządowymi ważnymi z punktu widzenia wdrażania *LPR*. Zmiany *LPR* będą opiniowane przez Burmistrza oraz zatwierdzone przez Radę Gminy w drodze uchwały. Za przygotowanie merytoryczne i formalne zaproponowanych zmian odpowiadać będzie Wydział ds. Inwestycji.

Zarządzanie wdrażaniem rewitalizacji będzie realizowane przez Urząd Gminy, w tym koordynacja procesów i organizowanie spotkań, a zatem nie generuje dodatkowych kosztów.

We wdrażanie *LPR* będą zaangażowane następujące podmioty:

- Urząd Miejski w Łomiankach;
- Jednostki organizacyjne Urzędu Miejskiego w Łomiankach;
- Spółki Gminy;
- Mieszkańcy obszaru rewitalizacji;
- Przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą w granicach obszaru rewitalizacji;
- Jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej;
- Organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność o charakterze społecznym;
- Wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe;
- Instytucje kultury;
- Kościoły i związki wyznaniowe;
- Inne podmioty zainteresowane procesem rewitalizacji.

Koordynatorem realizacji *LPR* będzie Zespół ds. rewitalizacji, nad którym nadzór będzie sprawował Wydział ds. Inwestycji. Zespół będzie odpowiedzialny za ocenę postępu realizacji i wdrażania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz całego programu rewitalizacji. Ocena realizacji *LPR* dokonywana będzie raz w roku, w postaci sprawozdania po zamknięciu roku budżetowego. Wyznaczenie ww. komórki organizacyjnej do koordynowania procesem rewitalizacji wynika z faktu, że samorząd koordynuje proces rewitalizacji i zaangażowany będzie w wiele projektów rewitalizacyjnych.

Ponadto jest właścicielem znacznego majątku na obszarach Gminy oraz opracowuje *LPR*, który będzie służyć jako narzędzie zarządzania procesem rewitalizacji.

Do zadań Zespołu ds. rewitalizacji należeć będą zadania kluczowe z punktu widzenia wdrożenia programu rewitalizacji, w tym:

- Zbieranie danych niezbędnych do monitorowania *LPR* i ewaluacja *LPR*;
- Promocja *LPR*.

Zespół ds. rewitalizacji będzie ściśle współpracował w procesie zarządzania rewitalizacją z innymi właściwymi merytorycznie wydziałami Urzędu Miejskiego oraz instytucjami zewnętrznymi np.:

- Starostwem Powiatu Warszawskiego Zachodniego w zakresie polityki przestrzennej miasta, w tym m.in. wydawanie pozwoleń na realizację inwestycji, realizacja zadań w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego.
- Zespół ds. rewitalizacji będzie ponadto współpracował z następującymi podmiotami i jednostkami organizacyjnymi miasta:
- Zakładem Wodociągów i Kanalizacji w Łomiankach w zakresie m.in.: budowy odwodnienia dróg publicznych.
- Ośrodkiem Pomocy Społecznej w zakresie aktywizacji społecznozawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z pomocy społecznej oraz przygotowania wspólnych działań, w tym projektów współfinansowanych z funduszy UE, udzielania informacji o liczbie mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z pomocy społecznej oraz innych niezbędnych do monitoringu i ewaluacji programu.
- Centrum Kultury w zakresie tworzenia oferty oraz alternatywnych form spędzania czasu wolnego skierowanej do mieszkańców w różnych grupach wiekowych.
- Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie przygotowywania projektów aktywizacji zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji, udzielania informacji o stanie bezrobocia na obszarze rewitalizacji niezbędnych do monitoringu i ewaluacji programu.
- Organizacjami pozarządowymi w zakresie wspólnej realizacji projektów.
- Liderami lokalnych grup społecznych.

6.4 System monitorowania i oceny programu rewitalizacji

Odpowiedzialność za bieżące monitorowanie *LPR* spoczywać będzie na wyznaczonych pracownikach Urzędu Miejskiego (współpraca z Zespołem ds. rewitalizacji). Bieżąca ocena *LPR* będzie dokonywana w oparciu o wskaźniki ogólne *LPR* oraz zawarte w każdym z przedstawianych do dofinansowania projektów oraz Listy projektów zawarte w niniejszym *LPR*.

W celu skutecznej realizacji założeń zawartych w *LPR*, będzie prowadzony monitoring wdrażania poprzez weryfikowanie przyjętych wskaźników. Wskaźniki zostały określone na dwóch poziomach oddziaływania (wskaźniki zostały określone w fischkach projektowych na poziomie projektów):

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023

- wskaźniki produktu: bezpośredni, określony liczbowo, skutek przeprowadzonych działań, oraz
- wskaźniki rezultatu: określony liczbowo oraz także jakościowo (zmiana społeczna, która jest obserwowana w perspektywie długoterminowej).

7. Komplementarność LPR

Warunkiem zintegrowanych projektów i połączenia pól działań jest włączenie, koordynacja i kooperacja różnych instytucji samorządowych, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, związków i inicjatyw obywatelskich. Dlatego też komplementarność pomiędzy poszczególnymi projektami i przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym LPR zostanie zapewniona poprzez powierzenie nadzoru nad realizacją wszystkich przedsięwzięć Burmistrzowi Gminy, który w realizacji zadań związanych z rewitalizacją będzie wspierany przez Zespół ds. Rewitalizacji oraz wydziały merytoryczne Urzędu Miejskiego.

7.1 Komplementarność przestrzenna i problemowa

Realizacja inwestycji zaplanowanych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie oddziaływała na wyznaczony obszar w każdym aspekcie, głównie społecznym, ale także technicznym, przestrzenno-funkcjonalnym oraz środowiskowym. Zdiagnozowane problemy zostaną rozwiązane kompleksowo. Zapewnienie komplementarności problemowej zapobiega fragmentaryzacji podejmowanych interwencji.

Realizacja inwestycji zaplanowanych w Lokalnym Programie Rewitalizacji będzie kompleksowo oddziaływała na cały obszar dotknięty sytuacją kryzysową. Mają one bowiem na celu poprawę sytuacji we wszystkich sferach funkcjonowania Gminy, od społecznej, przez środowiskową, aż po funkcjonalno-przestrzenną i techniczną. Ponadto, zdiagnozowane problemy zostaną rozwiązane, bez zagrożenia przenoszenia ich na inne obszary Gminy.

W poniższej tabeli wskazano projekty zaplanowane do realizacji w ramach LPR wraz ze wskazaniem problemów na które odpowiadają oraz miejsca ich realizacji.

Tabela 28 Komplementarność przestrzenna i problemowa

nazwa projektu	realizacji celu LPR	podobszar rewitalizacji
Modernizacja budynku komunalnego przy ul. Fabrycznej 2	1	Łomianki Pawłowo (poza miastem)
Modernizacja domu komunalnego przy ul. Pionierów 38	1	Dąbrowa Leśna (Pionierów)
Budowa parku miejskiego przy jeziorze Fabrycznym w Łomiankach	1	Łomianki Pawłowo (poza miastem)
Wymiana taboru autobusowego KMiL	1	Wszystkie podobszary rewitalizacji
Budowa ścieżek rowerowych w Gminie Łomianki	1	Wszystkie podobszary rewitalizacji
Program aktywizacyjny dla młodzieży	2	Wszystkie podobszary rewitalizacji
Program aktywizacyjny dla seniorów	2	Wszystkie podobszary rewitalizacji
Program aktywizacji społecznej i zawodowej	2	Łomianki Pawłowo (poza miastem) Dąbrowa Leśna (Pionierów)

Źródło: opracowanie własne

7.2 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Zarządzanie LPR zbudowano na dotychczasowych doświadczeniach, jak również nowych trendach w tym zakresie. Wzięto pod uwagę szczególnie istotny aspekt partycypacji społecznej i uczestnictwa poszczególnych osób i podmiotów w procedurach wdrażania LPR. Dlatego też zaproponowana struktura zarządzania LPR uwzględnia zarówno partycypację społeczną jak również udział dotychczasowej struktury Urzędu Miasta i koordynacji w podejmowanych działaniach.

7.3 Komplementarność źródeł finansowania

Inicjowanie dialogu społecznego z interesariuszami procesu rewitalizacji pozwoli uzyskać także komplementarność funduszy poprzez możliwość uzyskania wsparcia finansowego dla działań podejmowanych przez podmioty inne niż Urząd Miasta. W szczególności wskazane jest podjęcie działań przez podmioty zarządzające budynkami mieszkalnymi i użytkowymi oraz prywatnych inwestorów, co umożliwi kompleksową przemianę przestrzeni miejskiej. Przy założeniu, że stymulowanie zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądaných zmian, należy położyć nacisk na zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania.

Tabela 29 Komplementarność źródeł finansowania

nazwa projektu	szacunkowy koszt	źródło finansowania
Modernizacja budynku komunalnego przy ul. Fabrycznej 2	1 500 000,00	RPO WM/budżet miasta
Modernizacja domu komunalnego przy ul. Pionierów 38	2 000 000,00	RPO WM/budżet miasta
Budowa parku miejskiego przy jeziorze Fabrycznym w Łomiankach	10 300 000,00	POIiŚ/budżet miasta
Wymiana taboru autobusowego KMŁ	9 000 000,00	RPO WM/budżet miasta
Budowa ścieżek rowerowych w Gminie Łomianki	14 000 000,00	RPO WM/budżet miasta
Program aktywizacyjny dla młodzieży	500 000,00	RPO WM/ NGO/ budżet miasta
Program aktywizacyjny dla seniorów	300 000,00	RPO WM/ NGO/ budżet miasta
Program aktywizacji społecznej i zawodowej	800 000,00	RPO WM/ NGO/ budżet miasta

Źródło: opracowanie własne

8. Realizacja zasady partnerstwa i partycypacja

W trakcie opracowywania niniejszego LPR przeprowadzono konsultacje społeczne, które objęły:

- informowanie mieszkańców o planowanych działaniach poprzez zamieszczenie informacji w prasie (bezpłatnej) o zasięgu lokalnym, w Urzędzie Miejskim oraz w Serwisie Internetowym Gminy Łomianki: www.lomianki.pl;

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Łomianki na lata 2017-2023

- spotkania konsultacyjne (diagnostyczno-warsztatowe) z mieszkańcami Gminy, podczas których zebrano opinie i propozycje zgłaszane przez mieszkańców;
- przygotowanie ankiety, dystrybuowanego w prasie lokalnej;
- spacerzy badawcze

Podsumowanie konsultacji społecznych zostało umieszczone w Załączniku nr 1 do niniejszego LPR.

Spis map:

Mapa 1 Wyznaczone jednostki referencyjne na potrzeby Programu Rewitalizacji	11
Mapa 2 Wykroczenia odnotowane przez Straż Miejską w 2015 r.....	30
Mapa 3 Przesłępstwa odnotowane przez Policję na terenie miasta w 2015 r.	31
Mapa 4 Organizacje pozarządowe zarejestrowane w Gminie	35
Mapa 5 Drogi gruntowe lub w stanie złym na terenie Gminy	46
Mapa 6 Usytuowanie budynków obejmujących lokale komunalne i socjalne wymagające działań remontowych	48
Mapa 7 Podobszary rewitalizacji – Gmina Łomianki	59
Mapa 8 Obszar ścisłego centrum wyznaczony do rewitalizacji w SUiKZP na tle obszaru rewitalizacji wyznaczonego LPR.....	61

Spis tabel:

Tabela 1 Wybrane dane statystyczne Gminy Łomianki	8
Tabela 2 Wyznaczone jednostki referencyjne na potrzeby Programu Rewitalizacji – liczba mieszkańców i powierzchnia.....	12
Tabela 3 Wskaźniki służące analizie zróżnicowania jednostek referencyjnych	14
Tabela 4 Metodologia i etapy przeprowadzania diagnozy	16
Tabela 5 Ludność według ekonomicznych grup wieku	20
Tabela 6 Ludność w wieku poprodukcyjnym i przedprodukcyjnym w podziale na jednostki referencyjne	21
Tabela 7 Wskaźnik – udział osób korzystających z OPS (liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców) w ogóle ludności.....	26
Tabela 8 Wybrane dane o rynku pracy (2015).....	27
Tabela 9 Wskaźniki dot. bezrobocia.....	28
Tabela 10 – Wskaźnik dot. niebieskich kart	32
Tabela 11 Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w latach 2003-2014.....	37
Tabela 12 Wyniki sprawdzianu kwiecień 2016.....	38
Tabela 13 Wyniki egzaminu gimnazjalnego kwiecień 2016	38
Tabela 14 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON.....	40
Tabela 15 Ocena jakościowa dot. sfery funkcjonalno-przestrzennej	43
Tabela 16 Wykaz lokali komunalnych stanowiących własność Gminy	47
Tabela 17 Wykaz lokali socjalnych stanowiących własność Gminy.....	47
Tabela 18 Ocena jakościowa dot. sfery technicznej	49
Tabela 19 wskaźniki dot. sfery środowiskowej.....	51
Tabela 20 Podsumowania analizy wskaźnikowej i jakościowej	63
Tabela 21 Podsumowania analizy wskaźnikowej i jakościowej	64
Tabela 22 Podsumowania analizy wskaźnikowej i jakościowej	65
Tabela 23 Podsumowania analizy wskaźnikowej i jakościowej	66
Tabela 24 Podsumowania analizy wskaźnikowej i jakościowej	67
Tabela 25 Podsumowania analizy wskaźnikowej i jakościowej	68
Tabela 26 Podsumowania analizy wskaźnikowej i jakościowej	69
Tabela 27 Harmonogram realizacji projektów głównych	85
Tabela 28 Komplementarność przestrzenna i problemowa	89
Tabela 29 Komplementarność źródeł finansowania.....	90

Spis wykresów:

Wykres 1 Dynamika zmian demograficznych ludności	19
Wykres 2 Dynamika zmian demograficznych ludności w latach 2011-2015 w podziale na jednostki referencyjne.....	19
Wykres 3 Powody przyznania pomocy społecznej.....	24
Wykres 4 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%] ...	25

Informacja o Wykonawcy:

Pracownia ewaluacji, edukacji i ekspertyz społecznych 3E od wielu lat zajmuje się badaniami społecznymi i ewaluacjami realizowanymi na rzecz różnych podmiotów, krajowych i europejskich, w tym organizacji pozarządowych i instytucji publicznych. Współpracując z lokalnymi samorządami zespół Pracowni 3E opracowuje dokumenty strategiczne poprzedzone wnikliwą diagnozą. W portfolio Firmy znajdują się Strategie Rozwoju JST, Lokalne / Gminne Programy Rewitalizacji, badania dotyczące aktywności organizacji pozarządowych na danym terenie oraz szereg badań ewaluacyjnych dotyczących społecznych aspektów działalności samorządów.

